LES OBRES

DEL

VALEROS CAVALLER

y elegantíssim poeta

AUSIAS MARCH

Ara novament ab molta diligencia
revistes y ordenades
segons les més correctes edicions antigues.

BARCELONA

ESTAMPA DE I. GIRO, GRAN VIA, 212 BIS

1888

OBRES

DE

AUSÍAS MARCH

Tiratge de 500 exemplars.

Nombre 308.

M315

LES OBRES

DEL

VALEROS CAVALLER

y elegantíssim poeta

AUSIAS MARCH

Ara novament ab molta diligencia
revistes y ordenades
segons les més correctes edicions antigues.

124930
13/11/12

BARCELONA
ESTAMPA DE F. GIRÓ, GRAN VÍA, 212 BIS
1888

SONET ESTAMPAT DEVANT LA TRADUCCIÓ DE LES OBRES DE AUSÍAS MARCH, FETA PER JORDI DE MONTEMAYOR.

AL LECTOR.

Si adelgazar pretendes el sentido
Y ver tu entendimiento mejorado,
Aquí verás (lector) muestra y dechado
Para lo engrandecer y hacer subido.

Si le quieres cobrar (si está perdido)
O de imperfecto hacer perfeccionado,
Aquí, levanta el ánimo anegado
Y en bajos pensamientos sumerjido.

Mas mira que en cualquier de estos conceptos
Que de amor Ausías March nos dejó escritos
Nos puso aqueste aviso soberano:

Ningun grossero léa mis escritos,
Que no le podrán ser jamas acceptos;
Ni quiero que los toque con la mano.

MARCOS DORANTES.

Sonet de Francisco Calsa en lahor de mossen Ausías March.

Lo molt famos author, que Plini diuhen,
Lo primer loc dels grans ingenis dona
Al grec Homer', a qui tots la corona
Sens contradir molt planament ascriuhen.
Tots los que vuy en letras posats viuhen,
Ausías March jutgen que 'l sobrentona:
Per quant axi raho ho vol y ordona,
Y gens d' asso ninguns sabents se 'n riuhen.
Per quant aquest nostr' excellent poeta
Fon tant sabent y tan subtil d' ingeni
Y tan pregon entra dintre las cosas,
Que ningu hi ha qu' en sa lectura 's meta
Que no 'l judic hom biscahi o hermeni
No 'l entenent, trobant hi cent mil rosas.

Sonet de Antich Rocha en lahor de mossen Ausías March.

Callar pora, la Smyrna ciutat noble
Deixara ya sa gloria mundana:
Mantua gran no tindra pensa vana
Be conexent de Catalunya 'l poble,
Ausías March tot l' enteniment doble
De cascun hom ab coses sublimades,
Los seus dictats levan totes errades
Dels sedejants que tenen pensa moble.
No cal dormir en l' alt mont de Parnás
Ni gens gustar de la font Caballina
Per a saber grans secrets de natura:
Aquí 't dira, si entendre be sabrás,
Aquell poder qu' en Amor te inclina,
Morals virtuts, la Mort cruel y molt dura.

Jorje de Montemayor a mossen Ausías March.

SONETO.

Divino Ausías que, con alto vuelo,
Tus versos á las nubes levantaste
Y, á tu Valencia tanto sublimaste
Que Esmirna y Mántua quedan por el suelo.
Con alta erudicion, divino zelo,
En tal grado tu Musa aventajaste
Que claro, acá en la tierra, nos mostraste
La parte que tendrás allá en el cielo.
No fué Minerva, no, la que ayudava
A levantar tu estilo sobrehumano,
Ni hubiste menester al rojo Apolo;
Espíritu divino te inspirava,
El cual así movió tu pluma y mano
Que fuíste, entre los hombres, uno solo.

Sonet de Pere Seraphi a la inmortalitat de mossen Ausías March.

Lo phenix sol mort y cremat, fet cendre,
De temps en temps torn' a cobrar la vida,
Hon mostra clar qu' hom ab virtut unida,
Si per temps mor pot altra vida pendre:
Que fama fa de nou son lum encendre
Apres de mort que ses virtuts revida,
La qual es part qu' al virtuos covida
En ben obrar qu' en res no 's pot rependre.
Tal se pot dir d' Ausías March poeta
Que mort reviu al mon per digna fama,
Puix que soste un' immortal memoria,
Qual resplandeix del Cel clara Cometa
Fent molt grant lum al que la virtut ama;
Donchs, preguem Deu li don l' eterna gloria.

LES OBRES

DEL FACUNDÍSSIM Y ELEGANT POETA

AUSIAS MARCH

CANTS DE AMOR

I

Qui no es trist de mos dictats no cur,
o 'n algun temps que sia trist estat,
e lo qui es de mals passionat
per fer se trist no serque loch scur:
lija mos dits mostrant pensa torbada
sens algun art exits d' hom fora seny,
e la raho qu' en tal dolor m' enpeny
Amor ho sab quin' es la causa 'stada.

Alguna part e molta es trobada
de gran delit en la pensa del trist
e si les gents ab gran dolor m' han vist
de gran delit m' arma fon companyada.
Quant simplament Amor ab mi habita
tal delit sent que no 'm cuyt ser al mon,
e com sos fets vull veure de pregon
mescladament ab dolor me delita.

Prest ve lo temps que fare vida hermita
per mills poder d' amor les festes colre;
d' est viure 'strany algu nos vulla dolre
car per sa cort Amor me vol e 'm cita:
e yo qui 'l am per si tan solament,
no denegant lo do que 'm pot donar,
a sa tristor me plau abandonar
e per tostemps viur' entristadament.

Traure no puch de mon enteniment
que sia cert e molt pus bell partit
sa tristor gran que tot altre delit,
puix hi recau delitos languiment.
Alguna part de mon gran delit es
aquella que tot home trist aporta,
que planyent si lo planyer lo conforta
mes que si d' ell tot lo mon se dolgues.

Esser me cuyt per moltes gens repres
puix que tant lou viur' en la vida trista,
mas yo qui he sa glori' al ull ja vista
desig sos mals puix delit l' es permes.
No 's pot saber menys de la esperiença
lo gran delit qu' es en lo sols voler
d' aquell qui es amador verdader
e ama si, vehent se 'n tal volença.

TORNADA.

Lir entre carts, Deu vos don coneixença
com so per vos a tot estrem posat,
ab mon poder Amor m' ha 'nderrocat
sens aquel seu d' infinida potença.

II.

Axi com cell qui desija vianda
per apagar sa perillosa fam
e veu dos poms de fruyt en un bell ram
e son desig egualment los demanda,
no 'l complira fins part haj' elegida
si que 'l desig vers l' un fruyt se decant;
axi m' ha pres dues dones amant,
mas elegesch per haver d' amor vida.

Si com la mar se plany greument e crida
com dos forts vents la baten egualment,
hu de levant e l' altre de ponent,
e dura tant fins l' un vent l' ha jequida
sa força gran per lo mes poderos,
dos grans desigs han combatut ma pensa:
mas lo voler vers un seguir dispensa
yo 'l vos publich, amar dretament vos.

E no cuydeu que tan ignocent fos
que no vehes vostr' avantatge gran,
mon cors no cast estava congoxan
de perdre lo qui 'l era delitos;
una raho fon ab ell de sa part
dient qu' en ell se pren aquest' amor,
sentint lo mal e lo delit major
si que 'l content cascu pot esser fart.

L' enteniment a parlar no vench tart,
e planament desfeu esta raho
dient que 'l cors ab sa complexio
ha tal Amor com un Lop o Renart.
Que lur poder d' amor es limitat
car no es pus qu' un apetit brutal,
e si l' amant veureu dins la fornal
no sera plant, e molt menys defensat.

Ell es qui venç la sensualitat
si be no es en ell prim moviment;
en ell esta del tot lo jutjament,
sclava 's diu sua la voluntat.
Qui es aquell qui en contra d' ell reny?
que voluntat per qui 'l fet s' executa
l' atorch senyor, y si ab ell disputa
a la per fi se guia per son seny.

Diu mes avant al cos, ab gran endeny:
Vanament vols e vans son tos desigs,
car dins un punt tos delits son fastigs,
romans ne llas, tot jorn ne prens enseny.
Ab tu mateix delit no pots haver,
tant es grosser qu' amor no 'n es servit,
volenteros acte de be es dit
e d' aquest be tu no 'n sabs lo carrer.

Si be complit lo mon pot retener
per mi es l' hom en tal sobiran be,
e qui sens mi esperança soste
es foll o pech o terrible grosser.
Aytant com es l' enteniment pus clar
es gran delit lo que per ell se pren,
subtil art es lo subtil pensamén
qui de fins pasts no 'l jaqueix endurar.

TORNADA.

Plena de seny, no pot Deu a mi dar
fora de vos que descontent no camp;
tots mos desigs sobre vos los escamp,
tot es dins vos lo que 'm fa desijar.

III.

Algu no pot haver en si poder
altre amar contra sa voluntat,
n' en ser tan fort ab tanta potestat
a deslligar los nuus qu' Amor sab fer.
¿Qui es lo foll qui 'm repta si no am?
¿Qui es lo foll reptant me de amar?
Tal passio ningu la pot forçar,
per que d' algu si be no 'm vol no 'm clam.

O ver' Amor, tu invoch e reclam,
puix m' has plagat vulles m' abandonar
aquell unguent que sol medicinar
los pacients que per tu mal passam.
No sia sols yo en tal disfavor,
ta pietat mans juntes la requir;
no 'm dons merce mas guardo del servir,
tant am quant pot fer hom amar Amor.

O tu, qui est sobirana dolor
quant desiguals los volers fas venir,
no 't veja tal o m' atorga 'l morir:
dolça 'm sera de la mort l' amargor.
Mostra 'm la lum de vera esperança,
no pas aytal com de tu vana 'm ve
mas que raho la consenta prop se;
no 'm vulles dar enganosa fiança.

Si col malalt de viure te fermança
per alguns mals que familiars te,
si algun mal d' altre accident li ve
en por de mort l' imaginar lo lança,
ne pren a mi que 'm era ja no res
lo mal d' amor, vivint sobre aquell;
e per mal nou a morir vinch per ell
per no ser tal e com, molt major, es.

O tu, Amor, a qui Deu ha permes
que de infant usar fas l' home vell,
e lo sabent d' ignocent no sab ell,
puix que de tu ell no sia deffes.
Tu est aquell ayre molt pestilent,
portant al mon una plaga mortal:
esser menys d' ulls ans del colp molt hi val,
mas al ferit mort sol' es guariment.

TORNADA.

Amor, Amor, lo jorn que 'l ignocent
per be de tots fon posat en lo pal
vos me feris car yo 'm guardava mal,
pensant que 'l jorn me fora deffenent.

IV.

Lo viscahi que 's troba en Alemanya
paralitich que no pot senyalar
si es malalt, remey no li pot dar
metje del mon si donchs no es de Spanya,
qui del seu mal haura mes conexença
y entendra molt millor sa qualitat;
a tal yo som en estrany loch posat
qu' altre sens vos ja no 'm pot dar valença.

Yo viu uns ulls haver tan gran potença
de dar dolor e prometre plaher,
y esmaginant viu sus mi tal poder
que 'n mon castell era esclau de remença.
Yo viu un gest e senti una veu
d' un feble cors, e cuydara jurar
qu' un hom armat yo 'l fera congoxar;
sens rompre 'm pell yo 'm so retut per seu.

Si com l' infant, que sab pe 'l carrer seu
prou be anar segons sa poc' edat,
si en esculls per cas se veu posat
esta pauruch, no sab hon se te 'l peu,
d' anar avant per que no hi veu petjada;
no vol, no pot usar de cami pla,
tornar no sab de hon altri 'l portá
ni menys per si may fara tal jornada.

Mos ulls d' aço han feta la bugada,
e tots sos senys si son volguts mesclar:
yo pena 'n pas, mas no hi puch contrastar
per qu' algun tant ab delit es mesclada.
Amor me vol e fortuna 'm desvia;
a tals contrasts no basta mon poder;
sens ell al mon remey no puch haver,
donchs dir m' heu vos, yo de mi que 'm faria?

Dormint, vetlant yo tinch la fantasia
en contemplar qui am, qui es, que val,
e quant mes trob lavors me va pus mal
pe 'l pensament qui 'm met en gran follia.
Hoc he tan gran que yo am son desdeny,
son poch parlar, son estat tal qual es
mes que ser Rey del poble tot frances,
e muyra prest si 'n mon parlar yo 'm feny.

Vos no voler lo meu voler enpeny
e vostres ulls han mon arnes rompnt,
mon pensament minvant m' ha ja vençut,
so presoner pauruch per vostre seny:
lo vostre gest tots mos actes afrena
e mon voler res no 'l pot enfrenar
l' ivern cremant, l' estiu sens escalfar,
aquests perills me daran mala estrena.

TORNADA.

Bell' ab bon seny, tot es poca faena
al meu affany veure vos luny estar,
car prop de vos res no 'm pot mal temps dar
y luny de vos no trob res bo sens pena.

V.

Alt he amor, d' hon gran desig s' engendra
y esperiment per tots aquests grahons
me son delits, mas dona 'm passions
la por del mal qui 'm fa magrir carn tendra:
e port' al cor, sens fum, continu foch
e la calor no 'm surt a part defora,
socorreu me dins los termens d' un' hora
car mos senyals demostren viure poch.

Metje scient no te lo cas per joch
com la calor no surt a part estrema;
l' ignorant veu que lo malalt no crema
e jutja 'l sa, puix que mostra bon toch:
lo pacient no pora dir son mal,
tot affeblit, ab lengua mal diserta;
gest e color assats fan descuberta
part del affany que tant com lo dir val.

TORNADA.

Plena de seny, dir vos que 'us am no cal
puix crech de cert que us ne teniu per certa,
si be mostrau que 'us esta molt cuberta
cella per qui Amor es desigual.

VI.

Tant en amor ma pens' ha consentit,
que sens aquell en als no puch entendre
a mi que 'm plau, que d' als no pusch' apendre,
tot altre fet mi entr' en gran despit.
Los grans tresors, ne tot l' honor del mon
no 'm plau haver ab menys de ser amat,
car sens aço no 'm do ben ahuirat
ço que no 's car tot mon desig confon.

Pobre so donchs, molt mes que Job no fon,
puix es dit rich cell que no ha desig;
en passions yo 'm trob dins en lo mig
sí desijar ab desesper l' hom fon.
James amor fon axi avinent
en be mostrar sa famosa virtut
com alt muntar me e fer me d' abatut
ben ahuirat sus tots complidament.

Per dos estrems Amor es mal mirent,
per molt e poch, e lo mig se jaqueix:
be 's mostra pech pus contra si falleix,
car tot ço cau que 'strem es son tinent.
Be 'm maravell si amor no decau,
puix qu' en estrems vol que 'stiga son pes:
lo meu voler es mes que tota res
y 'l vostr' es menys que 'l terç d' un punt de dau.

Durar no pot si no m' es fet gran frau,
trencant Amor de natura 'ls costums;
poch menys contrast que tenebres e lums
en mon voler y 'l de madona jau.
O Deu, ¿per que amor es desigual
que no consent que vostre voler cresca
per que lo meu per null temps no peresca,
si be no 'm sent quant me vendr' aquest mal?

Deu per bondat vol ser tan cominal
que no consent un cor dur e salvatje
esser amat a gran desavantatje
d' aquel qui es en amor son cabal.
Per ço no 'm pens que amor en mi dur
car en amar vos he pres tot estrem,
e'l vostre cor es d' amor axi sem
que 'n mi pensar no crech james atur.

TORNADA.

Plena de seny, per l' amor que 'us port jur
que si 'm ve tart la vostra benvolença
present de tots fare de mi sentença
que sonara mentre 'l mon dels vius dur.

VII.

Clar es e molt a tots los amadors
y a tots aquells que de mi han sabut
que mon semblant no es huy conegut
d' haver sentit amor e ses dolors.
No 'm fa mester testimonis haver
ne blan parlar ab persuasions,
ne falagar orelles ab rahons,
favor ha gran paraula dient ver.

Per que 'ls estrems ha sercat mon voler
en aquest mon no ha trobat semblant;
los que 'ls migs lochs de amor van sercant
no 'ls defalli trobar tot llur mester.
Amor en mi tant ha loch convinent
que 'n altra part se veu esser estrany;
son lauger pes ja don' al mon affany,
als muscles meus es carrech molt plasent.

No fara molt lo qui sera crehent
vehent d' Amor en mi lo seu proces:
la grossa part d' Amor en mi gran es,
del altre 'm call que 's fort dar entenent.
Los actes grans d' aquest' amor mostrats
jutjaulos tots los qui mes n' enteneu;
los no tocants perdon si 'm repreneu
car segur so dels ben enamorats.

Mos sentiments son axi alterats
quant la que am' mon ull pot divisar
que no m' acort si so 'n terra n' en mar
y 'ls membres luny del cor tinch refredats.
Si 'm trob en part hon li puscha res dir
yo crit algu per que ab ell me 'scus;
aquest' es por per qu' ella no 'm refus
crehent mon mal de mala part venir.

¿Tal pena, donchs, qui la pot sostenir
com yo vehent que 'm degra ser grahit
per molt' amor d' ardiment ser fallit,
e mon voler estrem veig desgrahir?
Ans so jutjat hom pech e sens amor,
o sens calor alguna natural.
O, si no 'm fos la fama cominal
ja fora mort per sobres gran dolor.

No trob' en mi poder dir ma tristor,
e de aço ne surt un gran debat:
lo meu cor diu que no es enculpat,
car del parlar la lengua es senyor.
La lengua diu qu' ella molt be ho dira,
mas que la por del cor força li tol,
que sens profit esta com parlar vol,
e que si ho fa que balbucitara.

Per esta por vana la pensa 'sta
sens dar consell per execucio;
no es senyor en tal cas la raho,
l' orgue del cos desbaratat esta:
la ma no pot suplir en lo seu cas,
mou se lo peu no sabent lo perque;
tremolament per tots los membres ve
per que la sanch acorre al pus llas.

O tu, Amor, qui ab ulls cluchs estas
quant vols partir tos amargosos dons,
no compensant los merits y rahons
ta voluntat regeix fortunat cas.
Vulles pensar l' incomportable dan
que lo mon reb de tos fets desiguals:
qui pren de tu delits degr' haver mals,
e plor' aquell qui degr' anar trufan.

TORNADA.

Lir entre carts, les coses periran
que dintre si estan en desacort.
¿Si amor a si no guarda de fer tort,
com guardara lo qui 'l serveix de dan?

VIII.

Ja de amor tebeu james yo sia
fret o tan calt cremat tot fins en cendra.
Al qui amor los seus estrems engendra
no sent dolor ne viu en malaltia;
qui ama poch Amor poch lo contenta,
no es celos, compleix lo que desija,
ha bastament fins a tant que 's fastija,
tocar se pot ço d' hon ell se contenta.

Fin amador dolor punt no 'l turmenta
car la major de mort no l' es estrema:
tant ardentment lo foch de amor lo crema
que tot l' es fret quant pot tocar, ne senta;
ix fora si, res de si no 'l delita,
si donchs delit en altre no li porta
sa voluntat envers si esta morta,
en la gran cort fa la vida hermita.

Lo pensament dels amadors cogita
si que un cors fa dels dos qui molt s' amen;
los esperits dins en aquells se clamen
com hu 'n lo cors del altre no habita.
Tota res va en lo loch hon cobeja,
fugint mals trists, volent bens hon reposa;
m' arma, qui es en mi pus noble cosa,
lo vostre cors qui es son centr' enveja.

Tal grau d' amor qui no 'l sent no 'l cobeja,
e per alguns se sap mils que no senten,
car per lo menys saben lo molt e tenten
puix diferent la specie no 's veja.
No 's pot saber ab tantes circunstancies
com lo sabent per dues coneixences,
per passions e per veres sentences,
lo no spert jutg' es ple d' ignorancies.

Pedra de toch tinch e d' Amor balances
per saber ell quant es e sa natura;
mas vostr' amor es a mi cosa escura,
mon cor ubert vos esta per ses lances.
Qui 'm vol fer dir lo vostre cos turmente
lexe lo meu, car l' esperit no 'l ama,
la mia carn cremant se per gran flama
yo sentre 'l mal de vostr' ull que 's lamente.

No 'm rept' algu si 'l tebeu no esmente,
sa voluntat no 's pot dir que be ame
n' es veritat que del tot ell desame;
no li escau be que riga ne guaymente.
De filats vist, no cregau que nu vaja;
creu ser vestit, no serca pus que vista
e lo tot nu vol drap de bona lista,
e son poder tot quant pot fer assaja.

TORNADA.

Amor, Amor, no pensau que yo vaja
buydes les mans per merce de vos pendre,
tot quant puch dar amplament vos vull rendre:
sembla 'm gran dret que la que am yo haja.

IX.

Si com un Rey, de tres ciutats senyor,
qui tot son temps l' ha plagut guerrejar
ab l' enemich, qui d' ell no 's pot vantar
may lo vençes, menys de ser vencedor;
ans si 'l mati l' enemich lo vencia,
ans del sol post del Rey era vençut
fins qu' en les hosts contra 'l Rey fonch vengut
un soldader, qui lo Rey desconfia.

Lla donchs lo Rey perde la senyoria
de les ciutats sens nulla possehir:
mas l' enemich dues li 'n volch jaquir
dant fe lo Rey que bon compte 'n retria
com a vasall, la renda despenent
a voluntat del despossehidor:
del altre vol que no 'n sia senyor
ne sia vist que li ving' en esment.

Llonch temps Amor per enemich lo sent,
mas james fonch que 'm donas un mal jorn
qu' en poch instant no li fes pendre torn,
foragitant son aspre pensament.
Ell m' ha vençut ab sols l' esforç d' un cos,
ne l' ha calgut mostrar sa potent força:
los tres poders qu' en l' arma son me força,
dos me 'n jaqueix, del altre usar no gos.

E no cuydeu que 'm sia plasent mos
aquest vedat, ans n' endure de grat,
si be no puch remembrar lo passat,
molt es plasent la carreg' a mon dos.
James venço fon plaher del vençut
sino de mi que 'm plau qu' Amor me vença
e 'm tinga pres ab sa invisible lença,
mas paren be los colps en mon escut.

De fet que fuy a sa merce vengut
l' enteniment per son conseller pres
e mon voler per alguazir l' ha mes,
dant fe cascu que may sera sabut
en lur merce lo companyo membrar,
servint cascu lealment son offici,
si qu' algu d' ells no sera may tant nici
qu' en res contrast qui sia de amar.

TORNADA.

Plena de seny, vullau vos acordar
com per amar venen grans sentiments,
e per amor pot ser hom ignocents
e mostreu yo qui 'n he perdut parlar.

X.

No 'm pren axi com al petit vaylet
qui va sercant senyor qui festa 'l faça,
tenint lo calt en lo temps de la glaça
e fresch d' estiu, com la calor se met,
preant molt poch la valor del senyor,
e concebent desalt de sa manera,
vehent molt clar que te mala carrera
de cambiar son estat en major.

¿Com se fara que visca sens dolor,
tenint perdut lo be que posseya?
Clar e molt be ho veu, sino ha follia,
que may pora tenir estat millor.
Donchs, ¿que fara, puix altre be no 'l resta,
sino plorar lo be del temps perdut?
Vehent molt clar per si ser decebut
menys trobara qui 'l feya millor festa.

Yo som aquell qu 'n lo temps de tempesta
quant les mes gents festejen prop los fochs
e puch haver ab ells los propris jochs
vaig sobre neu descalç, ab nua testa;
servint senyor que jamay fon vasall
ne 'l vench esment de fer may homenatje,
en tot leig fet hagues lo cor salvatje,
solament diu que bon guardo no 'm fall.

TORNADA

Plena de seny, leigs desigs de mi tall,
herbes no 's fan males en mon ribatje;
sia entes com dins en mon coratje
los pensaments no 'm devallen avall.

XI.

Leixant apart l' estil dels trobados,
qui per escalf transpassen veritat,
e sostrahent mon voler afectat,
per que no 'm trob, dire 'l que trob en vos.
Tot mon parlar als qui no 'us hauran vista
res no hi valra, car fe no hi donaran,
e los vehents que dins vos no veuran,
en creur 'a mi, lur arma sera trista.

L' ull de hom pech no ha tant fosca vista
que vostre cos no jutje per gentil
ne 'l coneix tal com lo qui es subtil,
hoc la color, mas no sab de la lista;
quant es del cos menys de participar
de l' esperit coneix be lo grosser;
vostra color y 'l tall pot be saber,
mas ja del gest no pora ben parlar.

Tots som grossers en poder explicar
ço que mereix un bell cos e honest;
jovens gentils, ben sabents, l' han request
e famejants los convench endurar.
Lo vostre seny fa ço qu' altre no hi basta,
que sab regir la molta subtilesa;
en fer tot be s' adorm en vos peresa,
verge no sou per que Deu ne volch casta.

Sol per a vos basta la bona pasta
que Deu retench per fer singulars dones;
fetes n' ha assats molt savies e bones,
mas compliment dona Teresa 'l tasta,
havent en si tant gran coneximent
que res no 'l fall que tota no 's conega:
al hom devot sa bellesa encega,
past d' entenents es son enteniment.

Venecians no han lo regiment
tan pacifich com vostre seny regeix
subtilitats que 'l entendre 'ns no deix,
e del cos bell sens culpa 'l moviment
tant gran delit tot hom entenent ha
e ocupat se troba 'n vos entendre,
que lo desig del cos no 's pot estendre
a leig voler, ans com a mort esta.

TORNADA

Lir entre carts, lo meu poder no fa
tant que 'us pogues fer corona 'nvisible;
meriu la vos, car la qui es visible
no 's deu posar lla hon miracle 'sta.

XII.

La mia por d' alguna causa mou,
per be que 'l juhi se met' en bon esper;
mon sentiment, profeta verdader
de bon pensar, mon pensament remou.
¿Que 's aço, donchs, que 'm leva mon repos
e lo dormir la congoixa no 'm tol,
e ma raho cuyda morir per dol
com en remey donar james ha clos?

Dolor me puny que 'm don' al cor gran mos
ne causa veig del avenidor dan,
mon esperir es mal pronostican
generalment que 'special no 'l pos.
Quant me despert me sembla que 'm desperta
una dolor ab agut punyiment:
familiar he tant est pensament
que 'l dan vinent ja tinch per cosa certa.

Yo son ben cert que vos no sou ben certa
de mon voler, del qual me so callat;
ma culpa es com no 'm so clar mostrat,
que tal amor no mereix ser cuberta.
Ja so pus luny de mon voler mostrar,
a poch a poch mon esforç sent' descreixer;
lo que de mi sabeu no pot mereixer
qu 'en mi penseu amar ne desamar.

Sobres amor de vos m' ha fet lunyar
e dintre si vol esser departit;
per molt amar mon voler no he dit
e sentiment d' ell a vos no vull dar.
Vos no sabeu lo meu voler secret,
vos no 'l sentiu, yo sobres dolor sent:
Amor ho fa sens us d' enteniment,
fartant a vos, dant a mi fam e set.

Los mals tan grans que l' amor me promet
esforç no sent qui 'ls gosas emparar:
yo am lo dan vengut per vos amar,
pensar deveu quant m' es lo benifet.
A vos ador, si no me' n repreneu
deixau a mi carrech de consciença;
en tant estrem es ma gran benvolença
que vos confes per un eternal Deu.

No dire may que siau lo mal meu,
car tot lo mal yo 'l tinch en molt gran be:
si mon amich semblant del meu mal te
yo per son be volgr' enans fos en creu.
Amor me fa lo carrech sostenir:
yo 'l malehesch si per null temps me fall,
e si mon cors de sa virtut defall
no li don mort per son mal no finir.

TORNADA

Lir entre carts, tot quant de vos yo mir
e quant me pens me fa creixer d' amor:
delit me sent a les veus sens dolor,
e puis me dol tant com pusch sofferir.

XIII.

Dona, si 'us am no 'n grahixcau Amor
aquella part de que yo so forçat:
grahiu ho a Deu qui 'us ha tal cors format
que altre cors no bast' a sa valor;
bell, ab gran gest, portant un esperit
tan amplament que no 'l te presoner,
mas com senyor usant de son poder,
tenint estret plaentment l' apetit.

E si treball per tostemps jorn e nit
e fas quant puch per que 'm vullau amar,
no meresch tant, car no 's pot be comprar
la vostr' amor, que 'l preu es infinit.
Així 's causat lo meu mereximent
com si per vos prench la mort a mi plau,
mas no meresch ser amat si 'us desplau,
ne bast' en pus qu' en un covidament.

Hajau me grat com lo meu pensament,
qu' er' apartat d' amor de tot en tot,
e ja d' amor yo no' scrivia mot
ans del passat era ver penident;
ara per vos y en vos tot lo despench,
menys de pensar que me 'n remunereu:
si amor fa que per ço mi ameu
fara 'l que sol per mal costum que tench.

Puix amor vol qu' en amor tant m' estench
per molta part de vos que trob en mi,
tanta e tal qu' en altra no trobi
e de amor aquella ell estrench,
raho sera no lunyar me de vos
puix que per vos Amor en mi he mes,
per lo semblant valer de qui so pres
malehesch Amor no fent amar als dos.

Lonch temps es ja que per fugir dolors
fugi amor en tant com en mi fon;
mas vehent vos, recorts en mi no son
dels mals passats ans me paren dolçors.
Yo li perdon los mals que son passats
e tots aquells disposts per a venir,
acordat so per vos tan sofferir
puix que aquells sapia que sentats.

TORNADA

Mon derrer be, ja eren castigats
los meus volers per james don' amar;
yo 'ls he volgut per vos licenciar,
si grat no 'm han hajau los per ingrats.

XIV.

Sens lo desig de cosa deshonesta,
d' hon ve dolor a tot enamorat,
visch dolorit desijant ser amat
e par ho be que no' us vull deshonesta;
ço que mes am de vos es vostre seny
e los estats de vostra vida casta.
Molt no deman car mon desig no basta
sino en ço que honestetat ateny.

L' enteniment en vos amar m' empeny,
e no lo cors ab voler deshonest,
tira 'm a vos un amigable gest
ab sentir prim qui desperta desdeny.
Tant esta pres lo meu enteniment
per molta part del vostre, que li alta,
que 'm tol sentir e'm fa la carn malalta
d' un tal dormir que pert lo sentiment.

No cessara lo meu egual talent
puix mou de part que no 's cansa ne 's farta,
car l' esperit tot lo finit aparta,
no es en cors lo seu contentament:
de vos deman la voluntat guanyada,
cella qui es en l' arma infinida,
la part d' amor que pot esser partida
en lo meu cor no hi es molt esforçada.

Si com lo foch creix la sua flamada
quant li son dats molts fusts per que 'ls aflam,
ella, donchs, creix e mostra major fam
com pot sorbir cosa que 'l sia dada,
ne pren a mi, car ma voluntat creix
per los desigs presentats en ma pensa,
e remoguts seria 'ls fer offensa
car d' altra part ma voluntat no 's peix.

Mon pensament mostra que 'm entristeix
quan entre gents estich mut e pensiu,
la donchs Amor peix sos fills en lo niu
que dins mon cap ha lonch temps que nodreix.
Est es aquell voler sens algun terme,
per ço qu' amor de mi james no 's parta,
car l' amador qui son voler no farta
no 'l rou d' amor lo no cansable verme.

TORNADA

Plena de seny, mon enteniment ferme
en ço que may amador lo fermá,
e si fallesch ver amor fallirá;
millor de tots haure nom si 'm conferme.

XV.

Tant he amat, que mon grosser enginy
per gran treball de pensa es subtil,
leixant a part aquell sentiment vil
qu' en jorn present los enamorats tiny.
So tant sabent, que se ben departir
amor d' aquell desig no virtuos,
car tot desig retent hom gongoxos
no es ver amor ne per tal se deu dir.

Axí com Deu, si no 'l plach descobrir
estant enclos dins lo virginal ventre,
e quant ixque defora d' aquell centre
may lo Sathan lo poch ben discernir
ans quant en ell vey' al curs de natura
creya de cert aquell no esser Deu,
mas ja retut son esperit en creu
sabe 'l mester que paradis procura.

Per mals parlers he tret saber e cura
de retenir lo foch d' amor sens fum,
e per aço he cartejat volum
d' aquell saber que sens amor no dura.
Viscut he molt sens esser conegut
per molts senyals que fictes he mostrat,
mas com sere per hom foll publicat
sera be cert lo tart apercebut.

Si ha en vos aytant de be caigut,
obrant en vos arreglada merce
que vehent mi despullar de tot be
no despreheu mon dan per vos vengut,
e si per vos he nom de foll ates
e contra mi so restat mal mirent,
sia per vos cregut savi sabent
puix que per vos mon seny haure despes.

Si per amar a vos havi' ates
honor e bens, bellea y saviesa,
l' amor que 'us he tendria per offesa
si tal semblant en vos no paregues.
Ma voluntat en si tal carrech porta
que no sera sens la vostra contenta,
e fora vos, no 'm pens que may consenta
que null desig li sodegue la porta.

TORNADA

Plena de seny, natura no comporta
que tal dolor no descresca ma vida:
si Deu pregas, ma veu seria oyda;
oyu la vos, pus veritat reporta.

XVI.

Tots los desigs escampats en lo mon
entre les gents, segons for de cascu,
ab trencat peu, a pas, van detras hu
qui es lo meu, e lonch temps ha que fon.
Si com los puigs poran fugir al vent
ma voluntat d' ell poria campar:
en un loch ferm li conve esperar,
ne 'l pot minvar aquell mal pensament.

En remeyar no 'n conech sentiment,
si be l' assaig he yo 'sperimentat;
per mon esforç pogra ser desliurat
d' una gran part de la dolor que sent.
Amor suplich que 'm leix donar entendre
lo sobresalt que de vos, dona, 'm ve;
entenent vos quin' obra fa dins me,
e com sent mort yo no me 'n puch defendre.

Passar, donchs, puch sens honestat offendre,
mostrant virtut com res no cast no vull;
si mon desig no casta pensa cull
no 'm trob en punt que res pens de vos pendre.
Sos moviments ningu pot esquivar,
servents no son de nostre franch juhi;
donchs, com sera que yo fuja de mi,
culpa no 'us tinch si forçat so d' amar.

Aquest' amor tant se pot esforçar
que 'l amador a mort fara venir.
¿Com es l' hom fort potent a resistir
les passions que vol Amor donar?
E donchs, ¿per que yo so desacordant
mostrar a vos la voluntat que 'us port?
Ma lengua te ma vida e la mort,
lo meu poder no 'm val, essent bastant.

Si com aquell qui esta Deu pregant
que plogues fort, sens lo temps nuvolos,
vull ser amat sens dar notacios,
e no 's pot fer, lo meu voler celant.
L' enteniment e calitat s' acorden
amar a vos en qui es llur semblança,
e los volers han gran desacordança
contra raho, en tanta part discorden.

TORNADA

Lir entre carts, los escurçons no morden
ab tant fort mos com es lo de Amor,
si be 'ls morduts no passen tal cuiçor
perden lo seny e les vistes exhorben.

XVII.

Si 'pres grans mals un be 'm sera guardat
mos guays e plants delits se convertran;
apres los mals los bens millors parran,
e be no val pas tant com es preat.
Rey pot ser dit lo pobre dins sa pensa
per un petit do que li sia ofert,
e lo rich hom de llarguesa desert
gran suma d' or pobretat no 'l defensa.

Mon pensament, embolt en amor, pensa
com tot son be d' aquest loch puscha traure,
no piados, amor, lo veu mort jaure;
durar no deu lo comport d' est' offensa.
Per mal de mi romp sos costums Amor
e fa mentir los qui d' ell han escrit:
esperiment en mi es defallit,
Amor desdiu ser en tal cas senyor.

Si com lo Sol escalf 'ab sa calor
totes les parts que son dejus lo cel,
escalf' Amor cascun cor de bon zel,
sino 'l de vos qui es ple de fredor.
¿D' hon ve lo glaç qui tanta fredor porta
fahent contrast al calt que Amor gita?
Als hermitans fa sortir de l' hermita,
los grans delits s' entren per esta porta.

Del foch d' amor Phedra no fonch estorta,
requerre volch Ypolit son fillastre,
e Lançalot hac en amor tal astre
que fon request per dona que 'n fo morta.
¡O cruels fats, vos qui fes jutjament
que yo amas un cor de carn tan dur,
feulo ser moll, manauli que no dur,
que ab ull cast denegue mon talent!

Amor es tal que fets injusts consent,
mas james fon tan injust com aquest,
car yo guayment mon cor e rom lo test
e vos sou prop que 'm siau mal volent.
Ma pensa es en vos pensar embolta,
es li forçat d' altra part no la tiren,
e vostres ulls en guardar mi no 's giren
e mostren be sa pensa tenir solta.

Si amat so festa 'm deu esser colta,
car en lo mon un cors sera guanyat;
axi lo cel fa gran solemnitat
com del infern un 'arma pot ser tolta.
Los cantabors ab melodia canten,
los trobadors á fer dictats acuyten,
los aldeans salten, corren e luyten,
los amadors d' amar be no s' espanten.

TORNADA

Plena de seny, molts homens son qui 's vanten
que han ben vist Amor, e conegut,
portant d' aquell escrits en llur escut;
no 'l han sentit e de sos fets se 'spanten.

XVIII.

No pens algu que 'm allarch en paraules
e que mos fets ab los dits enferesca,
ans prech a Deu que de present peresca
si mon parlar atany en res a faules.
Mos fets d' amor ab los Romans acorden,
que foren mes que los escrits no posen;
cells qui d' amor en lo mal se reposen
en creure mi, consciença, no 'ls remorden.

Sens amor son aquells qu' ab mi discorden
e la dolor de amor temorejen
e quant hi son eixir d 'ella cobejen
e per tostemps de si mateix recorden.
Poch es amant qui dolor lo turmenta
si que' volgues menyscabar de aquella,
dins la dolor es una maravella
que no se com lo delit se presenta.

Dolor d' amor a mi tant no turmenta
qu' exir volgues de son amargos terme,
e si davant me veig d' absenç' adverme
e lo conort contr' amor dant empenta.
Yo 'm dolch en tant de guarir de la plaga
que serch verins per que lo conort muyra,
y en gran delit james mon cor habuyra
fins qu' en amor ma pensa reste vaga.

Un gran delit als amadors s' amaga,
a tots aquells qu' en pur' amor no venen,
en lur voler delit d' amor no prenen
ne senten be si 's pert ne 'ls afalaga.
No es al mon tan gran delit de pensa
com lo pensar en la person' amada,
e qui 'l ateny tota caus' oblidada
si que a si no troba mentre hi pensa.

Tebeu voler delit d' amor defensa,
los estrems han de be complit semblança,
lo poch voler no ha por ne 'sperança;
rebre no pot gran be ne molt' offensa.
E l' altre estrem ell si mateix delita,
no recordant del be venint espera;
cascu d' aquests ha la sua carrera
e lo del mig no sab hon se habita.

Yo so aquell servent qui no despita
si no ateny del servey conexença,
tot es aquell hon ha sa benvolença
y en son voler tot lo seu s' habilita.
Tant en amor ma pens' en alt grau munta
que m' arma es dins en lo cos que ama,
e mi mateix aborresch si 'm desama
y en res de mi voluntat he defunta.

Dins si mateix veu gran gloria junta
qui de Amor be ne mal no 'spera;
altre amant ab voluntat sancera
per ses virtuts ses passions conjunta.
Nostre sperit sols bens e virtuts guarda
quant solament usa de sa natura,
amant per si aquella creatura
que les virtuts als vicis li son guarda.

TORNADA

Lir entre carts, qui d' Amor se pren guarda
tres parts se 'n fa: dues seguint natura,
la una mor e l' altra tostemps dura;
la terça es que fals apetit guarda.

XIX.

Tot metje pren carrech de consciença
si lo perill al malalt te secret;
lo cors hi pert, mas l' arm' en bon loch met,
comptes mortals porten regoneixença.
Vos qui sabeu clarament mon mereixer
feu me ser cert de l' esdevenidor:
yo vull saber que 'm te cubert Amor,
mon mal o be, de fet, me feu coneixer.

Mon ignorar be, no 'm fara mereixer
e per null temps james be aportara;
o tart o breu mon mal la fi veura,
e d' esperar mon mal poria creixer.
Si plau a vos que be 'm dega venir
no 'm detardeu haverne sentiment,
e per tardar aquest coneiximent
no 'm perçebesch de mon voler cobrir.

Tarda de temps no 'm fa d' amor jaquir,
los temps en mi venir ja no poran,
tots los jorns meus moment me semblaran,
corrent lo sol, no 's mou a mon albir.
Si pert Amor per forçat desesper
vos no' us dolreu del no vist perdut temps,
donchs vos y Amor acordau vos ensemps,
tot prestament, que 'us plaura de mi fer.

TORNADA

Lir entre carts, qui be o mal vol fer
no deu pensar algun dan si 'l segueix,
car lo voler en dos parts se parteix
e compartit degun fet no requer.

XX.

Si com aquell qui per sa 'nfinitat
no pot esser de res finit content,
si que res fer ab algun element
en son delit no 'l haura contentat,
per l' imperfet lo delit munde posa
e si no 'n Deu sa pensa no s' atura,
axi Amor vos amant m' asegura,
tot lo restant del mon me fa gran nosa.

En vos pensant ma pensa es enclosa,
dompda 's per vos ma voluntat no farta,
car mon desig la te cativ' ab carta
que res no vol ne demanar no gosa.
No 'm maravell si yo am a vos tant
coneixent vos, vehent vos e sentint:
al meu voler lo saber lo desmint,
lo meu saber al voler va devant.

Yo 'm maravell com no muyr desijant,
crehent en vos esser lo paradis,
e no se hom que 'n vos aytant sentis
que no 's mostras de vos esser amant.
No 'm lou de tant que 'n saber tots los pas,
mas per amor he sentit mes en vos:
Amor ha fet dels seus bons servidos,
del pech, sabent, e franch del pus escas.

A desijar mon desig no es las,
mas la valor vostra mes ne mereix:
en estimar hom be no la compleix,
no 'us am assats qui amant no' sclatas.
Ja per amor amadors morts ne son
e yo so viu y en fer no rest igual:
la causa d' hon los vench aytant de mal
no es tan gran com la que mi confon.

E puix semblant de vos james no fon
yo degra ser sus tots avantajat;
nou pensament Deu me pogr' haver dat
que no servis a pus a fer al mon
sino en vos per tots temps contemplar,
car yo 'm conech que meriu vaga pensa;
e sab me greu com no 'n trob tal defensa
que no 'm jaquis altra pens' acostar.

TORNADA

Lir entre carts, ço que 'm fa vos amar
no 'm entra pas solament per la vista,
vostre sperit es aquell qui 'm conquista
e com de mi no 'us mostrau desaltar.

XXI

Tal so com cell qui pensa que morrá
e ja l' han lest moltes veus la sentença,
mas per merce l' es donad' audiença,
creu e no creu que merce li valrá.
Lo mal e 'l be van al mezqui davant
que fermament no 'ls gosa esperar,
axi no puch a vos ferm desijar
ne ser no puch del tot desesperant.

Aytant com puch ire vid' allargant
per que 'l estrem de tots mals es la mort,
no 'm trob esforç per haverne conort,
mes am dolor, mort e vida dubtant.
E tant com pus de ma dolor creheu
e lo remey en vos lo deteniu
lo meu sperit jau mort molt mes que viu,
ans de sa mort prega' us li perdoneu.

La donchs morre com parlar no 'm volreu
e tinch per foll qui de mort no 's defen,
aquella es darrer dan e turmen,
no meresch yo que los meus jorns fineu:
no guardeu mi sino ma benvolença,
mi offenent offendreu lo voler
que vos amant de mi es homeyer,
e conexent vos fall regoneixença.

¿Hon es Jason e sa desconeixença?
¿Hon es Theseu qui detrac' Ariadna?
E Dido fonch d' esperança tan vana
que la trahi Eneas en crehença.
Los fets passats del present me consolen,
irat me trob vers femenil linatje;
los fins amants no han en ell estatje,
sembren los bons, cullen los mals e molen.

Savis son cells qui les festes no colen
d' aquell amor qui en les dones cau,
ab deslleals sovint elles han pau
leixant aquells qui per ben amar moren.
En recort es aquell Pau de ben viure,
qui per amar sa dona torna foll:
tal cami tinch soptat rompent lo coll,
de tot mon dan dubte 'm no 'us veja riure.

TORNADA

Plena de seny, no 'm abreujeu lo viure,
car mentre visch vostra lahor s' allarga:
e vos loant no 'm trob la boc' amarga,
ne tart la ma com de vos vull escriure.

XXII.

Cervo ferit no desija la font
aytant com yo esser a vos present,
al gran repos de mon contentament
passar no puch sino per aquest pont.
Molt me ve tart lo jorn tan desijat,
comprat molt car per doloros sospir.
e tart o breu so cert que deu venir
si per la mort cami no' m es tancat.

Esser no puch d' esperança lançat,
car yo 'us desig segons mon major be:
a vos deman, contra mi res no 'us te
mentre 'l voler vostre 'm sia donat.
Si 'l pensament lunyava sols un punt
d' imaginar haver vostre voler,
sens aquell tot delit no puch haver;
si no 's tot sa tost pora ser defunt.

Devant me veig de grans dōlors un munt
puix ops he tant per a mon contentar,
e mon voler pora molt menyscabar
si 'l vostre 's mou e no mostra que munt:
e devallant devallara lo meu,
e d' alt cahent no dara poch quebrant,
car tot estrem al altre estrem donant
al poch estat no par lo sensal greu.

Mil veus lo jorn es per mi pregat Deu
de ço qu' en vos esta la major part
qu' en mon voler hajau lo vostr' esguart
e prech Amor vos lanç tot poder seu:
e si 'u compleix lla donchs pendre estrem
si troba loch hon se prenga en vos,
ab loch dispost sa passio 's en nos
e lo contrast tenim e no volem.

Noves de vos saber mortalment tem
dubtant me fort que no hi mostreu amor;
per no saber visch en altra dolor,
no se de qual costat guart que no 'm crem.
No es en vos complit lo meu delit
per be que vos vullau complir aquell,
d' Amor haveu haver forçat consell,
en vos y en ell recau mon be complit.

Res no temau, ne prengau en despit
mos pensaments ab tal varietat,
car en servey seran de fermetat
de tals servents vol ser Amor servit.
Si gens d' enuig d' est praticar sentiu
sens amor sou o no sabeu que vol;
ferm loch no 'l te qui d' aquest mal se dol,
lo moviment per segur'tat teniu.

Si tant de vos com valeu no confiu
mon gran voler me porta en aquest zel,
de vostre cos no tem lo pus prim pel
que contra mi res fes que fos altiu:
la voluntat vull que pas tot 'en mi,
yo 'n so celos si molt amau a Deu;
dant vos delit sens mi lo mal creix meu,
quant vos dolgues del mal vostre 'm dolguí.

TORNADA

Mon derrer be, de vos yo guart la fi
quant del present me trob esser content,
e si 'm veig trist per algun cas present
res venidor trobar no 's pot en mi.

XXIII.

Colguen les gents ab alegria festes
loant a Deu, entremesclant deports;
places, carrers e delitables orts
sien cercats ab recont de grans gestes,
e vaje yo los sepulchres sercant
interrogant animes infernades,
e respondran car no son companyades
d' altre que mi en son continu plant.

Cascu requer e vol a son semblant,
per ço no 'm plau la pratica dels vius:
d' imaginar mon estat son esquius,
si com d' hom mort de mi prenen espant.
Lo Rey Christia presoner d' un heretje;
en mon esguart, no es mal ahuirat
car ço que vull no sera may finat,
de mon desig no 'm pora guarir metje.

Cell Tixion qui 'l buitre 'l menja 'l fetje,
apres tostemps brota la carn de nou
e son menjar aquell ocell may clou;
pus fort' dolor d' aquesta 'm te lo setje
car es un verm qui romp la mia pensa;
altre lo cor que may cessen de rompre,
e lur treball no 's pora entrerompre
sino ab ço que d' haver se defensa.

E si l' Amor no 'm dugues tal offensa,
fer mi absent d' una tan plasent vista
no li graesch, que de terra no vista
lo meu cos nu, qui de pahor no pensa
de perdre pus que lo ymaginar
los meus desigs no poderse complir,
e si 'm conve mon darrer jorn finir
seran donats termens a ben amar.

E si 'n lo cel Deu me vol allotjar
part veura ell per complir mon delit,
sera mester que 'm sia delay dit,
que d' esta mort vos ha plagut plorar
penedint vos com per poca merce
mor l' ignocent, e per amar vos Martre,
cell qui lo cos de l' arma vol departre
si ferm cregues que 'us dolrieu de se.

TORNADA

Lir entre carts, vos sabeu e yo se
que 's pot be fer hom morir per amor;
creure de mi que so en tal dolor
no fareu molt en dar hi plena fe.

XXIV.

Pren me 'n axi com al patro qu' en plaja
te sa gran nau e pens' haver Castell,
vehent lo cel esser molt clar e bell
creu fermament d' un' Ancor' assats haja
e sent venir soptos un temporal
de tempestat e temps incomportable,
fa son juhi que si es molt durable
sercar los ports mes qu' aturar li val.

Mas a les veus es lo vent fortuna,
tant que no pot sortir sens lo contrari,
e cella clau qui 'ns tanca dins l' armari
no pot obrir aquell mateix portal:
axi m' ha pres trobant m' enamorat
per sobresalt quin ve de vos, m' aymia;
de 'l no amar desalt ne te la via,
mas un sol pas meu no hi sera trobat.

Menys que lo peix es en lo bosch trobat
e los leons dins l' aygua han llur sojorn
la mi' amor per null temps pendra torn,
sol coneixent que de mi 'us doneu grat:
e fiu de vos que 'm sabreu ben coneixer,
e conegut no 'm sera mal graida
tota dolor havent per vos sentida,
lla donchs veureu les flames d' amor creixer.

Si mon voler he dat mal apareixer
creheu de cert que ver' amor no 'm luny,
pus que lo Sol es calt al mes de Juny
art mon cor flach sens algun grat mereixer:
altre sens mi d' aço mereix la culpa;
vullau li mal com tan humil servent
vos te secret per son defalliment,
c' est es amor que mi amant enculpa.

Ma voluntat ab la raho s' encolpa
e fan acort la qualitat seguint
tals actes fent que 'l cos es defallint
en poch de temps una gran part de polpa.
Lo poch dormir magres al cos m' acosta
dobla 'm l' enginy per contemplar Amor;
lo cos molt gras trobant se dormidor
no pot dar pas en aquest' aspra costa.

TORNADA

Plena de seny, donau me una crosta
del vostre pa, que 'm leve l' amargor:
de tot menjar m' ha pres gran dessabor
sino d' aquell que molt' amor me costa.

XXV.

Hoiu, hoiu tots los qui be amats
e planyeu mi si dech esser plangut,
e puis veheu si es tal cas vengut
en los presents n' en los qui son passats.
Doleu vos, donchs, de mi vostre semblant
en soferir la dolor delitable,
car tost de mi se dolra lo diable
com veura en mi semblant mal d' ell passant.

¿Qui es l' hom viu tal dolor sofertant
que desig ço de que no haja 'sper?
Aytant es greu que no par sia ver
desijar ço de qu' es desesperant.
No so enganat de mon mal estament,
tot quant pratich tornar me sent en dan:
menys de poder me trob en poder gran
car no 'm esforç per mostrar mon talent.

Mon primer mal es mon esperiment,
per que 'm hair e per no res m' acús;
lo segon es lo terrible refús
que vos mostrau si 'us feya enqueriment.
Portat me trob a molt prop de ma fi
puix mon voler cas impossible guarda,
no tardara la hora que ja 's tarda
quant metre 'ls peus en lo avorrit cami.

Si per null temps en contr' Amor fallí
be 'm ha repres planyent me 'n l' enemich,
jamay vers mi pogui esser amich
car per null temps poder hi despengui;
hoc lo voler me trob en abondança,
mas del poder no 'n so pus empobrit,
car yo peresch e son tan defallit
que no puch dir, en vos es ma 'sperança.

Una sabor d' agredolç Amor llança
que lo meu gust de partir les no sab,
dins mos delits mortal dolor hi cap
e tal dolor ab delit ha ligança.
Mas yo 'm reprench com parlar m' ha plagut
de ço qu 'n mi no basta la sciencia;
sobres amor me porta ignocencia,
vull e desvull sens cas esdevengut.

TORNADA

Lir entre carts, creheu l' amador mut
y al cambiant de punt en punt color
e lo pauruch com se membre d' amor;
del atrevit sia son temps perdut.

XXVI.

Si com rictat no porta bens ab si,
mas val aytant com cell qui n' es senyor,
amor no val sino com l' amador
manxa bufant, Orgue fals no ret si:
amor val poch com tot enamorat
ha falsedat en sos pits fals enclosa,
o es ligat ab una tal esposa,
Peguea es lo dret nom apellat.

Amor no pot haver deshordenat
ço que Deu fa, natura mitjançant,
car home pech no pot ser fin amant
ne lo subtil contra sa qualitat:
mal pendra pint en l' aygua sa figura,
molt menys Amor pendra lo no dispost;
no pot estar l' aygua dins un loch rost,
tan poch amor en cap d' hom foll atura.

Per ben amar ab angoxosa cura
en temps passat eren lla donchs volguts:
Ovidi 'l prous, dix qu' amor es crescuts
per altr' amor demostrant sa factura.
Verdader fon en sos dits e presichs
tant quant amor fon prop de coneixença,
mas en est cas entr' ells ha malvolença
tal que no crech null temps sien amichs.

Si fossem nats vos e yo 'ntre 'ls antichs,
l' any quant amor amant se conqueria
sens praticar alguna maestria,
lo vostre cor no fora tan inichs.
En vos conech gran disposicio
de fer tot ço que gentilea mana,
mas criament veig que natura engana
car viure ab mals es d' hom perdicio.

Per mal grahir ne per mala saho
mon cor no pot amor desamparar,
devotament los me plau remenbrar
aquells passats a qui don' Deu perdo;
e com sere trespassat d' aquest mon
letras diran sobre la mia tomba:
«Plena de seny, no tingau a gran bomba
car per vos muyr e vaig no sabent hon.»

Enveja 's tal que tot primer confon
a tots aquells qui ab si la s' ajusten,
los envejats un poch ne molt no gusten
aquell mal tast que 'ls envejosos fon.
Tal es Amor, car yo qui la 'm ajust
sent grans dolors, dant me folls moviments,
e vos haveu d' aço tals sentiments
com fort destral ha de tallar mal fust.

Si com Adam pres mal del vedat gust
com sa muller li mostra mal cami,
dient li: donchs, menjem d' aquest boci
e semblarem a Deu qui es tot just,
ne pren a mi, car mon seny ha cregut
la voluntat fent li promissio
que ben servint aconsegria do
que per null temps tal no fon conegut.

Per mal servir no crech haja perdut,
car si 'ls treballs hagues sofferts per Deu
cos glorios fora en lo regne seu,
e ja plorant sovint me trobe mut:
si 'm fos donat aquest temps en entendre
los grans secrets enclosos en natura
no for' al mon cosa que 'm fos escura,
dels fets divins gran part ne pogra 'ntendre.

TORNADA

Plena de seny, tot mon seny vull despendre
amant a vos sens algun grat consegre,
e durara fins que del riu de Segre
l' aygua corrent amunt se puga 'stendre.

XXVII.

¿Qui, si no 's foll, demana si 'm enyor
essent absent d' aquella que 'm fa viure?
e sino plor ¿qui es lo qui 'm fa riure
si be no pas continua dolor?
Tots mos delits en un he transportat,
Amor li plau en mi fer aquest cambi:
lo mon no te res valent lo recambi
del esperant lo be tan desijat.

Tant es lo be qui 'm es davant posat
que sens dolor visch aquell esperant,
si no 'l atench sere tant mal anant
qu' en aquest mon infern haure trobat.
Contentament la una part me dona,
per l' altra es ma vida tribulada;
ab mort esta en balança posada
tement que por ma 'sperança confona.

De punt en punt ma 'sperança 'm 'bandona
e venç me por d' aquell mal que yo tem.
¿Qui es aquell en poch amar estrem
que segurtat prenga per companyona?
Per molt amar en altre mi transport
si que ser pens tot la person' aquella;
seri' al mon una gran maravella
que no hagues por de la mala sort.

Viur' en delit port'ab si por de mort,
car de aquell es enemich sobirá,
e si james amor delit portá
yo so aquell qui 'n puch fer lo report.
O mort, qui est de tots bens envejosa
y en tal voler te segueix la fortuna,
cascuna prech que mude 'n ley alguna
no res semblant a la qui 'm es danyosa.

Saber se pot ma vida perillosa
cahent en mans d' enemichs tan mortals,
pobres e richs senten sos aspres mals
e cascu d' ells ab manera 'rgullosa.
Seguisquen me, tots los qui amaran,
mon ris o plor, qual que d' ells me seguesca,
car yo som prest de tastar fel o bresca
per los qui mal o be d' Amor pendran.

TORNADA.

Lir entre carts, passions d' amor fan
tembre y fiar; estar dins un hostal
de gran amor dubtar un punt no cal,
e guay d' aquells qu' entre llurs mans estan!

XXVIII.

Axi com cell qui 'n lo somni 's delita,
e son delit de foll pensament ve,
ne pren a mi qui 'l temps passats me te
l' imaginar qu' altre be no hi habita:
sentint venir l' aguayt de ma dolor,
sabent de cert qu' en ses mans he de jaure
temps de venir en ningun be 'm pot caure,
ço qu' es no res en mi es lo millor.

Al temps passat me trobe gran amor,
amant no res, puix es tot ja finit;
d' aquest pensar me sojorn e 'm delit,
mas com lo pert s' esforça ma dolor
si com aquell qui es jutjat a mort
e de lonch temps la sap, e s' aconorta,
e creure 'l fan que li sera estorta
e 'l fan morir sens un punt de recort.

Plagues a Deu que mon pensar fos mort:
e que passas ma vida en durment:
malament viu qui te son pensament
per enemich fent li d' enuigs report,
e com lo vol d' algun plaher servir
li 'n pren axi com don 'ab son infant,
que si veri li demana plorant,
ha tant poch seny que no 'l sab contradir.

Fora millor ma dolor soferir
que no mesclar poca part de plaher
entr' aquells mals qui 'm giten de saber
com del passat plaher me conve exir;
llas mon delit dolor se converteix,
doble 's l' affany apres d' un poch repos,
si col malalt qui per un plahent mos
tot son menjar en dolor se nodreix.

Com l' hermitá qu' enyorament no 'l creix
d' aquells amichs que tenia 'n lo mon,
tant ha lonch temps qu' en loch poblat no fon,
per fortuit cas un d' ells l' apareix
qui los plahers passats li renovella
si que 'l passat present li fa tornar,
mas com se 'n part li es forçat congoixar,
lo be com fuig ab grans crits mal apella.

TORNADA

Plena de seny, quant amor es molt vella
absença es lo verme qui la guasta
si fermetat durament no contrasta
e creure poch si 'l envejos consella.

XXIX.

¿ Qui 'm mostrara la fortuna loar
del sobiran do per ella rebut ?
e tench per foll tot home decebut
que poch ne molt conteng' ab mi de par.
Yo so molt prop de viure ben content,
embarch no 'm fa mes d' una passio
que sembl' a mi que ve menys de raho,
puix ha rahel en vostre falliment.

Ab mi no 's pot comparar hom vivent
puix la que am crehen qu' es la millor,
ab molt gran seny e honestat de cor,
e yo l' am tant qu' ella m' es benvolent:
en lo començ fonch bona ma ventura,
seguir lo deu la fi a mon començ,
e si no 'u fa mort que tota res venç
donar 'a mi la terra 'n vestidura.

Mas Deu no sab en lo mon creatura
sens defallir alguna part de be,
d' hon l' hom es foll qui ha laugera fe
abandonant aquell ultra mesura.
Per que yo 'm trob no fart de son voler
e no crech be lo que m' es dit per ella,
e cuyt haver d' aço justa querella,
mas creure ferm no tinch en mon poder.

Term' en amor algu no pot saber
e cell qui 'u creu, en amor no sab res;
qui 'n tal cami a passejar es mes
va per lo mig, mas fi no pot haver.
Dos tots units en una voluntat
deu fer amor, e lo qui se 'n parteix
en ell amor de continent pereix,
per amador no deu esser comptat.

Amor se te per pus injuriat
per hom en qui troba lo seu cor fret
que per traydor hon fos tot malifet,
puix lo forças d' esser enamorat:
qui tebeu es, d' Amor es enemich
e port 'ab si contra amor lo fallir,
si no 's cregut tolgues d' enfellonir
car de cor franch hom no creu l' hom inich.

Si lo meu ull no tinch per ver amich
e del que se no vull esser membrant,
no creure vos esser vers mi errant
e trobar me de peguesa molt rich:
la mi 'amor a mi creix la sospita
e lo que se que de mi no 's pot tolre,
e de mon mal no 'us voleu assats dolre
per poca amor que dintre vos habita.

Ma opinio es en mon cor escrita
que sino vos als no la me 'n pot raure;
vos me podeu en tot error fer caure
puix que Amor forçar mi se delita.
Tant yo desig que si 'amat per vos
que m' es forçat dubtar que axi sia.
Amor me fa de veritat, falsia;
no bast' en pus qu' en esser sospitos.

TORNADA

O foll Amor, en l' hom molt desijos
cabre no pot en ell 'sats coneixença,
sa passio li tol vera sentença
e majorment lo qui es amoros.

XXX.

¿Quins tan segurs consells vas ensercant,
cor mal estruch, enfastijat de viure,
amich de plor e desamich de riure,
com soferras los mals qui son davant?
Acuyta 't, donchs, a la mort que t' espera,
e per tos mals te allongues los jorns.
Ay tant es luny ton delitos sojorns,
¿com vols fugir a la mort falaguera?

Braços uberts es eixid' en carrera,
plorant sos ulls per sobres de gran goig,
melodios cantar de sa veu hoig,
dient: «Amich, ix de casa 'strangera,
en delit prench donarte ma favor
que per null temps home nat l' ha sentida,
car yo defuig a tot home que 'm crida,
prenent aquell que fuig de ma rigor.»

Ab ulls plorant e cara de terror,
cabells rompent, ab grants udulaments,
la vida 'm vol donar heretaments,
e d' aquests dons vol que sia senyor,
cridant ab veu horrible y dolorosa
tal com la mort crid' al benahuirat,
car si l' hom es a mals aparellat
la veu de mort li es melodiosa.

Be 'm maravell com es tan ergullosa
la voluntat de cascun amador,
no demanant a mi l' esforç d' amor
y en mi sabran sa força poderosa;
tots mal dients sagramentejaran
que may Amor los tendra en son poder,
e si 'ls recort lo colorat plaher
lo temps perdut sospirant maldiran.

Null hom conech o dona, mon semblant,
que dolorit per amor fes a planyer;
yo son aquell de qui 's deu hom complanyer
car de mon cor la sanch se 'n va lunyant.
Per gran tristor qu' en mi es acostada
secà 's tot jorn l' humit qui 'm soste 'n vida,
e la tristor contra mi es ardida
e 'n mon socors may no se trob' armada.

TORNADA

Lir entre carts, l' hora sent acostada
que civilment es ma vida finida,
puix que del tot ma 'sperança 's fugida,
m' arma roman en aquest mon damnada.

XXXI.

Mal venturos no deu sercar ventura,
crehuar se deu lo front com la hi nomenen,
no deslloant los qui favor ne prenen
entre posant llur bon saber e cura:
algu no deu tant prest son juy haver
que cell desllou qui ventura vol fenyer,
no virtuos denegant lo atenyer
ço que sos fills han menys d' algun saber.

Ellegesch, donchs, de ser aventurer,
si be no 'm pusch tant retraure y restrenyer
que 'n contr' amor me pogues tant empenyer
si que fugis a son peu molt lauger.
Senyor es gran, de 'ls mundans regidor,
e son juhi ès al ull amagat
ferint vos lla d' hon sereu delitat
e que 'l delit vengues tot per amor.

Llonch es lo temps del continu dolor,
apart de tras son sinch anys ya passats
que 'm fuig delit com si vuy s' acostats,
fent me sentir fret apres de calor,
diversitat de casos aportant
per deguastar d' Amor lo benifet;
dels bens d' Amor conservador sent tret
fora content yo qui so desijant.

A Deu ne 'l mon no so d' Amor clamant
car be m' ha dat prou aygu' a ma gran set,
no sadollat, mas compte li 'n es fet,
no pot cumplir ço que so desijant
e no mereix algun repreniment,
car del cel terç eguals forces no fa
segons amar cascu dispost esta
e tant com pot estreny son manament.

Fortuyt cas m' ha fet esser absent
del foch d' Amor qui ja 'm illuminá,
en millor cas ventura l' apagá
e yo so cert qu' Amor no fon dolent:
per que no 'm clam d' Amor, mas de ventura,
car son poder me ha desfavorit;
en abando no 'm vol haver jaquit,
ans persegueix Amor e ma gran cura.

TORNADA

Lir entre carts, del mon deu pendre cura
qui li conve d' Amor perdre 'sperança,
e tal o qual es d' Amor la fermança
ab lo desig qui li dona punctura.

XXXII.

Cell qui d' altruy reb enuig e plaher
e perdre vol totalment s' amistat
es li mester haja per oblidat
tot lo plaher, havent ne desesper;
e tot primer, qu' es luny de sa presença
e del plaher no sia recordant,
car si aquell l' es present al devant
enyorament dobla sa benvolença.

Tres coses son que lunyen ben voler,
dan e desalt e gran iniquitat,
al propi be hom es tan inclinat
que no vol be d' hon gran dan pot haver.
En gran desalt no 'ns basta la potença
que cell amem qui 'ns es desagradant,
lo nostre 'sforç no sab fer en nos tant
que 'l prim voler no vinga 'n malvolença

Iniquitat met l' hom en desesper
avorrint Deu senyor qui 'l ha crehat;
ço fa lo seny del hom quant es irat
si avorrint, amantse tant primer,
apres de si l' hom ama sa semença,
tant que lo Nan cuyda esser Gigant,
e tant pot fer envers nos mal usant
qu' en mal voler giram nostra sciença.

Si com l' hom fort qu' es igual de poder
ab l' enemich qui l' es devant posat,
fins que l' un d' ells es per l' altre sobrat
algu no pot ningun dret juhi fer,
tot en aixi no puch donar sentença
entre Amor ab Oy desacordant,
cascu d' aquests en mi es tant puixant
que mon saber no hi coneix differença.

Amor al camp no fon lo pus darrer,
mas Oy vench lla d' armes tan esforçat
qu' al pus estrem del camp l' ha derrocat
que yo 'm pensi no 's pogues may refer:
mas no 'l falli Amor sobre valença,
mon foll voler lí fon prest ajudant;
Oy dona crit dient: O llas, y quant
tardara Oy qui 'm tolga de temença.

TORNADA

Suplich a Deu que 'm tolga coneixença,
ho volent ell us yo de passio
d' aquella que sia prop de raho,
leixant Amor qui 'm traheix en crehença.

XXXIII.

Si Deu del cos la mi' arma sostrau
no 'm planyeran sino mos cars parents,
car mos amants no 'm son tan benvolents
qu' en aquell cas no 'ls calga dir, plorau.
Escas loguer es dat a mon treball
com no so plant de pena sostenguda,
e si raho no pot ser coneguda
culpa no 'm han, pus bon voler los call.

E d' aço 'm planch e quedament treball,
e dins mi plor e calle com a mut,
e firme cell qui 'm degra ser escut,
trencant mon cor, e crit de mi no sall.
Est es Amor qui 'm trenca lo pensar
que per null temps sere per vos amat,
e per aço yo 'm trob desesforçat
car tot asaig port' en vos l' esperar.

Dels amadors me vull ben informar
si es amor en desesperat cor,
e si es viu, per que de fet no mor,
com per amor no pot amor mostrar.
No dire pus, mas contemple cascu
l' estat d' aquell qui en tal cas se veu;
mas, guay de mi, que tot lo cas es meu:
donchs no deu ser que no 'm plore algu.

Los mals d' amor son pochs al juhi comu
car en pochs cau aquesta passio,
e tal dolor no la sent la raho,
sino a si no pot jutjar algu.
Aquell coneix la dolor de la mort
qu' en forca es, volent li donar volta,
cell qui ha be sa vida 'n delits volta
de tal dolor no pot fer bon report.

Es veritat si portam en recort
que molts passats morir ne sostengueren,
coneixerem quanta dolor hagueren,
pus que morir los fon millor soport.
Sens causa gran null acte gran se fa:
per ço cascu pot haver coneixença
que l' hom havent d' Amor poca temença
tant ardiment gran dolor li portá.

Metg' en lo mon saber no li bastá
sentir lo mal que lo malalt soferta,
mas per senyals en la part descuberta
pora jutjar l' hom en quin punt está.
En axi pren al hom d' amor poncell,
no pot sentir passio mas veu l' acte
d' aycell qu' en si porta lo gran caracte
d' amor, que may contra sí vol consell.

Si com empeny ballesta lo quadrell
aytant com pus la sua força basta
la voluntat del hom e dona casta
tant quant Amor sa força 'sta en ell,
en contr' Amor no valgue saviesa,
sino Davit s' en fora ben defes;
savis molts no hagueren tant empres
si contr' Amor valgues algun' empresa.

TORNADA

Plena de seny, per no esser entesa
la mi' amor pora 'scapar sens mérit,
e sab me greu com no hauran démerit
per mon parlar, no fahent laus palesa.

XXXIV.

Alguns passats donaren si a mort
per escapar als mals que 'l mon aporta
e per haver ubert' aquella porta
hon los desigs tots venen a bon port:
a mi no cal de aquest mon exir
per ensercar aquell sobiran be,
en vos es tot e no 'm cal dar hi fe,
car veu mon ull essent vos mon sentir.

Grat fas a Deu com sens mort soferir
tinch tot mon goig davant del esperit,
Ell es aquell mon sobiran delit
e lo darrer hon me plau romanir:
Ell es aquell qui desig me sostrau
e aquell hon mon mal y be feneixen;
mos pensaments de altra part no 's peixen
ne han per bo si res fora d' ell cau.

Tant ma dolor es en sobiran grau,
com tinch present mon be carestiós,
que si de mort vull ser volenterós
no 'l puch haver, car merce no 'n te clau.
Gran crueltat ab grahir poch va 'n guarda;
per ço no toch a la porta que 'm obren,
mos sentiments clarament me descobren
que la favor del alt secret no 'm guarda.

Cascu semblant a son semblant s' esguarda,
donchs aquest dret ¿qui es aquell qui 'l romp?
Yo inclinat gran desig me corromp
y en desijar la que yo am ve tarda:
e tardara s' amor no li revela
los grants secrets que 'ls amadors pratiquen,
tals que sino en cos gentil no 's fiquen,
obedients a Na Venus estela.

Si com lo foch quant es en la canela
mostra desig d' anar a sa esphera,
ma voluntat un moment no espera;
tant com mills pot als vents dona a la vela
per arribar al port molt desijat:
en altre port a mi no te lo ferre,
e si del tot del port me desaferre
en esta mar me trobare negat.

TORNADA

Lir entre carts, dich vos la verìtat,
que si podeu saber ma gran amor
creure no puch no 'n sentau gran dolor,
ne 'm fallira de ben amar lo grat.

XXXV.

O mort, qui est de molts mals medicina
e lo remey contra mala fortuna,
en contra mi hajes ley e no çuna,
puix vinch a tu, l' orella me inclina:
mas tu defuigs al hom qui a tu crida,
amant aquell qui del encontre 's lunya,
per tu 'ncontrar nit e jorn fas ma punya
per ser plagat de ta dolça ferida.

Ma dolor gran no pot esser perida
sino per mal qu' en cantitat la passe;
per altr' affany no crech mon cor se lasse,
un altre 'n vol dant pena infinida,
torbant mon seny fins que dolor no senta:
lla donchs yo pens remey aconseguesca
altra dolor me plau que sia fresca,
yo prech la mort que morir me consenta.

L' imaginar per null temps no 'm esmenta
altra dolor e que apart no sia,
fa donar plor perdent tot' alegria,
fuig de les gents no 'm plau qu' algu me senta.
Deman de vos que de mi 'us vullau dolre:
aço deman que leument puch atenyer,
e no es poch, ab que no 'm vullau fenyer
gran part de mal vos me poreu disolre.

Dona tal sou, que per vos me vull tolre
tots los delits que 'l mon als jovens dona,
a vostr' amor lo meu cor s' abandona,
lo vostre cos per dehesa vull colre:
e si d' aço vers Deu comet ofensa
yo me 'n confes (a penedir no baste),
la gran sabor del penident no taste,
la vostra pens ser de verins defensa.

Tot lo reves muda ma vana pensa,
pregant vos molt que mi no vullau planyer,
e si reclus me veu la gent complanyer
de sos delits me peix amor en pensa.
Amor a mi tan cominal se mostra
que fa que foll de mon greu mal se planga,
e donchs enuig de mi no 'us ne atanga
ma fort' dolor sera menys sens la vostra.

TORNADA

Lir entre carts, Amor los mals me mostra,
tots quants venir en un amador poden;
reb los mon cor, tots quants en pensa 'm roden,
e quant los call aquesta es llur mostra.

XXXVI.

Per molt amar ma vida es en dubte,
mas no cregau que de la mort me tema;
a poch a poch ma 'sperança es sema
e 'm vol fugir, mas no 'u fa en orrubte.
Haja mal grat de sa compassio,
puix no 'm serveix a mon affany guarir,
lo detardar no veda lo venir
e creix desig e dobla 'm passio.

Deu m' ha donat tal disposició
que mon voler esguarda sol amar,
e fahent als serveix a companyar
l' estat d' amor, en tot l' als abandó.
Yo am Amor y a mi punt no ama,
e per ell am linatje femení,
generalment sia entes axi,
aquella vull qu' en sa culpa 'm desama.

Ab tort e dret mon cor d' Amor se clama,
tort en passat y ab dret gran de present,
no per que fos en algun temps content,
per null temps hac tempre la mia flama.
Del temps passat yo no 'm clame d' Amor.
ell me valgué, mas nogue 'm la temença;
envergonyit no mostri benvolença
ne fíu saber mon valer e dolor.

E per finir mos jorns ab gran tristor
e per aver Amor algun just clam,
yo desamat, vol qu' estretament am
si que amant del mon perdra sabor,
mi avorrint ab abastat conort,
e fora vos tot quant Deu haja fet
mon avorrir en compte vos no met;
mes que mi 'us am, si no 'm creheu feu tort.

O amadors, no 'us cayga del recort]
un fet tan car per sol' estranyedat;
yo, gran parler, dos anys so mut estat,
no cregau donchs que dolor done mort.
Yo som aquell qui 'm fora desexit
del esperit al cos carga fexuga,
mas no 'm es luny un' hora desastruga,
que perdre 'l mon sera millor partit.

TORNADA

Lir entre carts, molts trobadors han dit
que 'l be d' amor es al començament,
yo dich qu' esta prop del contentament
e que morra si 'l desig es complit.

XXXVII.

Si com l' hom rich qui per son fill treballa
e sol per ell vol que 'l haver servesca,
e quant la mort vol que 'l fill jorns fenesca
dona sos bens e tot goig de si talla,
ne pren a mi qui lanç tot mon delit
perdent a vos lo goig de mon entendre,
car mon voler en als no pot compendre,
ans tota res m' es enuig y despit.

Amor a mi vostre cos ha 'mbellit,
tant, que lo blanch d' altre cos negre par
e la negror qu' en l' ull bellesa par
sembla 'm vermell mostrant cos infortit.
A la valor la fama 's enganosa,
aytant valeu que no se deidor
que 'us loas prou sino vostr' amador;
d' aquest parlar no 'us façau ergullosa.

Ma vida es amarga e plorosa
si pert a vos, e per vos pert lo mon,
tots los camins d' aquest tancats me son
si fall a mi esperança duptosa.
Lo malfactor qui a la 'sglesia cuyta
torbat no 's mou si d' ella pert cami,
ne pus ne menys e donchs ne pren a mi,
torbat me sent, perdent compte de fuyta.

Ma voluntat ab la raho no luyta
e cascun fa lo mes de son poder;
ma voluntat pus d' amar no pot fer,
son poder fa e ma raho la 'n cuyta.
D' un ventre trist exir m' ha fet natura,
per vos amar fon lo meu naximent;
no se als fats com no 'ls fon de present
en fer que vos d' amar haguesseu cura.

Sobres amor dos estrems me procura
e lo mig d' ells no puch haver trobat,
d' un poch esper no puch esser lançat
per gran desig del qual es sa factura;
e d' altra part lo desig es tan gran
que no consent ab si ferma crehença
que per null temps me hajau benvolença:
de hu en als vaig axi redolan.

TORNADA

Lir entre carts, quant lo desig es gran
vol compliment per fugir a dolor,
e ja complit ensemps mor ab amor
en mi tot sol, a vos es ja errán.

XXXVIII.

Sobres dolor m' ha tolt l' imaginar,
l' enteniment no 's dol ne 's pot esbatre;
aytant es dolt que l' ha calgut abatre
e mon affany plorant no 's pot mostrar.
No trob remey, car ma dolor es tanta
que mon voler en parts no tinch partit,
n' en sol un loch lo 'm trobe ahunit
sino 'n morir e viure que 's decanta.

Si com l' hom flach qui l' es forçat triar
ab qual de dos homens forts s' ha combatre
no sab pensar ab qual dega debatre,
espaordit sos comptes no sab far,
ne pren a mi, qui lo viure m' espanta
e lo morir me sera gran despit:
com viure vull la mort prench en delit,
com vull morir la vida tinch per santa.

Si com aquell qui es veri donant
al mestre seu, e quant veu sa dolor
ha pietat del mal de son senyor
e sobr' aquell vol esser ajudant,
vos pensament, per qui mon seny s' absenta
per los treballs, dant li alterament,
a son affany donau acorriment
puix que sos mals per mija vostre 'ls senta.

Yo contrafaç Nau en golf perillant,
l' arbre perdent e son governador,
e per contrast de dos vents no discor;
los mariners embadalits estan
e cascun d' ells la sua carta tenta
e son discors en llur acordament;
l' un volgra ser prop terra passos cent,
l' altre tan luny com vent pot dar empenta.

Ma voluntat ab qu' en la mar fuy mes
fallida es e pogra 'm fer ajuda;
ja ma raho de son loch es cayguda,
mos pensaments contraris m' han ates;
ya mos desigs no saben elegir
vida ne mort qual es la millor tria,
natur' en mi usa de maestria
e pren la mort per major dan fugir.

TORNADA

Plena de seny, no 's pot ben soferir
vida y dolor sens pendr' algun espay,
lo meu desig se converteix en glay
quant me recort que res vos haj' a dir.

XXXIX.

Callen aquells qui d' Amor han parlat
e del passats delint tots llurs escrits
en mi pensant, mentent los en oblits,
en mon esguart nengu es namorat;
car pas desig sens esperança haver,
tal passio james home sostench:
per als damnats nostre Deu la retench,
sols per aquells qui moren sens esper.

Puis mon affany es entre tots primer
Amor fa tort com se rete mon dret,
als fals e pechs no dona fam ne set,
ne fret ne calt, tots han complit mester
car no 'nnobleix tota merce son alt,
merce havent si james la demana,
yo d' amor visch e de 'sperança vana
si pens haver raho de fret ne calt.

No so empes ne temptat per desalt
de res que 'n cos los meus ulls hajen vist,
l' enteniment per lo vostr' es conquist,
en gran raho es causat aquest alt:
vos no veheu ma pura intencio,
car desamor vos enfosqueix la vista,
perço romanch ab la mi' arma trista
com no mirau la mia affeccio.

Del pare sant no 'm cal haver perdó
car mon peccat es amar follament,
deman l' a mi car per mon sentiment
he fet d' Amor cativa ma rahó.
Sia content Amor del cos sens pus
e la raho servira son offici,
mon sentiment que 's veu prim sia nici,
que no se 'sguart ab qui tinga l' ull clus.

Fent be a molts a la mort me acus
car sere 'spill dels altres amadors,
prenent remey a totes llurs dolors,
car en vers mi tota dolor es jus:
aytant com he pus alt levada pensa,
e netament ha hi en amor entes
seny femini, fora m' ha empes,
fent a si tort e a mi gran offensa.

TORNADA

Plena de seny, yo vull y Deu dispensa
que per amar yo fenesca mos jorns,
mas si 'n escap per null temps dare torns
per dona qu' en ver amor se defensa.

XL.

Veles e vents han mon desig cumplir,
faent camins dubtosos per la mar;
Mestre e Ponent contra d' ells veig armar,
Xaloch, Levant los deuhen subvenir
ab llurs amichs lo Grech e lo Migjorn,
fent humils prechs al vent Tremuntanal
qu' en son bufar los sia parcial,
per que tots sinch complesquen mon retorn.

Bullira 'l mar com la caçola al forn,
mudant color e lo estat natural,
e mostrara voler tota res mal
que sobre si atur un punt al jorn;
grans e pochs peixs a recors correran
e cercaran amagatalls secrets
fugint al mar, hon son nodrits e fets,
per gran remey en terra exiran.

Los peregrins tots ensemps votaran
e prometran molts dons de cera fets,
la gran pahor traur' a lum los secrets
que al confes descuberts no seran.
En lo perill no 'm caureu del esment,
ans votare al Deu que 'ns ha ligats
de no minvar mes fermes voluntats
e que tostemps me sereu de present.

Yo tem la mort per no ser vos absent,
per que amor per mort es anullat,
mas yo no crech que mon voler sobrat
pusca may ser per tal departiment:
yo so gelos de vostre 'scas voler
que yo morint no meta mi 'n oblit;
sol est pensar me tol del mon delit,
car vos vivint no creu se pusca fer.

Apres ma mort d' amar perdra poder
e sia tost en yra convertit,
e yo forçat d' aquest mon ser exit
tot lo meu mal sera vos no voler.
O Deu, ¿per que terme no hi ha en amor?
car prop d' aquell yo 'm trobara tot sol,
vostre voler sabera quant me vol
tement, fiant de tot lo venidor.

Yo son aquell pus estrem amador
apres d' aquells a qui Deu vida tol,
puix yo son viu mon cor no mostra dol
tant com la mort per sa 'strema dolor;
a be o mal d' amor yo so dispost,
mas per mon fat fortuna cas nou porta,
tot esvellat ab desbarrada porta
me trobara fahent humil respost.

Yo desig ço que 'm pora ser gran cost,
y aquest esper de molts mals me conorta,
a mi no 'm plau ma vida ser estorta
d' un cas molt fer, qual prech a Deu sia tost;
lla donchs les gents no 'ls calra donar fe
al que Amor fora mí obrara,
lo seu poder en acte 's mostrara
e los meus dits ab los fets provare.

TORNADA

Amor de vos yo sent mes que no se,
de que la part pijor me 'n romandra,
e de vos sab cell qui sens vos esta;
a joch de daus vos acomparare.

XLI.

Amor se dol com breument yo no muyr,
puix no li fall per esser de mi fart,
car sos mals ginys m' han portat en tal part
que mon delit es quant de plor abuyr:
e de mon dan yo no so mal mirent,
car so forçat d' entrar dins tal preso
que 'l seny tinch pres, l' arbitre y la raho,
amor ho te per seu forçadament.

Yo fas tot quant me diu lo pensament,
e si hagues tant seny com Salomó
fora tot poch no dar ocasió
que no temes a son gran manament:
cell qui no sent ço que pot fer molt amar
yo li perdo si de mi va trufant,
Piramus volch morir passat d' un brant,
e per semblant mort Tisbe volch passar.

Si no es pech, ¿qui 's deu maravellar
d' algun cas fort que 'sdevenga 'n l' amant?
L' hom fora seny no pot ser ben usant:
tal me confes, donchs no 'm vullau reptar.
Amor ha pres lo carch si 'n res fallesch,
car so abstret de seny e de saber,
e res no faç en contra son voler,
desijant be la dolor li graesch.

Estant apart tot sol yo 'm empeguesch,
imaginant ço que deuria fer,
d' executar no dech haver esper
puix lo primer assaig no enseguesch:
l' imaginar amor me vol rependre,
tan largament ab vergonya 'm refrena.
¿Com se fara que ab cara serena
haja poder de ma raho estendre?

Los fets d' Amor yo no puch ben entendre,
de grans contrasts m' opinio es plena;
honra 'm lo jorn que no sent ull a pena
pensant en ço que vinch a l' arma rendre:
si altra veu l' imaginar mi porta,
per dar senyal que yo sia cregut
suplich la mort qu' en un tal cas m' ajut,
e si no 'm val ma veritat jau morta.

TORNADA

Lir entre carts, fins a veure la porta
de mos desigs sobirans so vengut;
no hi he tocat, ans me torn com a mut,
e per tornar ya trob la via torta.

XLII.

Leixe la sort lo seu variat torn,
cesse Amor son doloros costum;
d' ell so content si be nou acostum
no 'm pot donar mes en lo present jorn.
Mas yo vullc ço que natura no te
e desig mes que yo no puch trobar,
volent que res no pogues empatxar
aquell delit que per Amor me ve.

Ara conech que pren mes aquest be
que tots aquells que yo poria haver,
que dels passats compte no me 'n cal fer;
foren no res segons se veura be.
Delit d' amor no prehi james tant
que fos celos de tot l' avenidor,
mas de present tem que 'm fallega Amor,
e quant me pot noure yo so duptant.

E si de mi yo 'm trob segur, pensant
a vos yo tem aytant com enemich,
mas sobre tot Amor tem que 'm desllich
aquell nuu cech del qual ell fon lligant.
Aquell voler que yo puch be regir
no 'm fa pahor ne res qu' en mi sera,
l' altre voler qu' en passio 'stara
done 'm la mort quant me volra jaquir.

¿Per que 's pot fer que pot diminuir
en mi amor sens mon consentiment?
Ja sent dolor e com mon sentiment
no es forçat de mon voler seguir;
e yo segur d' amor, e mi e vos
tendrem per cert de ser ben hauirat,
e als no 'm fall sino seguretat,
car en present bast' en ser glorios.

James ami que no fos desíjós
d' aquell desig que per fretura havem,
d' alguna part lo meu voler fon sem
per que 'm falli en part ser delitós.
Amor a mi estranys termes ha mes,
mon desig es per vos cumplit de tot,
ab fermetat vull haver sol un mot
que de 'nemichs d' amor sia deffes.

Vostra valor m' ha en amor empés,
e lo voler que 'm sembla ser tot meu
e l' alt secret que fer compte no 's deu,
car forçat fuig d' aquest foch encés:
si la valor vostra y 'l voler fall,
ab ells mesclats lo meu alt finará,
mentres vullau e valgau no morrá:
d' aquestes tres pedres fas mon fermall.

Tot escrivent jutja lo seu treball
pus affanyos que no 'l del cavador:
tot axí 'n pren a cascun amador,
baixant tot cas y 'l seu munt' a cavall.
Lo pobre hom fa juhi del tirant
que son pensar tostemps corr' adelit;
ja es de Deu qui viu ab null despit,
car lo pus rich es lo mes pobrejant.

Yo so amat e visch dolorejant
d' alrres dolors que 'l no amat no sap,
yo tem de mort lo cor e mes lo cap
d' aquella que de present es amant.
Yo am molt mes per ser ne ben volgut,
car mon delit de s' amor se nodreix.
Si contra amor lo seu voler falleix,
¿qui pensara lo dan a mi vengut?

TORNADA

O foll Amor, en dolor so caygut
com no veig hom qui parle be de vos
e veig ne tals havent justes clamós,
Deu guart a mi de ser en tal vengut.

XLIII.

Si be mostrau que mi no avorriu,
ans vos altau de ma simple paraula
y mos crits no creheu esser faula
e 'us plau de mi si algun hom be 'n diu;
quant yo ymagin que per vos yo amar
avorresch mi, qui res no hi fall de entegre,
en aquell punt tot mon voler es negre,
puis que 'l vostr' alt no passa en ben amar.

Conort bastant en mi no puch pensar,
e si per temps alguna part n' atench
sera per ço comprat d' amor tal prench
que 'l sabra mal si l' he desamparar:
haure amor de mi desposseit
que per null temps tal servent cobrará.
Aquest pensar conort m' aportará,
durara tant com sere 'nfellonit.

Ço que deman' mereix preu infinit,
no 'l vull haver ab res no mereixent;
l' anima 'us do qu 'es a Deu bell present,
ella no 'l plau haver lo cos jaquit.
No 'us prech d' amor, mas que la 'm demostreu,
del qu' es en vos haure singular grat;
si bon voler me teniu amagat,
tant am lo mal ab que 'l me amagueu.

Yo so ben cert que vos me coneixeu
e los tres temps de mi no ignorau;
mos pensaments yo crech que sapiau,
no 'us preheu, donchs, si no 'm regoneixeu:
lo meu voler al infinit s' acosta,
sera content de 'l vostre poch o molt,
donchs en vers mi no hi cal anar d' escolt,
lo cami 's pla sens barranchs ne gran costa.

Vostre voler tot quant puch dar me costa,
no 'm resta pus que 'l viure doloros;
dos grans contrasts de voler veig en vos,
mon viure 'us plau, de mort es la resposta.
Los ulls tinch cluchs, no conech nit ne jorn,
ne tinch hom prop qui del temps me avise;
no sent res ferm ab que lo temps divise,
ab tot aço ma pensa no pren born.

TORNADA

Lir entre carts, dins mi port un calt forn
cohent un pa d' una dolça sabor,
y aquell mateix sent de gran amargor:
tot aço 'm pren deu hores en lo jorn.

XLIV.

Retinga 'm Deu en mon trist pensament,
puix que no 'm tol ço per que pas tristor,
en ella sent una tan gran dolçor
per si e com altre delit ne sent.
Sens grat sere si james la 'm despull
e solament assaig d' ella eixir;
tant gran delit me sent d' ella venir
que no desig res fora mi, ne vull.

Tot quant yo pens e tot quant veu mon ull,
tant com es bell e mes portant delit
de tant me trob yo pus adolorit,
car en mon cor bon delit no 's recull.
Fet es de mi lo que 's devie fer,
perdent Amor no vull que 'm ajut Deu
en fer que 'l mon me done res del seu,
puix no te res dispost a mon voler.

Menys de ser trist no 'm plau delit haver,
d' aquell ho dich ab la tristor mesclat,
car aquest es lo pus terrible estat
de tots aquells que 's pot al mon saber:
yo pert açò que molts homs han perdut,
e me 'n dolch mes tant com d' amor los pas;
per mes amar yo 'm trob' en aquest cas,
no havent als preat conegut.

Amor ha fet qu' en açò so vengut
que pert lo mon per no poder amar,
e pogra 's fer si pogues comportar
que yo amas e qu' Amor no 'm ajut:
tot fon ensemps, veure yo no dispost
e leixar me de Amor totalment,
de que romanch en tal trist pensament
que a la mort visiblement m' acost.

Trist ab delit la mort yo pendre tost
e ja en mi es perdut mon remey:
fort passio abasta mudar ley
e fer d' acer e pedra cor compost.
Yo son aquest qu' en la mort delit prench,
puis que no tolch la causa per que 'm ve,
ma passio en tristor me dete
que no sent pus en son temps ni entench.

Mon mal no es tant com en altre 'n vench,
yo l' he fet gran preant molt lo que pert,
car v' ent me ser de tot' amor desert
la terra 'm fall e al cel no 'm estench:
mentre no pens yo trob algun repos,
mas l' esperit meu tostemps esta trist
per l' habit pres, que lonch temps es que vist
d' un negre drap lo celici molt gros.

No 'm fa delit res pertanyent al cos,
puis l' esperit no hi es participant,
natur' en mi saviament obrant
vol que 'm esforç e mon decret no hi pos;
e ja del tot vençut per l' habit vell
no prench delit en res fora 'l costum,
pensant mos mals tot lo temps hi consum
e sent hi be puix me delit en ell.

No trob' en mi voler e menys consell
a desijar cosa alguna del mon,
mos pensaments recollits dins mi son
per no pensar res que sia d' aquell:
lo dia clar volria fos escur,
udulaments e plors en loch de cants,
no te lo mon coses a mi bastants
en fer que dol per tostemps no 'm atur.

Per ignorar be tot hom se procur
grossos delits, no sabent quant se nou;
fora tot seny es qui sos comptes clou,
que perduts ells del mon se desnatur.
Aço es ver, mas tristor me te pres,
tant, que delit sent com tal me conech,
e sab fer tant que tot delit renech,
no puch sentir altre 'n senta james.

Molts han jaquit lo mon sens perdre res
mas per consell de llur bona raho,
e yo 'l jaqueixch per falsa opinio,
pensant que pert lo mon tot quant es.
Mon foll pensar me disponch voler tal
que ha fet mi Deu d' amor adorar,
e yo forçat de aquell apartar
me par ser bo tot quant a tots es mal.

Puix que lo mon ne Deu a mi no val
a relevar la causa d' hon so trist,
a mi plau be la tristor que yo vist,
delit hi sent mentre yo 'm trobe tal.
A Deu suplich que viure no 'm allarch
o meta en mi aquest proposit ferm,
que mon voler en vers ell yo referm
per que anant a ell no trob' enbarch.

TORNADA

Axi dispost, dolç me sembla l' amarch,
tant es en mi enfectionat lo gust;
ha temps he cor d' acer, de carn e fust,
yo so aquest que 'm dich Ausias March.

XLV.

Lo jorn ha por de perdre sa claror,
com ve la nit que 'spandeix ses tenebres
pochs animals no clouhen les palpebres
e los malalts creixen de llur dolor;
los malfactors volgren tot l' any durás
per que llurs mals haguessen cobriment,
mas yo visch menys de part en mon turment
e sens mal fer volgra que tost passás.

E d' altra part fas pus que si matás
mil homens justs menys d' alguna merce,
car tots mos ginys he trets per trahir me
e no cuydeu que 'l jorn me 'n escusás,
ans en la nit treball rompent ma pensa
per qu' en lo jorn lo trahiment cometa;
por de morir ne de fer vida 'streta
no 'm tol esforç per a cumplir ma offensa.

TORNADA

Plena de seny, mon enteniment pensa
com aptament lo llas d' Amor se meta;
sens aturar pas, tenint vida dreta,
vaig a la fi si merce no 'm defensa.

XLVI.

No 's maravell algu per que 'm enyor,
car tot delit es ja fora de mi;
tant com major part d' aquell yo sentí
com es passat se dobla ma dolor:
car yo crech cert que lo temps es passat;
ab cor tot ferm que tal en mi no torn;
plagues a Deu que 'm desmembras lo jorn
ab qui, ne hon Amor m' ha delirat.

Si com lo temps a ploure aparellat
la terra y vent l' es a ploure avinent,
tota dolor d' altra m' es convinent
qu' en ma dolor sia passionat.
Tot cas estrem me port' a recordar
lo propi dan y lunyament de be,
mas yo 'm dolch mes s' algun mal d' amor te,
car en l' affany es companyo e par.

Si cas semblant ad algu veig passar
yo 'm dolch pus fort e planyent he delit;
planch ell e mi, e am l' oy e despit
del qui james senti lo mal d' amar:
e crech de cert esser malventurós
qui major be que 'l be d' Amor sentrá,
aixi com yo se que son be perdrá
y ab lo dolç tast sentra mes l' amargós.

Lo major be de perdr' es perillós
mes que 'l mijá, y 'l poch es pus segur,
e si 'n lo molt havia lonch atur
tot be complit seria entre nos:
mas dintre nos nostre 'nemich portám,
qui sense nos lo nostre delit tol,
e fora nos d' embarchs un gran estol
es com lo ferm voler de don' amám.

Tants son los dits desligants lo ligám
que no hi ha nuu que pusca ser dit cech;
en fer contrast vers Amor hom no 's llech,
dins nos mateixs medicines trobám.
O nostr' amar per son mal cor e cap
la su' amor no pot molt envellir,
o son voler per temps ha 'nmalaltir,
e casos molts d' hon no veig hom escap.

Be 'm maravell hon tanta dolor cap,
com en aquell, qu' en temps dolent e trist
lo prosperant ab lo recort ha vist
l' esperiment, solament aço sap,
no esperant ja delectacio
per mudament primerament de si,
e per defalt de no trobar en qui
plaure pogues sa carn e la raho.

Mon remembrar es ma confusio,
e com no sent que be 'n dega venir,
car he perdut delit quant al sentir
l' enteniment es obs que altre 'm do;
habits novells seran no coneguts
e sera molt si 'n aquest temps durant
vida no 'm fall, lo delit esperant,
ans que aquells a mi sien venguts.

TORNADA

Amor, Amor, aquells son decebuts
qu' en joch de daus e dones han llur be,
car menys ferm res la fortuna no te,
de mal en be dins un punt son cayguts.

XLVII.

¿Qui 'm tornara lo temps de ma dolor
e 'm furtara la franca libertat?
Catiu me trob, licenciat d' Amor,
e d' ell partit tot delit m' es lunyat;
si col senyor avorreix lo servent
que null castich ne carrech li vol dar,
axi Amor m' ha dat 'bandonament,
que son poder en mi no 'l plau mostrar.

En yra 'sta de Deu lo peccador
com en est mon treball no li es dat,
dels bens de Deu no sia 'sperador,
no ha lloguer qui no ha treballat:
axi d' amor qui no sent lo turment
en sos delits no 's cur a delitar;
tot amador preng' en aço esment,
que sens tristor no 's pot molt alegrar.

Dolor es gran de tot fin amador
com desesper li es devant posat,
mas per merce Amor l' es donador,
que d' esperar delit no es lançat:
goig e tristor li estan de present,
esper e por luny li volen mostrar
son mal o be, dels quals hu tostemps sent,
e lo que pert apres torn' a cobrar.

Apres lo mal, qui sent de be sabor
no pot ser dit de tot mal ahuirat,
lo past d' amor no ha tant' amargor
que sus tot dolç no sia estimat:
de la sabor no 'm conech sentiment,
e pus amarch que fel es de gustar,
car yo soffir dolor d' enyorament
ne veig camí per algun be 'sperar.

Qui d' amor fuig d' ell es encontrador,
e yo qui 'l serch dins mi no l' he trobat,
en loch lo veig disfamat per traidor
e fuig de mi qui 'l he mills qu' altre honrat.
Yo no 'l deman per don, al mon vivint,
mas que dins mi ell vulla reposar;
sembla la mort qu' alcança lo fugint
e fuig d' aquell qui la vol encontrar.

Cremat vull ser d' Amor per sa calor,
car dins son foch yo 'm trobe refrescat,
si com lo sanct havent en Deu ardor
en son turment se troba consolat:
tant quant amor es fort y en mi potent
lo seu delit prop mi sent acostat,
si 'l trobe 'scas altre m' ha fer content,
fora de mi mon delit he trobat.

Aytant pot fer d' Amor sa gran favor
que bastara fer que 'l enamorat
no 'l tocara esperança ne por,
tant estara en goig present torbat:
yo 'n so' blidat havent tal sentiment,
propi 's a mi tal estat desijant;
al ignorant desig no 'l ve en esment,
enemich m' es hom d' Amor ignorant.

L' home no pot ser al mon vividor
si d' humor mal sera vist netejat,
lo be y lo mal conservan la calor
d' hom radical que sens ells es guastat;
axi d' Amor, qui lo seu mal no sent,
no pot en ell sa passio durar,
desig lo te qu' es de be falliment
y 'l be ates tal desig fa cessar.

TORNADA

Amor, Amor, yo so ver penitent
com de ingrat vos he volgut reptar
per no trobar loch a mi convinent,
es lo defalt com yo no puch amar.

XLVIII.

En aquell temps senti d' amor delit,
quant mon pensar mira lo temps present,
l' advenidor no 'm porte en esment,
que lo passat fonch lançat en oblit:
ja no 'm fara mon sentiment dormir,
qu' en lo començ ignor sa mala fi;
tals fats Amor sol aportar ab si
que tots sos bens en dol han convertit.

Lo be d' Amor clar mostra ab lo delit
al amador lo mal qui l' es vinent;
es un senyal que no pot ser mintent,
puix qu' en lo goig se troba entristit.
Qui es content es molt prop d' avorrir
en pus breu temps que de vespr' a matí,
grat sobre grat en cambis favori,
errant es dret no 'l plau debats finir.

Lo desijat plaher volta 'n despit,
no te loch ferm d' amor lo sentiment;
sos torns he vist assats complidament
e veig aquell de mil colors vestit:
detras ell va continu penedir,
tal seguidor no 'l viu mentre 'l seguí,
ab los ulls cluchs detras sos peus ani
guiant me 'n part hon tart pogui eixir.

Si com lo jorn va primer que la nit
e d' ella es un cert demostrament,
va lo delit d' amor primerament,
dolor apres no vol haver jaquit
havent poder de tota res delit,
que ab sa let dolça delit nodrí:
tot ço que naix delit ho consentí
e corromp si, per extrem dolorit.

Dels mals d' Amor que trobadors han dit
no se pus fort que son gran mudament,
lo ferm estat no dura longament
seguint aquell un novell apetit:
fahent jaquir ço que vol hom seguir
mon apetit vol ço que no volguí,
volent amar, lla donchs, yo avorrí
e no volent amí sens consentir.

Certs mals d' Amor per sa culpa he dit,
altres ne son fortuna mal mirent,
casos portant d' hon ve departiment
donant enyor, y entr' alguns met oblit;
a mort, breument, Amor port' a morir,
jaquint dolor aquell que no morí,
e lo qui mor no tem final juhí
per gran dolor forçat d' Amor partir.

Los fets d' Amor no puch metr' en oblit
ab qui 'ls hagui, ne 'l loch no 'm cau de 'sment,
no puch sentir com los era sintent;
hon seny no' teny no es per seny sentit:
lo meu recort a mi no pot suplir
dar lo delit que per Amor sentí,
perdent lo tast que per amor tastí
a poch instant lo delit viu fugir.

Ab la raho algu no ha sentit
lo mal d' amor e lo delit que 'n sent,
en altre loch ha son setiament
y es ja dins mi alterat y marsit:
quant altres bens de mi yo veig fugir
enyor aquell que temps fon que 'm fugí,
puix que lo loch d' amor en mi fallí
Amor en mi no 's troba hon tenir.

Tot mudament es verament fallit
e d' amor es lo seu sosteniment,
car de res hom no pot esser content
si 'n un estat Amor lo te 'stablit.
Si fermetat Amor fa defallir
¿com portara res ferm Amor en sí? .
Donchs si Amor en fermetat fallí,
raho es gran, puix, no ferm la tenir.

TORNADA

Amor, Amor, temps es de penedir,
si que vehent no 's gire mon camí,
lo vostre be fastig porta prop sí
o tal dolor que sab prou qui 'u sab dir.

XLIX.

No pot mostrar lo mon menys pietat
com en present de sobre mi pareix;
tot' amor fall, sino a si mateix
d' enveja es tot lo mon conquistat.
Qui sens affany no vol fer algun be
¿com lo fara contra si ab gran cost?
Cascun cor d' hom yo veig pus dur que post,
algu no 's dol si l' altre algun mal te.

Lo qui no sab no pot haver merce
d' aquell que jau en turment e dolor;
donchs yo perdon a cascu de bon cor
si no fuy plant del que mon cor soste.
Secretament ab no 'costumat mal
ventura 'm fa sa disfavor sentir,
d' amor no 'm clam, si be 'm port' a morir,
be y mal passant yo 'm reste cominal.

Altre socors de vostr' amor no 'm val
sino que 'ls ulls me demostren voler,
ne res pus fort de vos no puch saber,
ans si mes serch per ser content no 'm cal.
Yo veig molt hom, sens amar, ser amat,
y 'l mentidor tant com vol es cregut;
yo 'm trob d' amor tan sobrat y vençut
que dir no puch quant so enamorat.

TORNADA

Amor, Amor, un habit m' he tallat
de vostre drap vestintme l' esperit;
en lo vestir ample molt l' he sentit
e fort estret quant sobre mi 's estat.

L.

Molt he tardat en descobrir ma falta
per joventut, que 'm nega 'speriment;
en un cas nou l' hom es mal coneixent,
e majorment si la raho 's malalta
per gran esforç de folla voluntat,
car tant com es la voluntat moguda
l' hom deu haver del seny major ajuda
si virtuos vol esser nomenat.

Qui son cami verdader ha errat
per anar lla hon vol sojorn haver
es li forçat que prenga mal sender
e may venir en son loch desijat;
tal cas m' ha pres, volent me contentar
mon ferm voler, per altre tal amant
no ha trobat lo seu propi semblant,
car son esguart es verament amar.

L' enteniment, en qui 'l juhi no 's clar,
forçadament ha pendr' opinions:
voluntat mou sofistiques rahons,
fent les valer e per bastants passar:
si com Florí qui bona color ha
e no val res coneguda sa ley,
ne pres a mi qu' en pensa monti a Rey,
fahent rahons quals veritat desfa.

E si pas mal bon dret ho consentrá,
puix es dit foll cell qui serveix senyor
que no pot fer content bon servidor
e per null temps ningun dret juhi fa;
e mes, qui mal administrador es
al cavador donant loguer de metje,
en los lochs plans fa durar l' estret setje,
lo fort castell en terra tost l' ha mes.

Pren me 'n aixi com a grosser pajés
qui bon sement en mala terra met,
ultra cuydant pens' haver bon esplet
d' aquell terreny qui buyda los granés.
Assats ha seny qui no ha sentiment
per ensercar e trobar la raho,
e pren esment del mal del companyo,
per cas passat jutja lo seu present.

Seguint l' estil qui natura consent
e ço que 'l seny e veure clar abasta,
negre forment no dona blanca pasta,
ne 'l ase ranch es animal corrent:
tant poch sera que nulla dona senta
ne veja prim lo fin secret d' amor,
si per amar no sofre gran dolor
y en sentiment triad' en millers trenta.

TORNADA

Plena de seny, si algu mi esmenta
tots los hoents diuhen que so millor,
pus franch, e fort e callant amador,
ma voluntat fahent d' Amor serventa.

LI.

Lla so ates d' hon so volgut fugir,
tinch me per pres e no so 'mpresonat,
mas yo veig clar lo cors de mon mal fat
e no l' he vist ans qu' en sas mans venir.
Pren me 'n axi com al devinador
de sa greu mort per alguns clars mijans,
prenosticant no fugir de ses mans,
ja te per fet tot quant es venidor.

O tu, mal fat, mal prenosticador,
e veig l' axi com si era present
per tal senyal que no pot ser mintent,
puix m' ha plagut lo que fuy 'vorridor:
quant so vengut al prenosticat punt,
vehent fuy orb, e sabent ignorant;
no se que fon que 'm tench lo cor tirant
per anar lla hon no volgra ser junt.

Si col Senglar que devalla del munt
pels cans petits, qui no 'l basten matar,
e baix' al pla, hon veu Alans estar,
vol e no pot tornar del pla en amunt,
ne pren a mi, que per fugir mal poch,
caych en les mans de dolor sens remey
perpetual, sens mudar esta ley,
ans creixera com, en loch dispost, foch.

No creu lo fat molt hom qui es badoch,
e molt grosser li alonga 'l poder
sobre que va e que pot en nos fer,
lo cos es seu e tot quant d' aquell toch;
mogut e ferm ha lo poder de Deu
tant quant al temps se mostra variat,
mas tot per Deu es axi ordenat,
lo qual no 's mou ne muda l' orde seu.

Lo fat se pren, segons l' entendre meu,
tot quant es d' hom de fora la raho;
lo foll es seu e sa electio
del savi pren quant a natura deu:
no se lo fat si guarda sols la fi
o si la fi pels mijans mirará,
lla donchs la fi son esser mudará
si los mijans pendran reves cami.

TORNADA

Mare de Deu, hajes merce de mi
o fes me' ser de tu enamorat,
de les amors que so' passionat
ja conech cert que so mes que mesqui.

LII.

A mal estrany es la pena estranya
e lo remey hauria ser estrany,
e qui de fret mor per entrar en bany
haura calor si aygua freda 'l banya;
e si 'l començ ve pel mig, impossible
lo mig segueix e la fi al començ,
ab forces tals amor, mi amant, venç
que planament lo dir no 'm es possible.

En contra mi amor es molt horrible
e tant plasent que 'm ha fet ser content,
car devant mi tinch be complit present
e d' altra part me puny dolor terrible.
Aquesta es una dolor novella
que dins mon cap ha fet novella obra,
desasentant la mia pensa pobra
que a sos mals tenia ja l' orella.

Amor en mi no fa gran maravella
fermant ses leys en temps passat passades,
mas per lonch temps eren ja oblidades,
per mi Amor son poder torn' en sella:
axi com Deu miracles volch mostrar
per que 'ls juheus fermament lo creguessen,
fahent parlar los muts e que 'ls cechs vessen,
Amor li plau que perda lo parlar.

Envers alguns aço miracle par,
mas si 'ns membram d' En Arnau Daniel
e de aquells que la terr 'ls es vel
sabrem Amor vers nos que pot donar.
Cella que am en ygual de la vida
mostr' avorrir en fets y continent,
quant li so prop he d' ella esbayment
ab continent de haver la 'vorrida.

Dins en mi sent una força infinida
tant, qu' es pus fort que lo desig d' amor;
cascun d' aquests d' amor pren sa favor,
mas egualment entr' ells no es partida,
car mon desig no basta fer me laços
a la gran por qui 'l bat fort e castiga:
d' aquesta es amor tan gran amiga
que tol poder al desig de sos braços.

TORNADA

Lir entre carts, Amor no te pus laços
que 'm tinguen pres; si d' aquest yo 'm escape,
ungles no te ab que ma carn arrape,
mas dorm segur de present en sos braços.

LIII.

Tant he amat que vinch en desamar;
si com aquell qui amichs ha tengut,
per llur defalt havent lo decebut,
a tot lo mon se gir' en ahirar;
car gran amor port' ab si carrech gran,
viure no pot sens gran sostenimen,
lo seu semblant voler l' es sostenent
y aquell no ferm amor va tremolán.

Qui ama poch no deu ser desijant
que son amat li sia estrem volent,
car poch voler no es voler sintent
del gran voler que li porta l' amant:
sols per amor se desij' altr' amor,
per si mateix no port' altre delit,
e dona cels, dant congoxos despit,
si lo delit de ser amat no cor'

Ja en amor no sere durador,
car son affany sobrepuja 'l delit;
al temps antich yo degra ser exit,
que ignocent era tot amador
e l' home vell solia ser fadrí,
y en temps present es vell qui barba met:
cascun' amor vol temps sens calt ne fret,
yo crem d' ivern e d' estiu tremolí.

Lo meu voler en amor no faltí
de ser entes e molt menys satisfet,
Deu ni lo mon a tot oblit tramet,
es molt escas lo grat que yo 'n sentí;
per aquell preu qu' amor deu ser venut
yo dant aquell no viu que 'l atengues,
aquell voler que sens dir es entes
per mal sentit no fonch ben conegut.

Ab gran voler de parlar yo fuy mut
per no trobar raho que 'm satisfes
a ma dolor, que bastantment digues,
e per ço fuy hom sens amor tengut.
Mon cor sostrach la paraula de se,
ma boca tench aquella no passas,
vengonya y por guardaren aquest pas
e no fon vist com d' amor tal cas vé.

Menys mal d' aquest ¿ qual fort cor lo soste?
¿ Qui es aquell que sobtos no 'sclatas,
que sa dolor a mostrar no bastas
e fos cregut hom sens amor e fe,
e son voler vengues esser jutjat
per saber gros e voler desleal,
l' entendre seu vehent lo cominal,
que fos entes d' enteniment tapat?

Si ans de temps so vist blanch e ruat
e lo meu cos mostr' haver passat mal,
sera per ço com amor ja no val
aquell a qui natura ha 'namorat:
perdent a mi yo solament no planch,
mas a cascu qu' en tal cas se veura
be so yo cert qu' en tot no 'm semblara,
car per honor yo 'm sech en pus alt banch.

TORNADA

Amor, Amor, vostre poder es manch,
o de ingrat esser podeu reptat.
Qual d' aquests noms voleu en vos posat.
De qualsevol costat jaheu en fanch.

LIV.

¿Hon es lo loch hon ma pensa repose?
¿Hon sera hom que mon voler contente?
Ab escandall yo çerch tot fons e tente,
e port no trob hon aturar me gose;
lo que d' abans de tot vent me guardava
ara 's en mi cruel platja deserta;
vagabunt vaig la casa qui 'm es certa,
treball es gran en part hon yo vagava.

¿Hon es aquell delit quant yo pensava
esser amat de la que 'm entenia?
Tot mon voler y 'l seu no 'm defenia
d' amor en tant quant son poder bastava;
tots los senyals qu' amor donen a entendre
en ella viu no tollent ne la obra.
¿Qui es aquell qu' en amor tant descobra
que no pogues d' ella sentiment pendre?

Ja res del mon dolor no 'm pot defendre,
perdut es ja tot lo goig de mon viure;
a mos amichs de tristor puch escriure,
no 'm basta temps a poder me 'n rependre:
tant la tristor afalaga ma pensa
que tot m' es trist quant puch hoir ne veure,
tant, que 'm es greu que yo vinga a creure
que a tristor yo puch haver defensa.

Puix que amor ab lo cor̄ ferm dispensa
que sos delits follament los espere;
e per aço del mon me desespere,
car sens amor tot delit m' es offensa.
L' arma coman a Deu, lo qui l' ha feta,
deixant lo cos desastruch per mal astre,
e ja no 'l plau de sos volers lo rastre,
puix ab dolor viu per ell, no discreta.

Si com lo vell qu' en son temps vid' ha feta
'sats plahentment en algun' art apresa,
e per fort cas aquella l' es defesa
no sap en que son giny de viure meta,
ne pren a mi, qui no se com me visca,
per que d' amor me veig tancada porta,
no se pus fer ne 'l voler me comporta
que d' aquest us per altre yo 'm desisca.

TORNADA

O foll Amor, malament se arrisca
qui per virtuts vol amar nulla dona,
sa qualitat y 'l loch la fan ser bona,
car en raho, ¿qual sera la que hi visca?

LV.

No guart avant ne membre lo passat,
un punt estret guarda mon pensament;
no guart la fi tenint mon seny torbat
per lo voler affectat al present:
no solament colpa del mal oblit,
ne la tristor ne 'l dan que me 'n vindra,
e passionat per un present delit
no 'm jaqueix temps per veure 'l que sera.

Ja no conech mon dany o mon profit,
per que 'l voler en res no dubtará
qui 'm da consell de seny es defallit,
hoint de mi lo que hoir porá;
quant ma raho contrastava 'l voler
per aquell fon sobrada en la fi,
d' ella senyal en mi no 's pot saber;
vence 'l voler, raho de mi fugi.

Mon pensament en vos es mes qu' en mi
e mon delit per vos passa primer,
james aquell ans que vos yo senti,
ma voluntat a mi troba darrer:
yo so content si veig content' a vos,
e tant en mi aquest desig es gran
que 'l sentiment es perdut de mon cos,
fins que 'l voler vostre va sadollán.

Delit no sent la vostra carn tocant,
tant mon voler del vostr' es desijos;
tal passio d' aço 'm veig al devant
que lo meu cos ne resta tremolos.
He tant desig que assats me ameu
que no 's pot fer me basteu contentar,
e si 'm acost a vos veure poreu
que mon esforç es menys per sobr' amar.

E per ço 'm pens que 'm deveu desamar,
car dintre mi yo crech que no veheu;
pens que no bast plaure 'us al praticar
e muyr de por que de mi 'us contenteu:
e quant d' algun de sa virtut m' acort
o d' alguns bens o que sia molt bell,
lo qu' a mi fall tem que 'us ve al recort
e desijau tot quant es en aquell.

A tot quant por ateny ab son martell
tem lo meu cor, fent se franch a la mort,
car no ymagin que no 'm faça volpell,
y 'l cert no crech e que 'm fes Deu report:
quant me cuyt ser ab vos en millor punt
sens algun cas mude opinio,
distintament mon esser no ha punt,
a mal e be cercant trobe raho.

Lo turmentat tem present sa passio,
que met oblit al mal de ser difunt;
en semblant cas a mi conech que so,
fugint dolor en major dolor munt:
tan de present me passion' amor
que yo pratich molt qu' en amor me nou,
e coneixent me 'n resta gran dolor,
com lo meu puny en matar mi se mou.

TORNADA

O foll amor, consciença 'm remou
que diga 'ls mals de vos y lo fals be,
lo desesperat no sera menys de fe
y a molt mesqui no 'l fareu portar jou.

LVI.

¿Que 'm ha valgut contemplar en amor
e be sentir sos amagats secrets?
¿De mos treballs, quins comptes me son fets?
Vanament he despesa ma dolor.
Tot lo meu seny, franch arbitre, l' he dat,
lo meu jovent tot per ell he despes;
fins al present no me 'n so may repres,
preant un mal per be gran estimat.

Mon gran voler ha tengut mi cegat
e fins haver en vos esperiment,
molt he tardat en sentir lo que sent,
enyor lo temps que no pot ser cobrat;
en tot aquest no 'm puch d' Amor clamar
sino de vos, a qui he be volgut;
haveu me 'ntes e mal guardo retut.
¿Qui es lo foll que dona vol amar?

S' enteniment ha volgut Deu mostrar
en don' al mon, d' aquell no freturau;
si Deu es ver del meu no 'us desaltau
en qualitat ab mi 'us veig acordar:
pensar no puch que lo vostre voler
volgues may res per mi no fos complit,
sia 'ntes aci aquell delit
que 'ls amadors han en continu esper.

Aquell delit que l'arma pot haver
en contentar en amor sa gran part,
per mon sentir, regles n' he dat e art
als amadors freturants de saber;
e vos he vist exir del vostre seny,
en mi prenent delit y en tot mon dir,
e veheu clar aquell james fallir,
ans mon voler en mes que 'ls dits ateny,

¿Si 'l fort castell gent d' armes lo costreny,
com es lo burch segur sens mur ne vall?
¿E si en vos la fermetat defall,
no es al mon algu d' aço no reny?
¿Com pot amar qui no es entenent?
¿Com sera ferm lo qui es tremolant?
Vos entenent ferma, vos variant,
de tot dich ver, mas de ferma yo ment.

D' altres amors so mes que penident,
lo remembrar tinch en abusió;
en cap orat he cercada raho
y enteniment hon Deu may no 'l consent:
lo bon voler serqui no sabent hon,
los apetits he trobats en molt loch
durant aytant com lo veure y lo toch,
mas yo absent no si Deus me perdon.

O amadors, recort vos lo que fon
de tots aquells qui primer son passats,
los desgradats casos d' amor estats
y 'ls mals tan grans qu' en gestes escrits son:
res semblant es a fort pluja d' estiu
portant remor de trons, mostrant rellamps,
y en poch espay los grans barranchs e camps
aygua no han, que trameten al riu.

Quals son aquells amadors que yo viu
que de amor durable porten jou,
fort voler cech, molt poch durant, los mou,
ço que volran llur apetit desdiu;
puix res en part no toquen de virtut
e l' esperit part no te 'n sols delits
vehent, tocant llurs desigs son complits
e tal voler es tost fart e vençut.

Qui en amor es be apercebut
sab que james dona tench voler ferm,
cor deshonest y enteniment enferm
los tol amor, e no l' han percebut;
com res del mon sens honestat no dur
e lo delit sens entendr' hom no pot,
e dones han poca part de tal dot,
amor no pot en elles fer atur.

L' animal brut sera molt pus segur
d' est apetit qu' en dona no sera,
car solament en l' acte se moura
sentint aquell qu' en lo plaher ha dur:
ella pensant en algun passat cas
mour' apetit en fet luxurios,
e son voler es aytant desijos
tant quant en ell mes se adelitás.

Puix en tal fet dona de tant sobrás
l' animal brut, membrant aquell abús,
l' enteniment pot muntar l' hom tant sus
que son voler d' amar no freturás,
forjant tals dits, continences e fets
que l' esperit perfet amor concep,
e tals, que 'l cos jau en cadena y cep
si qu' es ben dit ells en amar perfets.

Per honestat dona no tench estrets
los seus volers que aquells no complis,
mas per haver por que s' en ells fallis
no rebes dan o menyspreus ser li fets:
gloriejar en llur ben fet en se
los es defes, tals les ha fetes Deu;
lo prim motiu es lo maestre seu
e cor pauruch, d' hon be si 'n han los ve.

Graesch a Deu fahent me tant de be
que mon voler no 's delit' en llur cor,
hoc en lo cos, e no 'm dubte que 'm plor,
car per son preu yo son cert que 'n haure:
llur cap no val per que no hi ha cervell,
tot l' als es bo segons a qui serveix,
linatje d' hom mijançant elles creix,
llur esser fon per aumentar aquell.

TORNADA

Maldich lo temps que fuy menys de consell,
dones amant mes que a mi mateix;
ama les tal qui be no las coneix,
e yo 'm confes que fuy lo foll aquell.

LVII.

Vos que sabeu de la Tortra 'l costum,
e si no 'u feu placia 'l vos hoir:
quant mort li tol son par se vol jaquir
d' obres d' amor, no beu aygua de flum,
ans en los clots ensutza primer l' ayga,
no 's posa may en vert arbre fullat:
mas contr' aço es vostra qualitat,
per gran desig no cast qu' en vos s' arrayga.

E no cuydeu dona que be 'us escayga,
que puix hagues tastat la carn gentil
a mercader liuras vostre cos vil
e son dret nom en Ioan me pens que cayga;
e si voleu que 'us ne don coneixença,
sa faç es gran, ab la vista molt losca,
sos fonaments son de lagost' e mosca;
cert no mereix drap vendre de Florença.

E coneixent la vostra gran fallença
volgue 's muntar en armar cavaller,
e sabent ell tot vostre fet en ver
de vos amar se fara consciença,
sabent molt clar la ensutzada vida,
prenint publich les pagues del peccat;
vostre cos leig per drap es baratat,
vostre servir es bo sols per a dida.

E no cuydeu filla 'us hagues jaquida,
vos alletant aquella ab vostra let,
car vostre cos es de veri replet
e mostren ho vostres pels fora mida;
car si 'us jaquiu vostra barba criada
e la 'us toleu, puis ab los pels dels braços
poran se 'n fer avantajosos laços,
prenint Perdiu o Tortra o Becada.

Quant oyreu alcavota provada
responeu tost que per vos ho diran,
e puix per nom propi vos cridaran
ja no 'us mostreu en l' hoir empatxada,
interrogant: «¿Amichs e que voleu?
¿En dret d' amor ha hi res que yo fer pusca?
Tracte semblant james me troba cusca,
presta sere a quant demanareu.»

TORNADA

Tots los qui tost acunçament volreu
en fets d' amor amprau Na Monbohi,
ella 'us fara tot lo que feu a mi;
no 's pot saber l' endreç que hi trobareu.

LVIII.

Ja tots mos cants me plau metr' en oblit,
foragitant mon gentil pensament,
e fins amor de mi 's partrá breument
com fals dient yo cercare delit:
axi 's conquer en aquest temps, aymia,
cobles, sospirs, dances e bon saber;
lo dret d' amor no poden conquerer,
passá lo temps que 'l bo favor havia.

Seguire 'l temps ab affanyos despit,
si col dançant segueix al esturment,
e mostra 's be haver poch sentiment
si per un temps dança rostit bollit:
en temps passat mudança no sentia,
d' aço 'm reprench e 'm tinch per molt grosser
cuytant saber tot quant era mester;
foll es perfet qui 's veu menys de follia.

Si com l' infant qui tem mal esperit
com li defall companyia de gent,
preni' a mi qui dubtava 'l turment
que 'm dav' amor acostant se la nit,
e desije ço que fer no poria
car fermetat en ell no pot haver,
puix no es pus que destemprat voler
e dura tant com la passio 'l guia.

Si com aquell qui 'sta 'l bosch ascondit,
robant les gens, matant lo defenent,
e cuyda ser a Deu humil servent,
fahent retret del temps que l' ha servit,
n' ha pres a mi qu' a vos amor servia
passant affany, esperant lo plaher,
amant molt ferm ab un escur esper;
puix he peccat yo meresch punit sia

Molt me reprench com d' amor he maldit
ne dire mal de don' al mon vivent,
e si lo Sol es calt naturalment
si no es fret no 'n deu ser corregit:
per que d' amor yo mal ja no diria
qu' en ell no es de ben fer lo poder,
car fermetat de dona hi es mester,
si la vehes, per Deu l' adoraria.

TORNADA

Per sa bondat, prech la verge Maria
qu' en son servey cambie mon voler,
mostrant me clar com han perdut carrer
los qu' en amor de les dones han via.

LIX.

Be 'm maravell com l' ayre no s' altera
e com lo foch per fexuch pes no cau,
e com no 's mou la que fexuga jau,
fermant son loch en la pus alta 'sphera.
Major senyal no pot mostrar lo mon
e digne molt, que l' hom se 'n maravell,
ab un poch mes haure creure per ell
que periran tots quants en lo mon son.

A mon juhi ses leys amor confon,
esperiment ja del tot es errant;
tot amador ama per son semblant,
lo contra fer en per null temps no fon.
Vos, qui bastant sou per un mon regir,
pora 's be fer que ameu l' home pech?
Per acte leig sentiment haureu cech,
no haureu pus escus' en lo meu dir.

Mon creure ferm no pot be sofferir
un cas tan fort, e per moltes rahons;
mas tambe se que la carn ha 'sperons
e no veig fre bastant a retenir:
e d' altra part amor per sa furor
secretament sens compte los cors liga
en actes tals quals honestat castiga,
e pot se fer ameu de tal amor.

Si ver sera, prech Deu que la calor
de tots los fochs creme la vostra carn,
si no teniu en un terrible 'scarn
que no vençau una tant gran error:
mas vostre cos per ventura 's delita
usar dels fruyts que Na Venus conrea,
mas vostre seny deuria haver ferea
de fer tals fets e gents n' han la sospita.

Per tal dolor no fare vida hermita,
palesament sera ma vida activa
e de parlar no tendre lengua 'squiva,
e ver parlar de si gran dolçor gita.
Cells qui sabran mon ver complanyiment
planyeran mi per ma causa tan justa,
e planyent mi de si amor injusta
e rependran natura si 'u consent.

TORNADA

O foll Amor, de vos no so content,
e ja molt menys dels fets de la que am;
no se de qui haja pus honest clam;
per no errar maldich vos egualment.

LX.

Ab vos me pot amor ben esmenar
del temps passat lo seu gran falliment,
la fort dolor per mon mal pensament,
vos mi amant, se pot acabalar:
yo li perdon si m' ha dat mal dormir,
yo li perdon lo mal galardonat,
yo li perdon si m' ha d' amar forçat
dona tan vil que 'm fos vergonya 'l dir.

Si cosa fos lauger' a comportar
que yo de vos hagues tal vantament
que 'm pogues dir esser vostre servent,
lo nom sens pus me bast' a contentar:
tal me pareu, que si de ferm vos mir
lo meu desig roman tal alterat
que no vol res del que ha desijat,
ne del present, ne del que pot venir.

Creheu de ferm que no 'm vull apartar
del que sabre que ser' a vos plasent,
e si 'm manau cosa de gran turment
sera molt leus carrech de soportar.
Donchs en manar no 'us cal molt entardir;
tot se fara lo que sera manat,
ab que d' amar no sia defensat,
car mon voler en als no pot servir.

Acort no 'us cal en voler mi amar,
si 'us ne altau e de mon sentiment
de mon voler creheu segurament
que per null temps vos pora desaltar;
ell amara e no fara méntir
los meus escrits, qui d' ell han tant parlat,
ne 'scarnira mon verdader dictat,
ans en millor lo veureu affegir.

A Deu no plach belle' a vos donar,
sino que fos de amor serviment,
car en tot l' als lege' ha bastanment
en fer tot quant lo mon li pot manar.
No sabeu prou si leixau temps fugir,
e temps perdut no pot esser cobrat;
e donchs restau ab voler terminat
de ben amar lo qui 'us sabra grahir.

TORNADA

Lir entre carts, los meus jorns vull finir
amant a vos, sols que me 'n hajau grat,
e si Amor d' amar mi ha loat
creheu lo ferm, car no 'm fa desmentir.

LXI.

Yo 'm recort be del temps tan delitos
qu' es ja passat, ignor si tal venra;
si 'l conseguesch merce no 'm fallira,
car pietat fet haura pau ab vos.
Preareu mi qu' en temps antich preáveu
e confessant que 'us dolieu de mi,
ara que 'us am pus que james amí
tornau vos lla hon de primer estaveu.

Pus que d' abans me trobe desijós
e lo desig james en mi morrá,
car per sa part mon cos lo sostendrá,
l' enteniment no sera despitós.
Vos desijau a mi que desijaveu
per tal voler del qual yo 'm contentí,
ara que 'us am pus que james amí
tornau vos lla hon de primer estaveu.

E si raho fon que ben volgut fos
mills ho meresch, mon ull no 'm desmentrá,
car per gran dol moltes veus ne plorá
e no plorant mostrava 'm doloros.
E vos de goig lo *Te-Deum* cantaveu
lagrimejant malediccions cantí,
ara que 'us am pus que james amí
tornau vos lla hon de primer estaveu.

Contar no dech les passades dolós,
car poca fe per vos tost hi sera;
qui 's menys d' amor altr' amor no sentra,
car no ha 'sguart l' hom rient al plorós.
Si ben amant lo terç d' un jorn passaveu,
haurieu grat del que per vos passí,
ara que 'us am pus que james amí
tornau vos lla hon de primer estaveu.

Reclam a tots les meus predecessors,
cells qui Amor llurs cors enamorá,
e los presents e lo que naxerá
que per mos dits entenguen mes clamors:
e si en vos coneixença justaveu
malgrat haureu del que fes un matí,
ara que 'us am pus que james amí
tornau vos lla hon de primer estaveu.

TORNADA

Plena de seny, si 'l cor me cartejaveu
trobareu clar que 'us amare sens fi,
ara que 'us am pus que james amí
tornau vos lla hon de primer estaveu.

LXII.

Lo temps es tal que tot animal brut
requir amor, cascu trobant son par:
lo Cervo brau sent en lo bosch bramar,
e son fer bram per dolç cant es tengut.
Agrons e Corbs han melodia tanta
que llur parell de tal cant s' enamora;
lo Rosinyol de tal cas s' entrenyora
si lo seu cant sa 'namorada 'spanta.

E donchs si 'm dolch, lo dolre 'm es degut
com veig amants menys de poder amar,
e lo grosser per apte veig passar,
amor lo fa no esser conegut:
e d' aço 'm ve piadosa complanta
com desamor exorba ma Senyora,
no coneixent al servent qui l' adora,
ne vol pensar quin' es s' amor ne quanta.

No com aquell, qui son be ha perdut,
met en arrisch si poria guanyar,
a vos amant que 'm volguesseu amar
deliberat no so 'n amor vengut:
tot nuu me trob vestit de grossa manta,
ma voluntat Amor la 'm te penyora;
aço de que mon cor se adolora
es com no v' heu ma fretura ser tanta.

TORNADA

Lir entre carts, ab Milans caç la Ganta,
y ab lo Branchet la Lebre corredora;
assats al mon cascuna es vividora
e mon pit flach lo passio de rams canta.

LXIII.

¿Qui sera 'quell qui en amor contemple
com yo, qui sent sos delits hon abasten?
¿Qui son aquells qui dolça l' amor tasten
e juntes mans l' adoran for' al temple?
Yo so tot sol, a qui natura estreny
a no poder als fer ne pus entendre
sino amar, e volent me 'n defendre
no 'm vol seguir en res a fer null seny.

Si 'm do solaç creheu ferm que yo l' feny,
si no hi acull amor al delit pendre
les potestats del cel han volgut vendre
e fer catiu de mon voler lo seny:
no 'm repr', algu car tots veig solaçar,
segons cascu sa calitat requer;
qui 'n aquest mon honor vol e diner
tinga esment ja te causa d' errar.

Lo temps dels Deus se vol ara mostrar,
car dintre si, un Deu cascu vol ser,
e dels desigs, hon corre lo voler,
solempnes Deus a tots veig adorar:
e sobre tots Venus es mils servida,
car nostra carn no coneix altre Deu,
Bachus ha part sa favor no l' es greu,
Ceres muller no hi es enfellonida.

Iuno del mon te una gran partida,
diu que deu ser pus colta al juhi seu;
Saturn e Març no trob en sa gran veu,
a llur poder Iuno y Venus dan vida.
Mas, Venus diu:—«Yo son rey natural
ab alguns Deus senyors jus mi sients,
per mi son bons e per si no valents,
los altres han poder accidental.»—

Pallas sa veu rugallosa no val
afalagant l' orella del hoent;
Diana es de favor menys potent:
mas en lo mon Deu los ha dat cabal
que llur gran nom pel mon es preycat:
a totes gents d' aquestes manen festa
colta no es, car de cascu no 'l resta
sino un troç de carn dins dents tancat.

En gran discort esta lo mon posat,
Venus del mon se trau la fina llesta;
tot home bo en son hostal se resta
e val se poch qui no hi es albergat.
Iuno te gent en dues parts gitada;
prop de la mort, cobejosa de viure,
altres que veig de baix estat delliure,
fama tenent ab leig vici guanyada.

Ceres, quant es a Venus ordenada,
e son marit, qui Bachus se fa 'scriure,
als peus del Deu Venus se deuhen siure,
estant per si llur secta 's disfamada;
car no guardant a Venus reverencia
son menys preats en lo mon e maldits,
l' animal brut no 'n vol estrems delits
e lo cos d' hom ne passa penitencia.

Saturn e Març per si no han potencia,
mas per dos Deus son estrem favorits;
guardant honor a Venus son servits,
e per haver a Iuno 'n reverencia
Març a Saturn humilment obeheix,
e 'l obehir entr' ells molt se cambia:
de Pallas, yo parlar res no volria
de son estat, car pietat me 'n creix.

L' imperfet hom a Diana serveix
e tots aquells hon la vida 's desvia,
car Venus ha tant dolça parleria
que tot voler a si lo reduheix.
Los publichs prechs s' endreçen a Diana,
la voluntat es de Venus entegra;
al temple seu si 'l jorn clar fos nit negra
los grans barranchs foren carrera plana.

Aquelles gents ab la pensa molt vana,
que ab raho james han pau ne brega,
per llur cor flach de vergonya fan plega,
qui 'ls met un fre donant los vida sana;
e si lo giny de Venus romp tal fre,
saben li grat com aixi 's vehen soltes,
qu' en son servir no 's mostren ser emboltes,
fent li present del millor de llur be.

En lo començ por e Diana 'ls te,
mas si lo cel d' ignorants les ha toltes
Venus colent 's, Març e Saturn a voltes,
entre llurs peus Diana va y ve.
Lla donchs en fet colen Venus deessa,
cuydant haver la batalla molt justa,
contra tot hom qui del cas les asusta,
e per tostemps por e vergonya cessa.

TORNADA

Senyal de be en tota dona cessa
com dins son cor vengonya no s' ajusta,
y al savi hom es vici qui 'l afusta,
la raho pert que es en ell Princesa.

LXIV.

Ab tal dolor com l' esperit s' arranca,
e dins lo cos comença a fer cami
e roman fret lo loch d' hon parteix si,
la viva carn s' altera en groga y blanca,
molt e pus fort dolor mon desig sent:
partint se d' ell la sua esperança
no es del tot, mas en lo cami 's lança,
ja mon esper demostr' alterament.

No 'm pens que Deu me done tal turment
que 'm veja 'l mon si pert ço que desig;
no 'm restara sino que mude lig,
car de tot l' als mon esforç es potent.
Tots los asaigs que amadors han fets,
tots me son poch, sino mort acordada:
si 'm fall amor no 'm fall pensa irada
per castigar mos passats malifets.

Tan gran amor hauria flachs bestrets
que tal afer menys de senyal passás;
de be o mal se deu mostrar gran cas,
Amor li plau que 's mostren sos secrets.
Tant mon voler amor ha obehit
que no 'm dolra sa perillosa plaga,
si per null temps la flama no 's apaga
com Sant Francesch de la su' ha jaquit.

Vos, dona, sou mon Deu y mon delit;
donchs no 'us dolgau si pert lo mon per vos:
no 'm teniu tort en les mies dolós
e vos dolent me feu pus dolorit.
Res no 'm dol tant com si de mi 'us doleu,
leixau a mi acomanat d' Amor,
car de aquell no 'm trobe gran pahor
de yra prech que 'm vulla guardar Deu.

Si com al hom frenetich l' es molt greu
quant a fer mal se vol esser levat
lo fort ligam que li hauran posat
e 'l mal no sent fins la follia veu,
ne pren a mi quant so torbat per yra;
yo 'm trob esforç tant que no sent treball
quant me jaqueix, si be tot jorn ho call,
romanch tan llas que sols mon cor sospira.

TORNADA

Lir entre carts, ma voluntat se gira
tant, que vos vull honesta y deshonesta;
lo sant hayr, aquell del qual tinch festa,
plau me tot ço de que vinch tost en yra.

LXV.

Coratje meu, a pendre 'sforç, molt tart,
no piados de tots los qui 't sostenen,
l' arma y lo cos a departir se venen,
per tu ser flach lo cos de viure es fart;
mos ulls no son líberts a son offici,
mon pas es tolt, ma lengua no 'm profita,
e de aço la vergonya 's delita
com so plagat de tant vergonyos vici.

Pahor me sent, gran suor me comença,
surtint mon cor los pits me cuida rompre;
no'm trob esforç per vergonya corrompre,
esser no pot esperança por vença:
no puch mostrar lo secret de ma pensa,
e vanament he por de la resposta;
lo meu dubtar major dubte m' acosta,
feminil gest ardiment me defensa.

Alguns han dit que vergonya no 's troba,
mas yo puch fer d' aquella testimoni;
de vista no semblant es al demoni
part de mos senys e parlar me derroba:
don' a sentir de si alguns forts actes
segons de molts havem hoydes gestes,
crehent los tals qui descolen les festes;
senyor es meu, Amor ferma 'ls contractes.

E si 'l posques la obediença tolre
que per son colp la mi' amor jau morta,
car no parent l' es altr' amor estorta,
no se quin Deu dampnat sant me fa colre;
yo hagra 'sforç de metre tost en obra
lo que no gos mostrar una 'parença;
ab gran esforç vergonya 'm fa temença
si qu' ardiment un poch en mi no sobra.

En tots aquells hon gran amor no penja
son giny no pot, de vergonya ne força;
a mi e pochs a son voler nos força,
lo meu voler los meus enemichs venja.
Aquest voler desig y amor sostenen;
causa d' aquests sou vos, a qui se 'sguarden;
creure no puch vostres sentiments tarden
en descobrir los mals que per vos venen.

TORNADA

O foll amor, aquells dolors sostenen
qui serquen fi hon la fi no pot esser;
de llur treball no 's mostra res en esser
e son aquests los qui de vos s' encenen.

LXVI.

Junt es lo temps que mon goig es complit
en lo esguart del que he desijat,
car vist he ço d' hon era desperat
e molt pus bell que dins mi no fon dit:
mas de present caych en dolor no lenta;
fort es e tant que 'l camp me fa mudar
torbat del tot mos passos en antar
e trob remey, mas de mi no s' absenta.

Si com l' eixorch qui a Deu no esmenta
que li 'n don fills assenats e adrets,
e quant los veu esser folls e contrets
nova dolor devant se representa,
n' ha pres a mi qui tostemps desiji
dona servir hon cabes tot mon alt,
e quant la veig mon cor se jau malalt
crehent de cert que no 's dolra de mi.

De gran tristor dolor sobrat me ve
que 'm cal fugir de cascun loch escur,
e de gran por ma pensa feu tal mur
que 'ls pensaments danyosos li dete;
e son aytals, que si d' ells no 'm defen,
be enfortint ma força mal defesa,
tots entraran sients a taula mesa:
tremolar sent a mon enteniment.

Si prim sentiu hoireu los sanglots
que m' arma fa d' aquest debatiment;
sens fer se loch entrar volrien tots,
d' ells no 's pot fer ensemps lo passament:
e si 'l pus flach pensament es primer
l' enteniment forçara de fugir;
e llur debat es mon ben a venir,
llur pau es port d' aquell jorn meu darrer.

Pijor que mort es vida sens plaher;
mas no 'm acus que fenesca ma vida,
car mentre visch no pot esser perida
una dolor junt ab algun esper.
No se d' hon ve, mas he por de natura
que no consent contra mort gran esforç,
e per aço contra mon cas me 'sforç
per no complir ma gran desaventura.

TORNADA

Plena de seny, en home foll atura
la molt' amor ab vana esperança,
car pren tal born que cerca tota França;
d' aquest gran vol la raho 'n mi murmura.

LXVII.

Ma voluntat amant vos se contenta
y en lo finit infinitat li 's mostra,
e donchs de mi vullau haver ne mostra
si pas les lleys qu' Amor als seus presenta:
car en amor no puch terme atenyer,
lla hon los mes aquest terme atroben
propietat de ver amor derroben
e 'l cami lonch en poch volent lo 'strenyer.

Amor no cal jamechs ni sospirs fenyer,
vehent penjar son estat prim en l' ayre;
cantar no deu ab alegre becayre,
mas ab bemols alegria costrenyer.
Sols en nos dos amor se manifesta,
e nos vivents no li fallira casa;
e si d' est mon es nostra vida rasa
tolra favor a recort d' altra gesta.

Lo meu delit no cap en nulla testa,
no pot muntar ma gloria 'n pus alt signe;
pus no 'm defall sino que Deu consigne
que fermetat me sia en favor presta:
e si es ver que Deu sia fortuna
suplich lo molt repose son offici;
l' alt derrocar me par terrible vici
fahent morir dos cors en vida una.

Tot simplament e sens dolor alguna
visch en delit ab ma voluntat solta,
que lo cor fosch qui la tenia enbolta
clar possehesch fent me lum Sol e Luna·
e no hi veig als que pur amor entrega
si trespostant en la person' amada;
res no 'm defall a vida contentada,
la ma de Deu a mi res no denega.

Volgra ser orb fahent fortuna cega,
perdent lo pas en tan alt m' ha fet metre,
que si de loch tan alt fa mi remetre
en aquest temps la mort me reconega.
Ans que 'ls costats senten la dura terra
en est espay ma vida pendra terme;
lo meu estat ab la mort lo conferme,
perdent aquell de la mort me plau guerra.

TORNADA

Lir entre carts, en l' espay de la terra
no hi ha delit que dure ne contente;
sols es lo meu que no vull que s' aumente,
mas del durar quant hi pens dol m' aterra.

LXVIII.

No cal dubtar que sens ulls pot hom veure,
puix sens desig de ser amat yo ame;
d' amor no 'm clam, ne de persona 'm clame:
natur' en mi fa obra de no creure.
Yo sent delit que no se d' hon pren força.
Si es de carn, ¿d' hon li ve que no 's farta?
Si de 'sperit, ¿com l' infinit aparta?
Si del compost, ¿d' hon ve que tot no 'm força?
La carn lo vol e lo perque s' amaga:
ab no vist colp so ferit de gran plaga.

¿Com se pot fer tal voluntat no passe
a fer voler que ser amat cobeje?
¿Que pot bastar que d' amor yo 'm neteje
e que ma carn se fart e que no 's llasse?
Aço es vist, que la nostr' arma es baixa
en los delits del cors e se delita.
Si no 'ls sent purs, mesclats los habilita;
sa part ne pren, lo cors ne creix sa raixa.
Aquest delit ma carn sola empara
e tot me pren lo temps que 'n es avara.

E si 'n delit de ser amat abaste
aço es quant la carn per si desija;
si 'l pensament tot altre 'sguart remija
no sent delit, ans algun despit taste.
Ymaginant si 'l delit no ymagine
no 'm plau amar e menys que amat sia;
fora la carn, mon delit fa sa via,
tot mon desig començ per ella e fine.
Naturalment tot quant delit aporta
no 'l fall amor per via dreta o torta.

Un temps fuy cert que yo dins mi portava
en contra mi una mala persona;
aquesta es qu' a tots natura dona
reyna en los mes, e de molt pochs esclava.
Mas ara sent un terç qu' en mi 's descobre
e son poder sentí sens coneixença;
menys de raho de passio 's volença,
yo he volgut ço que sens mon grat obre.
Habit antich es lo terç, que 'us nomene,
que 'm fa segur la vida que yo mene.

Aquells delits d' hon bons amadors viuhen,
ço es, amar e delit d' amat esser
e la dolor que 's pren en lo desesser,
tals passions de mon cor no deriven:
yo pas dolor si 'm conech ser amable
e met poder que amat ser no crega;
ab tot aço mon apetit aplega
sentir delit a temps, pero durable.
Ma carn lo sent e yo 'l trob ab la pensa;
quant me trob fart obr' en mi la defensa.

Quant sent d' amor y 'l que sentir solia
ocasio 's que de mi yo me 'spante:
am y avorresch, no se hon me decante;
altrament sent amor que no sentia:
si es ver dir que tot quant delit porta
deu ser amat per ço que hom se ama,
amador so, yo m' encench d' esta flama
que no rellu, ans viva esta morta.
Quant a la carn ha vida per set vides,
quant a 'sperit totes li son fallides.

Axi com es lo cor primer en vida
es lo darrer qui mor de tots los membres;
dels amadors, axi homens com fembres,
lo cor se vol ans que altra partida:
e quant amor se 'n va de la persona
derrerament l' altr' amor abomina;
primer del cos fartant se desvehina,
lo que volgue primer, derrer bandona.
Aço es quant fastig amor lo 'n llança
lo cor yrat li 'n fa perdr' amistança.

¿Qui es aquell qu' en altre juhi faça
e res de si en temps venidor jutge?
Del que sofrir no pot esser bon jutge,
pensant que 'n fuig lo llaç al coll sen llaça.
Aço per que amant alguna dona
sera per temps d' un jorn que ja no 'ns alta,
e tant sera una part que 'ns desalta
que no veurem res d' ella sia bona.
Quant mes amor entre 'ls amants contenta
fa mudament, car desig la sustenta.

¿A qui ha dat favor tanta natura
que no ignor com dintre l' amor obra?
Pensant que 's pert amor, lla donchs la cobra,
no 's pot saber que l' empeny o l' atura;
per delit creix e per delit aminva,
per mal se mor e mal en vida 'l torna,
e no tostemps, car varietat l' adorna
sa força gran quant hom pensa que 's minva.
Aço es ferm que sens desig menyscaba,
lo seu poder sens dolor no s' acaba.

TORNADA

Per lo garro que lo Rey veu de Cava
se mostr' Amor que tot quant vol acaba.

LXIX.

O vos, mesquins, qui sots terra jaheu
del colp d' Amor ab lo cors sangonent,
e tots aquells, qui ab cor molt ardent
han be amat, prech vos no 'us oblideu.
Veniu plorant, ab cabells escampats,
uberts los pits, per mostrar vostre cor
com fonch plagat ab la sageta d' or
ab que Amor plaga 'ls enamorats.

Los colps d' Amor son per tres calitats,
e veure 's pot en les fletxes que fir;
per que 'ls ferits son forçats de sentir
dolor del colp segons seran plagats.
D' or e de plom aquestes fletxes son,
e d' un metall que 's nomena argent,
cascu d' aquest dona son sentiment
segons que d' ells diferença lo mon.

En aquell temps que primer d' aquest fon
les fletxes d' or Amor totes lançá,
e d' est membrat una se 'n aturá
ab que 'm ferí, de que viur' abandon.
De fletxes tals molts passats foren morts,
ja no te pus que fer guerra mortal;
ab les d' argent sols basta fer senyal,
mas los plagats de mórir son estorts.

Ab les de plom son huy los seus deports,
e son poder no bast' a traure sanch;
Amor, vehent lo seu poder tan manch,
ha trencat l' arch, yo 'l fas al mon reports
y ab cor sancer crida la sua pau:
per que cascu pot anar en cabells,
per fugir d' ell no cal muntar castells,
lo seu poder pus baix que 'n terra jau.

Mas yo romanch a mort, d' aço finau,
la sua pau es guerra per a mi;
si 'n guerra fos cella per que 'm feri
yo for' en pau vençut e son esclau:
pau ha lo mon e guerra yo tot sol,
per que Amor guerrejar ha finit;
yo so plagat y no puch ser guarit,
puix la que am de ma plaga no 's dol.

TORNADA

O foll amor, qui vostre delit vol
sobre loch fals ha son contentament;
per ço repos no te 'n l' enteniment,
car sino 'l ver l' enteniment no col.

LXX.

¿Qual sera 'quell qui fora si mateix
fara juhi, puix si no sab jutgar?
Sa passio no sabra estimar
quant es ne qual, e si minva o creix.
¿Qual es lo foll qu' estima res de si,
puix lo voler no sab hon lo metrá?
Son mal vinent no sab com lo sentrá,
ço que sofrir no sap de fi en fi.

Fugir no pot d' haver nom de mesqui
qui son voler l' ha en tal part lançat
que no sab com ama o es amat,
d' hoc o de no, no pot fer bon juhi;
e passa molt dolrosa passio,
que 'n pert dormir e se 'n veu alterat:
en un instant se troba reposat
que 'l par james vendra en tal saho.

Si com aquell qu' en la mar te maysó
e d' aquell art se te molt per sabent,
e ve li temps fora de 'speriment
que son juhi es contra la rahó,
e va en part hon per nengun temps fon
e veritat sa bruxola no 'l diu;
de tot quant feu e dix clar se desdiu,
rompent ses leys que natura confon.

Si guart lo temps present e lo que fon
de nou creat me par que 'm haja Deu;
mos apetits e lo pensament meu
cambi han pres no se com ve ne d' hon,
car en amor fuy tot del 'sperit
e no 'l me trob essent en mi amor;
si no amas no sentria dolor,
lo mal d' amor menciona delit.

Per contemplar fuy en lo mon exit,
pensant los bens e lo gentil voler
d' aquella 'n qui mon voler y saber
eren lançats e punt no me 'n penit:
No 'm cal dir pus, car en passats escrits
he 'sats parlat d' amor e de sos fets,
e descuberts molts amagats secrets
los quals en mi son de present fallits.

Mos bells volers son de present finits,
solament am de un' amor brutal
que passa en mi en l' espiritual
forçadament, com arma y cos units.
Axi m' es nou aquest mal sentiment
com si amat per null temps yo hagues;
tots los costums d' amor veig al reves,
en poca part un semblant aparent.

Parlat he ja sens clar coneximent
d' aquest' amor per que en mi habita,
mas l' altr' amor honestetat la incita
que no 'n senti sino un moviment.
Mas ara veig qu' en est' amor del cors
temps escorrent l' anima 'n pren sa part
e mescla si hom sens haver esguart,
d' hon se penit, e mostren ho sos plors.

Moltes veus es que yo sent mon repos
tant quant al cors puix fartament ateny,
mas l' apetit a mes delit m' empeny
e trobe carts per voler collir flós.
Molt hom es bo per esser un catiu,
que per senyor no valria un clau:
axi amor es bo si 'n loch baix jau,
e mal, si vol fer del cos mort hom viu

Si com aquell que ab flaca barca 'n riu
pesca son peix e viu 'sats cabalós,
mas per esser de bens pus abundós,
entra 'n la mar e no hi espera estiu,
ne pren aquell qui ama dona vil
e l' es plahent tant quant toca la carn;
si mes ne vol prenga 's de si escarn,
si 'n es forçat vaja 's negar al Nil.

Aquell' amor deu ser tenguda en vil
que null delit aporta en lo recort,
en molt breu temps passa lo seu deport,
mal criminos ha per delit civil.
Qui ama carn e l' anima 'vorreix
obra e tanch sos ulls clohent l' hoir;
obra 'ls del cors e tanch los del sentir
si contra fa amor en ell descreix.

Aquell' amor ses forces aflaqueix
si es enquest e vist los mals que hi son,
e sobre tot al amador confon,
amant aquell qu' en estrem avorreix,
e vol ensemps honest y deshonest.
Pensant aço, ¿qui es que no se 'spant?
¿qual dona es que no sia dubtant,
ella y Amor, si d' ells sera enquest?

O trist d' aquell que un cos deshonest
ama forçat e fer honest lo vol;
di' abciach per solempnial col,
mas no del tot d' ignorança 's conquest:
ans sab que may farta la sua fam,
desvergonyit a dar e pendre larch
no hi ha boci que li parega 'march,
qu' es deu pensar de les pomes del ram.

D' altre que mi no puch haver just clam,
lo meu delit es qui m' ha decebut;
trobat so pres ans que reconegut
no pas tot mi, car no 'm plau que yo am,
ans sino tant com fora seny romanch
he sentiment continu, dolor pas;
partit me trob com si hom me serrás,
si 'm vull unir lo cor me trob sens sanch.

Hoit he dir que per esser pus franch
a perdonar Sant Pere 'ls peccadors
Deu permete que vingues en errors,
mostrant li com lo sancer pot ser manch:
tot en axi de mi Deu ha permes
que ame tal que no gose ben dir,
per que james me pusca 'nfellonir
e contr' algu que d' Amor sia pres.

Tant clarament partir me viu james
ne fon en mi tan manifest contrast,
car ma carn sent son apropiat past
e res tan fer a m' anima no es.
Grat e desgrat en mi han trobat loch
e cascu d' ells ha trobat tot son alt;
en m' arma trob lo seu propi desalt,
ma carn en res de tan bon grat se moch.

Aygua no tinch per apagar est foch,
e majorment si prop estar li vull;
sos defensors son lo toch e mon ull,
l' orella es qui li fa mortal joch:
car tot quant hoig en yra ho retorn
en fastig gran de mi e molt menyspreu,
com veig mon cor qu' en tal amor s' asseu
que mal se 'n diu cascun' hora del jorn.

Axi com cell que 'l cap te dins calt forn
e 'l cos lançat sobre lit fresch e moll,
aquest delit la dolor no li toll
ans passa en ell sens haverne sojorn,
ne pren a mi, car si en ella pens
algun delit gran dolor conseguesch,
son antich mal a mi es un mal fresch,
preant me poch com d' amar no 'm defens.

Foch crem ma carn, e lo fum per encens
vaja als damnats per condigne perfum,
mon esperit traspas del Ete 'l flum
per que de res de aquest mon no pens;
car per haver delit dolor atench,
puix ne vull mes que lo toch no 'm promet:
passant avant mon delit es desfet
e pas dolor fins que aquell restrench.

Quant en desig de ser amat me 'stench
yo sent dolor mesclat dins fret e calt,
car no 's pot fer e conech mon defalt,
d' aci 'scapant en pijor punt me prench.
Mire son cors e totes ses faysons,
e veig algu qui l' ha conquest sens cost;
com pus yo am a dolor me acost,
lla donchs desig sa carn per als Leons.

Tot quant yo pens me porta passions,
e sens pensar poch delit s' aconsech;
menys que d' un Bou lo meu delit conech,
puix mentre 'l prench lo 'm torben passions:
car tant com es plahent e de mon punt
d' aquel delit una dolor me 'n ve,
pensant qu' en tal ab altre lla vengue
e que hi vendra si no li so adjunt.

O Deu, ¿per que justat es en un munt
tan gran voler ab avorriment tant?
Yo avorresch la que 'm trobe amant,
dins en mi viu qui volgra fos defunt.
Ara veig clar lo natural contrast
qu' en l' hom esta per s' anima e cos;
en fastig prench del asaborit mos,
que l' altre sent per dolç e agre past.

Axi com cell de gran follia 'bast
qui vol fer or de coure o de plom,
los amadors en aquest punt tots som
que volem seny hon tot seny es degast
e lealtat en cor malvat e fals;
qu' amor no ha menys de villana por,
car por gentil ve de notable cor
que te fort mur a tots fets deslleals.

Si col malalt que no 'nten los senyals
del accident e pensa què 'sta be,
e veu pulgo que prestament li ve
o tal senyal que 'l descobre sos mals,
ne pren a mi, com amar ja no cuyt
per ignorar lo que d' Amor dins port,
e veig senyal cert d' Amor com la mort
que lo meu cor d' amor no esta buyt.

Raho es gran que 'n dolor sia cuyt,
car dins en mi grans maravelles veig;
senyal d' amor en mi tinch per cas leig,
e quant no 'l trob en ella ab dol so duyt.
La part en mi qu' ab raho pusch mesclar
vol que no 'm plau d' amor son sentiment,
l' altra de qui no tinch lo regiment
fa que yo am e 'm plau lo seu amar.

Yo pas delit com la veig mal passar
e sent dolor com per aço l' am mes;
donant se poch en mi no 'm plau en res
e sent delit com la dech ahirar.
Bast' a cascu volent saber de mi
que ço que 'l mon ha per pus imperfet
yo com un foll he volgut ser perfet,
pensant trobar contentament en si.

O amadors, rebeu aço al fi,
los que jovent vol que 'us sia cubert;
delit d' amor en l' home tot se pert
si vol saber com ama e a qui.
Si tem saber aço en dolor jau,
car no creu be amar e ser amat;
lo amador ja no viu reposat
si en l' amat la prova be no hi cau.

O amadors, los qu' en dan vostr' amau,
vullau de vos mateixs haver merce;
pensau Amor hon va, e de hon ve,
e hon esta, e si 'us fa guerr' o pau.
Sabent aço de vos no fiareu,
e menys d' Amor e de aquell voler
qu' en dona cau, poch valent e llauger,
qu' en mig l' estiu l' ivern hi trobareu.

O amadors, en amor sentireu
que lo major delit que 'us donará
en molt breu temps en dolor tornará,
goig sens tristor james possehireu,
Lo gran desig en fastig sera mes,
los vostres peus contra 'l voler iran,
los mals delits contra los bons seran,
quant pensareu ahirar, amau mes.

No sia aci tot amador entes,
sino aquell be sentit e sabent,
car aquest veu lo clar departiment
de son compost e sab com partit es:
car la raho contrast' al apetit
e l' apetit no obeheix la raho,
solament reb de concordia do
l' hom bestial o l' entenent complit.

LXXI.

No so gosat en demanar merce
a ma dolor que del tot m' abandon,
un poch espay de temps la prech que 'm don
a poder dir lo mal que d' ella 'm ve;
e si mon cor en sa força retorn
y 'l torbament del enteniment pert
pora saber, qui d' amor no es cert,
yra y amor com dins mi han contorn.

Si com lo cech no coneix nit ne jorn
si dels vehents no es ell avisat,
d' yra y amor no se qual m' ha sobrat,
hajen avis los qui me 'stan entorn.
Yo desig molt qu' amor m' abandonás,
car sola es la causa de mon mal,
mas de poder yra no te cabal
que contra amor yo tant me rebellás.

E si remey a ma dolor trobás
fora content, car yo 'n desig exir;
los vostres fets me fan vos aborrir
e no 's pot fer que ab vos praticás.
Mon partiment no puch ben acabar,
en vos pensant estrany turment n' atench,
e quant l' estat de mi saber me 'stench
la donchs yo caych en mi pus ignorar.

No se remey qui 'm puxa consolar
si altr' amor nova no 'n conseguesch.
O tu, Amor, colp vell guareix ab fresch,
o de aquest me vulles bandonar.
Vejes mon cor en quina dolor jau,
en ton hostal no merex tan dur lit.
¿Qui es l' hom viu qui mills t' haja servit?
Tant es humil que 'sforç no 'l pot fer brau.

Plagues a Deu qu' ab mi mateix fes pau,
mi acordant ab cor ferm a la mort;
yo mir e pens s' al mon ha cas tan fort
com de amor e d' yra fer se 'sclau.
Affany ha 'ssats l' hom dos senyors sirvent,
e quant mes donchs essent ells enemichs;
quant un complach l' altre 's vers mi inichs,
no se com bast complaure 'ls egualment.

TORNADA

O foll amor, si es ver que 'l jovent
occasio 's de tu a mi forçar,
si be lo mon res tant no pot prear,
vellea 'm plau, qui dels mals es sement.

LXXII.

Si 'n algun temps me clami sens raho,
cuydant que fos de mals afortunat,
yo so ben cert que fuy molt viciat,
molt fon millor que 'l present en que so
per sol haver mon desig no complit,
lo qual no 's pot en aquest mon fartar,
e majorment en la vida d' amar
pensi que fos l' hom pus adolorit.

Mon foll voler me tolgue lo delit
per que hi volgui mes be qu' en ell no es;
si la valor d' aquell jutjar sabes
lo meu voler no fora escarnit:
si com vaxell no pot mes recollir
despuix qu' es ple, tot l' als perdre 's conve,
axi lo seny en delit pus no ve
sino en tant com son poder soffir.

Axi com pert hom lo veure y l' oyr,
e lo poder es perdut de tot seny
quant son esguart en gran exces ateny,
e pot ser tant que 'l seny pert lo sentir,
axi mateix lo qui mes delit vol
que d' hon lo trau hoch e d' ell no 's requer,
no pot sentir sens gran dolor plaher,
e si 'n pren part en molta mes se dol.

No 'l pren axi al enteniment sol,
per excessiu son delit no 's desert;
orgue no ha, perço 'l poder no pert
e son esguart algun exces no tol:
incorporal es tot quant ell enten,
fahent juhi en generalitat,
mas devallant en particulartat
mescla hi un seny e menys no si enten.

Lo fort voler tot saber se defen,
per que 'm conech ser del tot ignorant;
yo 'm deliti e fuy sobres amant,
sentint delit del que amor car ven.
Ara no am e sent molta dolor,
no 'n cas present, mas com no sent venir
algun delit e m' acost' a morir
no 's pot saber la mia gran tristor.

No solament delit fuy sentidor,
mas de la mort james dolor senti
n' en perdre 'l mon yo viu me recordi;
tasti perço lo dolç sens amargor.
Ja pert delit qui pensa que 'l perdra,
e ja molt mes si de la mort se tem,
e yo 'n pensant senti aquest estrem
e ja la tem, ¿donchs qui 's delitara?

¿Qui sera 'quell qui tant me amara
que 'm do conort d' haver perdut lo mon?
Semblant de mi veig que molts cayguts son
e qui no hi es que molt prest hi sera.
Yo planch mon mal e cascu planga 'l seu;
aquest remey es poch en tant affany,
yo pert lo cors e l' anima no guany,
e puch ho fer e no fahent m' es greu.

A tot hom dich lo que confes a Deu,
que tant no fas que tolga de mon seny
aquells delits a que ma carn m' enpeny
e lo voler no 'l desdenya per seu.
Dona que 'm alt yo 'n desig ser amat:
reconegut tal delit avorresch
lo de la carn maldich e no partesch
lo d' esperit a temps e com forçat.

No puch amar e menys esser amat,
e no 's pot dir que seria si fos,
estat es ja home vell amorós,
e majorment si 'u fon en temps passat.
Deu guart a mi e done 'm mort abans
que tornar lla hon tot lo temps perdi;
puix que 'm fall ço per que amor falli
la fi no 'm plau e molt menys los mijans.

Dels actes folls d' hon tot hom reb engans
¿quin deu esser a mi aquell espant?
Quant yo 'm afin, aço imaginant,
jovens disposts si amen tinch per vans.
¿Donchs que fara qui amor no l' acull
en son hostal per esser grosser vell?
Valenciá de tal cas no 's apell,
en ell e tals la follia 's recull.

En contr' Amor no puch haver ergull,
que totalment en breu lo met apart;
mas los meus senys forans tinch de sa part,
per que 'ls dins prench e dels de fora vull.
O tu, recort, no 't recorts be algu
e del present perda l' imaginar,
e tu mon ull res no vulles mirar,
lla donchs lo toch no fara molt sens tu.

Puix no 'm serveix al que vull fer algu
e plau los ço que no 'm plau que 'ls plagués,
si del que 'ls plau yo puch esser defés
de llurs delits soferre ser deju:
leixe 'm en pau qui no 'l plau que 'm ajut,
car si no 'm nou per temps perdra 'l poder;
puix no fare lo que 'm es leig de fer,
en aquest temps l' habit sera perdut.

Del loch hon es mon esforç prech que 's mut,
no pas del cor, puix li es natural;
vulla mudar tot lo accidental
e guanye ço que per colp' ha perdut.
De mals delits es volgut ser nodrit;
per que 'm trob huy mes que la cera moll,
donant me tal delitament que 'm toll
tot quant dech fer que tost no 'm torn delit.

Si res he fet que be pusca ser dit
no 'l he obrat sino per passio,
si 'm ha semblat que 'n ha fet la raho
a mi mateix certament he mentit.
Lo moviment per passio vingué
o s' esdevench per aventurat cas,
axi com l' hom qui 's trau del mon d' escas
per passio que aquella vencé.

Qui de virtut habit format no te
casi quant fa per passio 's obrant,
en tots sos fets se troba vacillant
e dins un punt son dolor va e ve.
Qui passio en algun fet lo mou
res no fara que d' ell sia segur,
e si ve cas qu' en aquell se atur
lo començar ab lo finir no clou.

Al bon delit ningun bon temps li nóu,
car per tostemps es presta la saho;
puix dins esta en l' hus de la raho
no hi fa empaig any sech o si no plóu:
als mals delits es obs temps e affany,
e tot aço si basta no es ferm;
per qu' en aço tot hom deu estar ferm
qu' en tals delits lo perdr' es un gros guany.

TORNADA

O Dona, vos, qui Deu per fill vos tany,
vullau parlar ab ell com mare ab fill,
que aquest mon yo prenga per exill
e que no leix lo fin or per estany.

LXXIII.

¿Per que 'm es tolt poder deliberar?
La mort no 'ns fa tant mal a mon parer
com gran contrast ab si mateix haver,
d' hon lo voler usa de redolar.
¿Qual tant cruel a mi no planyeria
havent passat tal cas propriament?
Tot lo saber del mon no 'm convencria
qu' en altre loch dolor fos mes potent.

Del tot no puch m' aymia enculpar
ne de merce no puch haver poder,
lo seu mal fet ab gran enginy lo quer
e quant lo trob no 'm llou, ne 'm vull reptar.
Dos enemichs ¿qui dins si 'ls portaria?
Yra y amor dins mi van debatent;
yra d' amor li ve la senyoria.
¿Com sera, donchs, que pusca ser vençent?

Yo desig molt ma gran dolor celar
e cuyt morir fins fer la hi a saber;
quant no la veig muyr per ella veher
e si 'l m' acost forçat m' es de 'spantar.
Yo li vull be, lo seu mal me plauria;
no se que 'm plau determenadament;
voler morir un gran recors seria,
mate 'm dolor o leix me tal turment.

Quant Amor plau que d' ell m' he d' acordar
yra 's ab ell en orde pus darrer;
a mon sentir no se qual es primer,
tant prestament llurs actes sent pensar.
Campar no puch si 'l pensar no perdia;
axi d' amor no haure sentiment,
car no 'm pot dar amor punt d' alegria
qu' yra no 'm do tant de mal sobtament.

Aquells remeys que solen ajudar
al amador del mal qu' amor sab fer
son convertits en mortal desplaher,
e dos volers en mi sent treballar.
Ignor si am, sens amor no 'm dolria,
hayr e am molt e mescladament;
puix yo 'u ignor, qui 'u sab mon cas me dia,
e sia 'm dit si so' n lo mon present.

Bon passament ha qui 's pot delitar
vehent s' amat y en son propi voler,
tot amador no 'l fall un poch esper
e pren delit en s' aymia mirar.
De tals delits no 'm plau llur companyia,
muyr per dolor quant bon voler me sent;
e m' esbahesch com he veure m' aymia,
e son voler me porta marriment.

Si mon dictat veu algu variar,
en yra 'stich rebolt en bon voler;
en dos moments cascu 'm te 'n son poder,
del tot a si no 'm pot algu portar.
Leixen me tots o vença qual que sia
o pas lo temps molt pus cuytadament:
hoyt he dir que tot mal fa sa via
si lonch espay de temps es atenyent.

TORNADA

Vehent Amor, ab dret yo li diria
que no m' ha dat mon ver mereximent,
e de tot cert ell a mi respondria:
«No hi puch entrar, que hi pert l' enteniment.»

LXXIV.

Clamar no 's deu qui mal serca si' l troba:
donchs vos mon cor no 'us senta pus clamar,
vostres gemechs no 's poden comportar
e vostres colps se mostren sus ma roba.
Hajau esforç, car lo pijor es mort:
puix a Deu plau, preneu hi paciencia:
ell es aquell qui fa de vos sentencia,
creure deveu que no 'us fa nengun tort.

Ans que lo mon fon vostra mala sort,
puix fon en Deu lo vostre cas present,
e lo saber de aquell no consent
que sia menys vostre cas ne pus fort,
sino aytal com per ell es sabut;
la tarda es la vostra enemiga,
la que amau vejau si' us es amiga,
lança li veig portar e no escut.

En aquell jorn sere 'n pijor caygut,
car yo morint tot mon delit morrá;
algun plaher luny no m' aportará,
que de aquest moltes veus me 'n ajut.
¿Com se fara qu' en un tan gran risch meta
tot lo meu be ab tal dubte de perdre?
Lo meu esforç cascun jorn sent esperdre,
null pensament no veig que be 'm prometa.

Quant me feri Amor ab sa sageta
no viu lo lanç ans de sentir dolor;
untada fon de una gran dolçor,
material dolç portava 'n la treta.
No 'm conselleu, si no 'm consellau viure,
saber no 'm plau lo jorn de m' aspra fi;
aquella que veura tal cas en mi
se que lo plor haura pus prop que 'l riure.

En un mal loch, amich, no 'us veig asiure,
si que tot hom vos ne te per grosser,
com vos creheu que 'us dara mal saber
quant de la mort no 'us veura be deslliure.
En ella 'sta la vostra mort e vida:
sapiau donchs si 'us vol haver merce.
No 'us consell pus sino saber lo be
que 'us vol la que vos tant haveu servida.

Si be del tot pora esser perida
per mon saber la vida y ma 'sperança
e veig la mort ab la vida 'n balança
don lo consell, car es bo en partida.
Ningu no 's deu lunyar de sa natura;
al hom es dat per son dret natural
desijar be volent saber lo mal:
d' aquest saber vull, donchs, haver gran cura.

TORNADA

Als amadors Amor los asegura
que no hauran en ell seguretat;
en llurs volers no cabra fermetat.
Donchs ¿com sera entr' ells cosa segura?

LXXV.

Malament viu qui delit pert de viure;
ell es aquell qui nostra vida 'caba
e la tristor la destru e menyscaba:
donchs si be 'n visch per mort me puch escriure,
puix he perdut a vos qui 'm ereu vida.
Per vos amar del mon me contentava,
de Deu e gents tot grat abandonava,
e vos haveu ma 'sperança 'scarnida.

La gran dolor ha ma força 'flaquida,
que pietat so forçat de mi pendre,
e quant en cor fembril me veig atendre
vull me 'sforçar e ma força 's perida.
Si com aquell qui s' arma' vicis dona
per un gran temps, en habit aquell gira,
no ha poder en contr' amor ne yra,
puix al començ son voler abandona.

No es en mi de tolre ma persona
e d' apartar del tot d' amor ma pensa;
dolor he ja com no 'm trob en defensa
per ço que 'm plau la raho n' es fellona.
En tal contrast sol vida d' hom descreixer,
mas no la vull si Deu no la millora;
ma voluntat res tant no la 'ntrenyora
com si la veu sens aquella mereixer.

Yo, sens Amor, bastava vos coneixer;
per ell tot sol, sens esser coneguda,
tal voluntat com la mia 's perduda
la vostr' amant, qui no 'l plau d' amor peixer.
La vostr' amor d' altr' amor no 's contenta:
qui ama poch altr' amor no li alta;
sana raho e passio malalta
han tot poder per amor dar empenta.

Dolor d' amor novament m' aturmenta:
per qu' es lonch temps que dolors ja no 'm firen
e mos volers amar ja no sofiren,
novell' amor no 'm pens que james senta.
Amant a vos he plagut ma natura,
e contra vos es que a mi amassen:
primors de por no se que 'us obligassen
ne remetes los fets a la ventura.

En contr' amor vostre cors ha 'rmadura
e per tostemps ab la raho 's consella;
si no amau no es gran maravella,
car poc' amor no viu hon seny atura.
Si passions d' amor dins vos jutjassen
fosseu del seny qualsevol consellada
la voluntat de dona 'namorada
no troba frens aquella refrenassen.

Si amadors poder sentir bastassen
les grans dolors qu' en fi d' amor se prenen,
si be 'n començ molt grans delits ne venen,
yo so ben cert que d' amor se dubtassen.
Delit present nostra pensa 'falaga
que tol saber de dolor venidora;
saber se pot, mas no es sentidora,
la carn no sent lo mal que per temps paga.

Qui es malalt d' aquella dolça plaga
no sab la mort qual sa veu manifesta,
e de present amor lo delit presta
y al sentiment dolor vinent s' amaga:
hom sab e sent lo delit que 'ns aporta
e la dolor de luny a nos menaça,
ab ulls rihents lo delit nos abraça
e la dolor calla detras la porta.

Quant delit naix la dolor jau mig morta
y en poch instant aquesta met sa força:
desig, qui es passio dolent, la 'sforça
e por de mal venidor la conforta.
Lo be ates no munta 'n suma tanta
com ans d' aquell haver la pens' ordena;
y 'l pes d' amor no 'l soste fort cadena,
de per si cau o prop terra 's decanta.

TORNADA

O foll Amor, sol vostre nom me 'spanta,
no hi trob lo be qu' en temps passat trobava
e sent los mals que d' abans ignorava,
plora mon ull y ma boca no canta.

LXXVI.

O, fort dolor, yo 't prech que mi perdons
si no seguesch la tua voluntat;
la que yo am contra tu ha manat,
donchs si no muyr no 'm despulls del teus dons:
puix a mi vull en dues parts partir,
e don a tu l' enteniment per part
e lo meu cors de la mort lo apart;
a fort amor yo no puch contradir.

La que yo am no 'm consent lo morir,
done 'm a tu lançat a ton voler;
e sab que tu no 'm seras mercener,
no 'm desempars fins a vida finir.
En aquell punt hajes compasio
d' aquella que james de mi l' haurá;
com l' esperit del cors exir volrá
oblida' mi, membre 't de la qui so.

En aquest mon la mi' anima 't do
y 'ls pensaments que 't sabras occupar;
de res del cors no 't vulles empatxar,
car viure vol en que digues que no.
Del cors mesqui no sies descontenta,
car tot es teu sino lo moviment;
e sos gemechs no vaguen, yo durment,
ta voluntat mon somni la contenta.

Puix per mos crits merce de mi s' absenta
e Deu per vos vol punir mos demérits,
e los meus fats contrasten a mos mérits,
licenciats dolor qui 'm desatenta:
car una es ma vida e ma 'sperança
e dona 'ls mort qui 'ls tol la companyia;
e vos dieu que 'us plau la vida mia,
ells departits, la mort del mon me llança.

Creheu de ferm que so 'n ferma 'cordança
que perda 'ls ulls si pert a vos de veure,
e per null cas lauger no vullau creure
que luny de vos vida 'ls do per fermança:
quant pens que mort me pot fer ser absent
de vos, qui 'm sou pus chara que la vida,
d' aquella fuig a la qual ma veu crida;
guanyat me te lo primer moviment.

TORNADA

Lir entre carts, tant vos am purament
que 'm es dolor com no 'm poreu amar
sino d' amor que solen praticar
los amadors, amant comunament.

LXXVII.

Puix me penit, senyal es cert que baste
per a saber del error que 'm vull tolre.
¿Mas qui 'm dara esforç contra lo dolre
per a jaquir lo delit que yo taste?
Per ma raho yo vengui 'n coneixença
qu' en ser amat no 'm calia fer compte;
mas ab amor yo 'n he fet ja l' afronte,
complidament he vista 'speriença.
La mi' amor un' altr' a si no 'n tira,
lo dret d' amor en mi tot se regira.

Puix altr' amor per la mia no guanye,
la qual es preu per hon amor se guanya,
per ser vencent no sabi altra manya;
perdut es ja tot quant per ell affanye.
Si com aquell qui viu ab medicina
e ve per temps que no li val al viure,
axi muyr yo, qu' amor qui 'm feya viure
altre voler per lo meu no inclina.
Puix no pot fer que amant amat sia,
leixe 'm en pau, no torb la vida mia.

Ell m' es entrat per la part mia flaca,
dant me 'ntenent que amant amat fora,
e james d' ell me 'n plach altra penyora;
aquest es preu que 'l cor d' home no taca.
Desesperat del tot yo de aquesta
dexi 'm d' amar per a temps perdurable,
e so tornat mes que altre amable
d' aquell' amor que no 'nclou la honesta
E puix me vench sens altra 'companyada
no 'm pensi fos en mi tant esforçada.

¿Qual tan cortes qui de amor excepte
cas leig o fort, puix que amor lo mane?
¿Qui es tan foll qu' en contr' amor se vane,
dient:—yo so qui leix e qui accepte?
Tot en axi com l' anima infusa
racional sobre l' inrahonable
fa tot son fet fer via rahonable,
tot quant fa l' hom per lo seu decret usa.
Tal es Amor, que si en hom se llança,
tot quant te d' ell torna en sa semblança.

¿Qui es lo foll, donchs, qui d' Amor no tema
si ha sentit son poder no vencible?
No 's defen d' ell sino l' hom insensible;
no so aquell, car part n' he presa 'strema,
e atrevit, pensant haver defensa,
en contr' Amor li he tenguda cara;
pensant haver de ma raho empara,
yo no 'm pensi ell bastas fer m' offensa,
Tal, que volent mi de amor defendre,
ell me pogues la sua força 'stendre.

O quant es poch per hon Amor se fica
e per aquell en loch dispost molt obra;
per no sabuts mijans en nos fa obra,
lo temps e 'l loch lo creix o mortifica.
Amor sab mills lo que a nos agrada
que nos mateixs no bastam a coneixer,
e quant pensam que nostr' amor deu creixer
en aquell punt es desagraduada.
Quant nos pensam que 'ns leixa, ell nos toca
y ab un fil prim se tira una gran roca.

Delits passats de la que am m' acorden
contra mon grat e les dolors m' obliden.
¿Qui son aquells qui dins lo meu cor criden
e par a mi que son vermes qui 'm morden?
Ço son desigs contraris qui 'm turmenten,
car vull delits qui dolor me aporten;
vull desamar, mas ells no m' ho comporten,
a mon voler los apetits dissenten.
Pensar se pot quant a raho contrasten,
qu' ells entre si a plaure no s' abasten.

Com lo malalt que la causa ignora
del accident e no sab lo que 'l mata,
vehent tot si que per dolor esclata
e semblant mal no senti algun' hora,
no cal dubtar, si roman en sospita,
si 'l vench d' exces lo mal o de natura;
e si d' exces, qui 'n fon que tant procura
a si mateix tot lo passat recita.
Axi d' amor yo 'm dolch, e no puch creure
que per tan poch en tant me degues veure.

No puch hoir de la que am paraula
que senyal gran ella en mi no faça;
si bona es, gran delit me atraça;
mala essent, la dolor es en taula.
No passa res que d' ella ymagine
que no 'm escalf o que tot no 'm refrede;
tots los mijans de mi apart e vede,
en hayrar o amar si pens fine.
Cascu d' aquests te caus' en mi que 's tinga,
no se jutjar en mi qual se retinga.

L' imaginar altre be no 'm esmenta
sino aquest qu' he sentit per aquesta;
tench lo cor pres, molt poca part ne resta
per alotjar yra quant se presenta.
Sent' mudament tan gran en ma persona
qu' en suor vinch quant yra 'n mi començа;
lla donchs amor no pot fer que la vença,
ans son poder del tot li abandona.
No passa molt que llur poder s' yguala
e venç amor, entrant me sens escala.

No 's pot be dir amor de home propi
lo que yo sent, car per la carn es tota;
d' aço 'm delit com no 'n pas una gota
en l' esperit, e si 'u fas com repropi
me delit mes com no pot ser que dure
aquell desig que fartament aporta:
mas hom veu que natura no comporta
que lo fruyt vert cayga sens que madure.
Lo meu voler es obs que tal curs faça
e volra Deu que natura 's desfaça.

E que fos l' hom tant com sera lo segle
tostemps veura en si coses novelles,
prenint, jaquint les noves per les velles,
lo que fon tort un temps puix li es regle.
Novellament casos a nos avenen
per no ser tals o per altra costuma;
esperiment çascun jorn se consuma
e los juhins en molta error venen.
Fins a la mort es mester hom se tema
per que amor en les carns tostemps crema.

TORNADA

Amor, Amor, yo he pres ferma tema
que vostre be porta dolor estrema.

LXXVIII.

Mes voluntats en gran part descordáns,
dona, per vos les he fetes concordes,
per vos han pau solent esser discordes,
per vos conech l' error hon er' abans;
per vos conech tot lo delit de viure,
mos pensaments concordia 'n coneixen:
ja de contrast si com d' abans no 's veixen,
ans als amichs de pau poden escriure.

A ymaginar no 'm cal d' huy mes assiure
per aplegar ma pensa molt confusa
de la virtut de fermetat molt usa;
de dos affanys del primer so deslliure.
Per ensercar no 'm cal treball de pensa,
trobat es ja tot obs de la mi' arma,
e per guanyar ses flaques mans fort arma
e per haver al cors de mals defensa.

E si del cors la fortuna dispensa
que per son mal m' arma perda batalla,
ja sab que fa, e ma lengua no calla,
viure 'n lo mon haver en gran offensa.
Mal consellat mon cos volch pendre llança
e ple de por ab ses armes volch nóure,
mas pres consell que les tornas al fóure,
prenint escut, armes d' ofendre llança.

No 'm ha jaquit del tot ma esperança,
ab ella 'nsemps espirara ma vida,
mas yo conech la mi' arma 'nfortida
que tot perill se te 'n molt gran bonança.
Dolga 's tot hom com yo be no atench,
no 's dolga 'lgu de mon terrible mal;
null junyidor no feu encontre tal
d' hon fos content com yo fuy vehent lo rench.

Si mos mals fats ab forç' altre no trench
mal hauyrat no 'm vull' algu jutjar;
si vagabunt me veu lo mon anar
en tant segur port home james vench:
mon desig es en molta part complit,
trobant molt mes del que fuy desijos;
si no atench, no pens algu que fos
ab tal dolor sens molt major delit.

TORNADA

Lir entre carts, lo que de vos he dit
plácia' Deu no 'm faça mentidor,
y 'l qu' he sufert essent vos amador
per mal esguart no 'm sia mal grahit.

LXXIX.

Als fats coman tot quant sera de mí,
puis so estolt de ma electió:
mon seny es mort, a qui Deu no perdó,
puix al començ del tot me derenclí.
Ja no es temps tenir frens al voler,
malalta es ma bona voluntat,
e vaig en loch hon no vull ser portat;
so descontent de tot quant yo puch fer.

Si com al hom, no li basta poder,
paralitich, quant es en peus levat,
anar al loch hon vol esser anat,
ans cau o tort va contra son mester,
ne pren a mi, que no fas lo que 'm pláu,
e lo voler de la raho 's vençut;
e si 'l complach mon delit es perdut
e sens cor faç tot quant de mi vejáu.

Si com als vents es donada la Nau
mentr' es debat als mariners vengut,
lla donchs la Nau son cami ha tengut
per senyal tal qual ans de contrast jáu,
ne pren a mi, car mon enteniment
ha gran debat ab lo voler del cos,
determinar llur debat clar no gos,
proejant temps l' apetit vaig siguent.

Passá lo temps que fuy d' amor content,
si be tostemps senti ses grans dolors
mescladament del cors ab amargors,
creya Rey ser vehent me d' ell servent:
yo fuy content de sos mals sens los bens,
per be que 'l mal sens be no pot venir,
mas yo emprench per ells mes que morir;
malament viu qui 'n mal fer no te frens.

O tu, Amor, qui ton poder me 'stens
axi fortment que no 't puch resistir,
ix fora mi, puix en plaher no gir
ma voluntat a fer tos manaments.
Vulles haver en contra mi ergull,
leix al vassall qui no 't vol per senyor.
¿Quin moviment venç aquesta dolor,
fent me jaquir ben fer del que 'm despull?

Aquest meu fet bona fi no 'l acull,
e lo present es ple de gran tristor,
aquesta ve del dan avenidor
que de present lo tinch davant mon ull:
yo 'l soferré, si ab cor molt ardit
la que yo am per mi passa lo mal,
sens penedir, qui 's penit grat no val,
lla donchs la mort no 'm sera sens delit.

TORNADA

Lir entre carts, en goig viu l' esperit
mentre no pens lo que porieu fer;
tot acte 's prop de lla hon es poder
si al voler governa l' apetit.

LXXX.

Sía cascu per ben hoir ātent
e no ymagin que yo 'l vulla decebre,
car de tot cert per mi pora percebre
grans novitats e de nou sentiment;
tals, que no se los mijans qui 'ls atracen,
mas solament rest' en mi lo sentir,
si col malalt qui sa dolor sab dir
no sab los mals quí la mort li percacen.

Aquells affanys que 'ls amadors acacen,
e son comuns e quasi manifests,
no son en mi, ne desemblants d' aquests
no 'm fan pahor ne sol mi no menacen.
Dolors he tals qu 'en amadors no venen,
car yo peresch com ja no puch amar;
solament bast' a mi de mort hayrar
per mos defalts qu' en yra mi encenen.

No se quins son los delits que 'm sostenen
com no 'm acuyt metre lo mon apart,
car d' hayrar james yo no 'm veig fart
pensant los bens qu' en esta pensa 's prenen.
Morir me plau, car no 'm te prou lo viure,
lo mills de mi es com en res no pens;
tant quant yo puch de pensar me defens,
consell no 'm cal si 'm dech per foll escriure.

Si col precis qui no 's de mort delliure,
vehent se prop d' aquell seu jorn darrer,
no prega' Deu li sia mercener
e sab que va lla hon null se pot siure,
ne pren a mi, qui fuig a la merce
d' Amor, en qui s' enclou tot lo meu ésser,
tant en vers ell me so volgut iréscer
per lo fallir qui es comes per me.

Si com l' hom pech qui ha pensat dins se
del hom sabent son bon saber atenyer,
e com veu si qu' en tant no 's pot empenyer
lo malehix e si mateix d' hon ve,
ne pren a mi, no bastant ser ates
lla hon tostemps he tengut mon cami,
tot per defalt que s' ha trobat en mi,
hayr amor e volgra ser no res.

TORNADA

Lir entre carts, lo be qui 'm es defes,
Amor lo 'm feu en primer desijar,
e follament de tant preu estimar
que no ymagin que haver se pogues.

LXXXI.

Si col malalt qui 'l metje lo fa cert
que no 's pot fer que de la mort escap
si de veri no beu un plen anap,
e lo perill no li esta cubert,
ne pren a mi, qui vull esperiment
molt perillos e sens ell no puch viure:
lo delitar per mort se pot escriure
e tem l' asaig ab la mort egualment.

¿Qui es aquell estimant lo turment
e lo perill en que ma arma esta,
vehent se prop d' hon creu que tost perdra
ço per que fon venguda 'l mon present?
En dubte 'stich, la mi' arma tremola,
que no consent que mat a mi mateix,
e d' altra part mort certa no 'm jaqueix,
yo 'm desesper de ma 'sperança sola.

En lo meu coll ja veig penjar la mola
e lo gran fons hon sere trabucat,
si donchs merce no vol haver tallat
la corda fort, mas coltell no esmola:
merce deman ab veu espahordida,
mostrant negar al qui per mi 's request;
vos no guardeu que mostre pauruch gest,
mas pietat sia en vos complida.

Puix que per vos pot esser be sentida
la part d' amor que yo no puch mostrar,
vullau un poch la pensa empatxar
en quin fil prim penja la mia vida.
Yo so aquell qui del carcer l' han tret
y ab torbat pas va a pendre cruel mort,
que no he pas remey n' altre conort
sino merce del qui juhi ha fet.

James d' amor fon un cas tan estret
com es aquest del qual no puch fugir;
per hu so cert de la vida finir,
l' altre 's veri per a' pagar ma set.
O vos, qui sou causa de mon perill
e fins aci no mereixeu gran colpa,
poca merce de present vos encolpa
si per defalt d' aquella prench exill.

TORNADA

Lir entre carts, no veu degun perill
fin amador, e si 'l veu punt no 'l tem;
tot cas es poch essent lo pus estrem,
la torre gran li sembla gra de mill.

LXXXII.

Aquesta es perdurable dolor,
les que senti foren totes a temps,
mas la present deu viur' ab mi ensemps;
be 'm fa saber quant pot en mi Amor.
Ab coxo peu m' ha seguit y aturat,
atesa es la pena de mon mal;
ferit me sent d' una plaga mortal
y es lo remey fer no res lo passat.

Gran mudament no pot ser comportat
en poch de temps sens alteracio.
¿Qui pot saber la dolor en que so,
vinent a mi per haver molt amat?
Aquella d' hon esperi tot mon be,
tant quant delit en mi pot abastar,
per son defalt me 'n cove de lunyar
e pel cami d' Amor gran yra 'm ve.

Tal mudament, ¿com natura 'l soste
sens fer senyal major del qu' es en mi?
Aquella que per ma vida tengui
entre morir e viure me dete.
Lo meu repos treball es convertit
e lo meu goig es tristor sens remey:
yo so catiu com esser pensi Rey;
tot alterat me trob y esbalayt.

Aquella carn hon lo meu esperit
entrar volgue primer qu' en paradis,
me sembla foch del infernal abis
e moltes veus no 'm vull esser fugit;
ans d' acostar no sent lo mudament,
mas fet l' acost sent lo cami tan gran
que res no 'l puch dir quant li so devant,
e pas dolor d' aquest mal callament.

¿Hon cab en mi tan gran alterament?
Si por me 'n prench, ¿per que 'sperança 'm vol?
¿Que es açó que voluntat me tol,
qu' en be ne mal no us d' enteniment?
O fals Amor, qui 'l loch vedat te plau,
leixa 'm usar ab qui 'm mereix desdeny,
per que 'l desig teu Amor me costreny
ço que amar a mi tant me desplau.

¿Per que 'l desig meu contra raho cáu?
Amor ho vol ¿per que tant hi contrast,
e mon desig cobeja lo fer past
d' aquella carn hon gran amargor jáu?
O, fals Amor, no poras pus en mi
sino forçar mon apetit escas;
mon esperit per força 'l jaquiras,
no amara ço que vols de per si.

O, fort dolor, no perdones a qui
per culpa gran me dona dol e plant:
tu, pietat, no vulles parlar tant
en la favor de qui tant mal merí.
Yo am mon dan e mon be avorresch;
ço per que am no es vist lo perque,
del desamar molt clarament ho se
e lo carrer no vist yo enseguesch.

O Deu, ¿per que am a qui avorresch?
En tal contrast, ¿com vida no 'm jaqueix?
Amor no mor e d' hayrar no 'm leix,
casi 'gualment entr' ells a mi partesch.
Saber no 's pot qual d' ells abans morrá,
muyra donchs yo per llur debat finir:
quant am me dolch e mal pas mentr' hayr,
lo pus cortes dolor mortal me fa.

Yo so malalt havent lo cos tot sa;
cascu 'n amor ab l' altr' es acordant,
mon esperit es lo dolorejant,
ab l' orgue seu desacordat esta.
Ell de per si vol lo que deu voler,
perdut l' honest voler no vol que am,
e mon cor fals pot haver molt just clam
d' aquella qui pietat vol haver.

En la dolor d' amor delit pot ser
si ab aquell yra 'nbolta no 's met,
car si ho fa, lla donchs dolor tramet
contra qui cau tot lo seu gran poder;
e tant com pus amor es gran e bell
tant sa dolor es major e pus fort:
en lo cors sa tota 'nfectio es fort
y en lo malalt no te 'n que 's preng' ab ell.

No dech morir solament ab coltell,
mon cors mig mort deu ser viand' als Cans,
mon cor partit entre Corbs e Milans
mon esperit tinga lo loch d' aquell
qui volch trahir besant lo fill de Deu;
aquest es loch a ell just e degut:
puix ha trahit a si, Deu no 'l ajut,
e gran peccat deu rebre pena greu.

TORNADA

Amador fuy tant com l' esperit meu
pensá gran seny en dones e bondat,
mas sino carn no hi trob e so 'nganat:
a quatre peus deu anar qui no 'm creu.

LXXXIII.

Axi com cell qui 's parteix de sa terra
ab cor tan ferm que james hi retorn,
deixant amich e fills plorant en torn,
e cascu d' ells a ses faldes s' aferra,
dient plorant:—«Anar volem ab vos.
O, no 'ns leixeu trists e adolorits.»
E l' es forçat aquells haver jaquits.
¿Qui pot saber d' aquest ses grans dolós?

Yo me 'n confes a Deu e puix a vos
que yo so tal com lo qui he parlat,
car tot delit de mi es apartat,
si que james me veja delitós.
No solament he lo delit perdut,
ans en son loch entrada es la dolor,
car yo 'm hayr havent perdut amor,
e jach del colp que tostemps he temut.

No menys que mort a mi es avengut,
no 'm pot fer pus que fer perdre lo mon,
e yo d' aquest a tot hom ma part don,
puix que no am ne puch ser ben volgut.
Tot ço que veig me porta en recort
lo mal present e lo qu' es per venir;
lo negre prop lo blanch fa mes loir,
un poch delit ma dolor fa pus fort.

Yo no puch dir senta dolor de mort,
sa tinch lo cors e malalt l' esperit
d' un accident qu' en vida m' ha jaquit
en tal estat que no 'm trob viu ne mort.
L' enteniment no 'm delita 'n saber
e res plahent no vol ma voluntat;
yo visch al mon e d' ell desesperat,
si 'n altre pens no 'm 'scalfa molt l' esper.

O, mos amichs, vullau dolor haver
e pietat del qui viu per lo mon,
e majorment si algun tant hi fon,
car molts hi son qu' en res no hi son mester;
altres havents d' aquell menys sentiment
que la Guineu, molt astut animal,
e d' altres molts que 'l entendre no 'ls val
sino 'n justar aquell metall argent.

TORNADA

No se a qui endreç mon parlament,
per que 's lonch temps que no parl' ab Amor,
e don' al mon no sent de ma tristor;
axi mateix yo no 'n he sentiment.

LXXXIV.

Cert es de mi que no me 'n cal fer compte
per fer contrast Amor qui tant me força;
yra, yo 't prech que lo meu cor m' esforça,
los meus affanys sol a tu los recompte.
Envergonyit confes la mia colpa
com no 'm esforç contra 'l desig horrible
que 'm ve d' amor, si be 'l trob molt terrible,
semblant aquell qui 'ls sants angels encolpa.
Yo prench conort com per son colp tals jahen,
infern es ple dels qui amor complahen.

Tant com en mi es y fon soportable
de contrastar e vencre la batalla
yo he complit dins mi sentint baralla,
tal que no 'm fon un altre comparable.
Yo desig tant com lo cor me soporta
e per aquest desig a mi hayre,
puix la que am ab grat e desgrat mire
torbat me sent, costum passat no 'm porta.
Yo am e 'm dolch conexent mi que ame,
d' ella 'm delit, e mes com la desame.

Los bens que hi sent en ell' amar m' empenyen
e los seus mals per avorrir no basten,
e son tant grans e tan a mi contrasten
que moltes veus als bens d' amor estrenyen;
no passa molt que Amor los empara
e fa qu' oblit sens perdó sa gran falta:
yra no mor mas esta com malalta
mentre amor te gran força encara.
Quant yra 's mor amor de mi 's desterra,
romanch en pau com entr' ells no ha guerra.

De 'speriment no passe gran fretura,
yo se amor e yra com s' avenen
dins l' amador, e de quant aquell penen
de tal dolor que no soffir mesura.
Si amat so, dolor sera ma vida;
si desamat, al risch sera mon viure,
mas tost sere de mal o be deslliure,
breu sera en mi la batalla finida.
E ser amat es dolor mentre visca,
mas lo desig sens consell me arrisca.

¿Qui es lo foll qui 'n contr' Amor s' ergulle?
Segurs son d' ell los morts y 'ls no sensibles,
mas no alguns qui son d' amor passibles;
qui vol ser fort de la carn se despulle.
En mi he vist un singular exemple
quant he pensat amor del tot estorcre;
contra mi vaig cami que no puch torcre,
portat me 'n part la qual sí be contemple.
No puch dar pas plahent a mon coratje,
ab cor yrat vaig fahent mon dampnatje.

En temps passat senti dolor estrema,
mas no es menys aquesta present fresca:
aquesta 's fel, no toca res de bresca
e par a mi ab mans lo cor me prema.
No pot durar que no 'm leix o que 'm mate;
ella es fort per qu' ab delit no 's mescla,
hon lo delit e dolor fan sa mescla
esser no pot que 'l cor hon son esclate.
Per que Amor plau que muyr o que 'm passe
esclatar vull mes que si languint llasse.

Semblant a 'quell qui la mort vol compendre,
e quant l' es lluny ab rahons la menaça,
vehent la prop ell la tem y la 'braça
jurant que may tal asaig volra 'mpendre,
ne pren a mi qu' en contr' amor me 'sforce,
durant l' esforç tant com ma raho basta
e pert se tost, car no te ferr' en asta;
fugir vull d' ell si bast fer que no 'm forçe.
Mas tot mon cors per ell contra mi s' arma,
he poca part rebellada de l' arma.

Partir no puch del lloch hon la he vista
donchs quant desig be veure sa persona,
e tem de mort si bon esguart no 'm dona
e si 'l me fa dolor altra m' entrista,
car ymagin que altre l' ha sentida
la su' amor e son esguart benigne,
e yo he vist aquell bo e maligne
plahent me fon e molt adolorida.
E tant com mes en ella yo 'm delite,
pensant que tal feu ab altre, despite.

Plagués a Deu que perdés yo la pensa
per que 'm jaquis aquesta gran congoixa;
en pijor vinch si aquella m' afloxa,
puix quant hi torn yo reb major offensa:
car no 's pot fer algun delit no 'm membre
e per aquell mes dolor me turmenta;
davant la tinch e sembla 'm que la senta,
no se la nit o lo jorn qual dech tembre.
Yo fuy amat, e no tant com pensava,
sens retenir mon voler bandonava.

Tots los senyals que 'l amador acaben
yo trob en mi que no fall hu que hi sia;
per ella vinch en tristor y alegria,
tots los meus senys forans e dins ho saben:
car no veig res sino es la que 'm alte,
ne desig toch de ningun' altra dona;
alguna veu no 'm par que sia bona,
son cors no 's bell e yo no me 'n desalte.
Ymaginant car no hi se pus en ella
ses parts pel tot am en gran maravella.

No solament la pens haver perduda
e per aço dolor mortal m' agreuja,
mas he sabut que Amor no 'm alleuja
de tot son pes, mas la manera 'm muda;
e per que yo en los deserts habite
ha 'm fet saber que amat no puch esser,
e volgra yo primer lo meu desesser
que si d' amor yo amant no 'm delite.
No 'm plau amar e menys que a mi amen,
mas si yo am muyren los qui 'm desamen.

Yo cregui ferm que sentir no poguera
en mi amor ne 'n la person' amada,
ne per la carn l' hagues tant desijada,
no ymaginant qu' en ser amat venguera.
Un gest mostrant dona ficta honesta
e sentiment practicant d' amor acte
sens recelar ha fet en mi fals tracte,
prenint me 'l cor, e part alguna 'm resta:
La que roman te ocupada yra,
e quant se mou tot quant so a si 'm tira.

Lo gest dels ulls e de aquells la forma
fet han en mi passio molt estranya,
per l' apetit que tot per carn se guanya
ab altre molt que d' opinions se forma;
e d' aquest es lo tot d' ella subjecte,
no sols lo cors, mas tota ensemps presa:
en aço es ma voluntat atesa
molt tardament, no volent tal efecte.
No vull amar e mon apetit ama,
sobre neu veig maravellosa flama.

Axi com es en nos l' anima tota
en tot lo cors e tota 'n cascun membre,
tallant algu no cal per aço tembre
que per aquell ella romanga tota:
la mi' amor es lo tot de aquesta,
e si 'l veig res que per desalt m' altere
no sent en mi que d' amor despodere,
en lo seu tot la mia tota resta:
  Si com la mar un punt no se 'n altera
si hom ne trau una gran albufera.

Yo vull amor ab condicions tales
que segons ell grans contraris empliquen;
ell es tot mal e mes los qui 'l pratiquen,
tots son eguals en llurs calitats males:
son ferm estat si lo saber no 's leixa
aquell instant no 's jaqueix be coneixer,
tostemps esta en lo minvar o creixer,
sent ho aquell qui molt ab ell se feixa.
  Axi com so compost de molts contraris
ma voluntat e l' apetit son varis.

TORNADA

Amor, Amor, los vostres letovaris
son molt amarchs y a sanitat contraris.

LXXXV.

Malehit lo jorn que 'm fon donada vida,
puix tant so vist en mos volers contrari;
yo so aquell que pensament he vari
e voluntat de tot desahunida.
Ab desgrat am e avorresch ensemble,
mos senys en mi conech esser discordes;
l' ull e lo toch d' abans foren concordes,
si pens que so al que fuy punt no semble.
  Avorriment ab amor en mi foren,
mas ab desalt ensemps en mi lavoren.

¿Qui pot amar dona de qui 's desalte?
Mes be pot ser que d' yra ple molt ame.
Mas, ¿que sera que 'm refret e que 'm flame,
e fastig port e qu' ensemps hom se 'n alte?
Tant es l' escalf que pel gest me 'namora
que no sent res del fret que 'l toch me porta,
ans tot es foch quant la pensa 'm reporta,
l' ymaginar l' amarch dolç asabora.
Si com la mar los rius la avorreixen
que sa 'margor llur dolçor converteixen.

Sens mon voler yo no 'n parteixch la pensa
per un desig que no 'm par amor sia,
car no cobeig la su 'amor fos mia,
ans ve a temps que 'm plau me fes offensa;
car per s' amor la mia se 'n obliga
y a mi no plau de tal preu fer li paga:
no vull son be e tinch ne al cor plaga
de leig fet nou e de legea 'ntiga.
E ve que dich que 'm plau que l' avorresca,
mas no pot ser qu 'n tal pensa fenesca.

Quant ymagin d' aquest' amor la causa
no la perceb e menys hon te son siti;
crech que desam, e quant ne pens ser quiti
mon pensament un gran delit se causa:
e no se com un tant e tal sostenga,
e trob raho per desgrat e per yra:
quant desgrat sent amor tost a si 'm tira
o almenys fa que lesio no 'm prenga.
En hora 'm ve que son leig m' es bellea,
mas per tostemps de sos fets he ferea.

Grat e desgrat ensemps en mi 's justaren
en algun temps amant alguna dona,
car yo volgui la malvada fer bona,
mas tots los grats de la carn se trobaren.
De present veig contrasts qu' en mi 's desperten,
car de per si lo toch e l' ull desamen
e per lo gest de gran desig s' inflamen:
aquest esguart fa qu' en amar s' acerten.
L' ull de per si y 'l toch llur be no hi senten,
per los senys dins llurs delits se asenten.

Lo toch per si molt no si adelita,
quant pren delit l' imaginar lo hi porta,
pel gest que tal pensament me reporta
que tot mi 'nsemps per ella tota 'm cita:
en amagat amor en mi fa obra,
no trob raho per que tant la cobeje,
e lo que veig no basta que pledeje
tal heretat de la bossa tan pobra.
Algun temps fon amar ço que desalta,
no a la carn, mas per fer amor falta.

Axi com es torbat algun bon metge
com del malalt lo mal no pot coneixer,
e 'l veu bon pols e sa vida descreixer
ab bon cervell, cor, ventrell, melsa, fetge,
dels vuit senyals mortals qu' Ypocras posa
no 'n veu algu e sa vida s' abreuja,
axi me 'n pren qu' amor en mi alleuja
e no se hon que 'm degues fer tal nosa.
Puix que no vull amar ni amat esser,
¿com es en mi de amor lo seu esser?

Com lo malalt que sobre si vol veure
com li 'sdevench son accident de febra
diu que menjant carn de Bou o de Lebra,
o per fredor, o per mal' aygua beure,
e no veu res que per l' accident baste,
si que 'l cove en gran sospita caure,
axi m' en pren, que no puch juhi traure
qui 'n delit es lo que d' amor yo taste.
No es en carn sol e la carn m' inclina,
entra per ull e 'n lo tot d' ella fina.

Axi com es bella una persona
tota ensemps e no en parts jutjada,
e no 's veu be per qu' es tal estimada,
puix no ha res tal qual natura dona.
En als esta que 'l cors li acompanya,
ço es lo gest qu' en tal cas l' ull engana,
amor pel gest cos leig amar me mana
tant qu' en mi veig esperiença estranya.
Si 'l pens en parts la pensa d' ella 'parte,
e quant la veig o toch sens alt no 'm farte.

Quant yo 'm acort de res qu' en yra 'm torne,
si poca es, lo meu desig se 'sforça;
e si es gran, la yra 'n mi pren força,
que no ymagin qu' en amar yo retorne.
Dubte 'm que am, puix son be no desige,
ans ve a temps que sa mort no 'm es crua;
no prench delit en res de l' amor sua
e 'm plaura be que d' ella yo 'm fastige.
Ab tot aço mon delit es en ella,
prenent la 'n parts per lo tot de aquella.

TORNADA

Amor, Amor, yo 'm done maravella
de vostres fets si degu 's maravella.

LXXXVI.

Mon bon senyor, puix que parlar en prosa
no 'm val ab vos per haver un falco,
en rims ho dich sens por que 'm digau no,
hoc sera 'l test, mas dubte 'm de la glosa.
Mas ¿com sera que 'l costum vostre 's mut,
puix feu començ en vos naturalment,
e vos apres lo complis moralment
perfectionant sa noble habitut?

Tots los delits del cors he ja perdut
e no atench los propis de 'sperit,
e no sent molt de l' anima 'l delit
se mes no sent del de moral virtut.
Tot mon delit resta sols en caçar;
per que 'us suplich, dels homens vos millor,
que d' un grifant me siau donador
tal, que a vos escayga lo donar.

Si per ma sort no puch tant acabar
complaure vull la mia complexio,
e fer me tort que 'm luny tant de raho
que foll amor yo torne praticar.
Mas no vull ser ocios animal;
no vulla Deu que 'stiga fret o moll:
mes am anar en part hon rompa 'l coll
que 'star segur, menys de fer be o mal.

Amor me fon tostemps descominal
per yo amar per bon desig e bell;
dona del mon no vol cor ni cervell.
¿Hon sera, hon, la que no 's troba tal?
Deça lo Far yo no la trobare,
en Napols es si be sera cercat;
d' un sant mereix proposit revocat
e d' un gran Rey sa cativada fe.

Aquesta es l' exemple de tot be.
¿Qui sera, donchs, que la puga 'stimar?
Un Rey valent se jaqueix rahonar,
mas dona tal en maravella ve.
Un Fenix hom dona semblant requer
e Deu permet qu' amor a 'quest se juny,
e mostra 's clar portant aquell de lluny
per fer unir dos cors en un voler.

E, quant son pochs qui d' amor han saber,
e quasi tots d' aquell' han sentiment
d' un gros desig que han naturalment
los animals qui fan menys saber fer.
Mas, ¿qui sabra d' est' amor discernir
com te units contraris apetits,
e lo finit volent los infinits,
ço que no pot natura consentir?

La carn vol carn, no si pot contradir,
son apetit en l' hom pren molta part;
si no 's unit ab l' arma tost es fart:
d' ells dos units sent hom un terç exir.
Aquell qui sent de 'sperit pur' amor
per Angel pot anar entre les gents;
qui d' arma y cors junts ateny sentiments
com perfet hom sent tota la sabor.

No sent delit ans de haver dolor
qui totalment ama de part del cos:
hom famolent no esta en repos;
menjant pert fam, ha prop de fart tristor.
Si pass' avant mes que del mester ha;
en fastig ve per que hi recau exces:
de semblant cas l' amador no 's deffes,
entre desig e fastig son be va.

D' amor honest hom no carregará
tant que d' aquest senta l' estrem d' exces;
massa o poch contrari no li es,
dolros desig, fastig ne zel sentrá.
Tot lo reves porta lo cos amant,
fastig reb tost e gran desig li nou:
l' amor qu' ensemps met cors e arma 'n jou
ix d' un poder de tots participant.

TORNADA

Si per grosser so vist escur parlant
o per sentir d' amor algun secret,
per demostrar com ne per que 'u he fet,
si 'm es manat, yo passare nadant.

SEGUIDA

Dona, que vos aneu sovint davant,
satisfahent vostres senys e raho,
yo la suplich que 'us suplich del falco,
e si 'u fara ja 'm veig ab ell caçant.

LXXXVII.

Tot entenent amador mi entenga,
puix mon parlar d' amor may no s' aparta,
e l' amador qu' en apetit se farta
lo meu parlar no pens que be comprenga.
Tres amors son per hon amadors amen;
l' hu es honest e l' altre delitable,
del terç me call, qu 'es lo profit amable:
per que 'ls amats llurs amants no reamen.
Los dos units en nos se poden pendre
si llurs dos fochs han lloch en nos d' encendre.

Aquests volers a llurs esguarts segueixen,
seguint cascu sa propia natura,
lo cors qui es corrupta criatura
los apetits corruptes l' abelleixen;
l' arma qui es per tostemps duradora
bens de virtuts ab llauger peu encalça;
l' amor del cors en son delit s' embalça,
mas no trobant son propi se 'ntrenyora.
Naturalment mesclat voler componen
que no regit tots los mals li responen.

Tal voler naix en part per ignorança
e compost es de nostres dos natures,
e fa que l' hom ab tots enginys e cures
vol e no ha la fi de sa 'sperança:
per qu' ell no es bastant l' arma complaure
e menys lo cors, car mes dels obs li dona;
puja 'l en alt e natura l' affona,
fa que acort james pot en l' hom caure.
Tot quant es d' hom vol fi per sa natura,
y aquest voler tot lo mon no 'l atura.

Aquest voler delitable 's nomena,
e desreglat pren quant l' es agradable;
aquest fa l' hom falsament ser amable,
volent aço qu' en ser content no 'l mena.
Car no vol res que tot l' home contente,
per ço en ell l' amador no reposa,
e tant aquest a la raho fa nosa
com son esguart plahentment li 's presente.
Car si vol hom res que mesclat hayre
tot se fara qu' en hayrar se gire.

D' aquest voler los trobadors escriuhen,
e per aquest, dolor mortal los toca,
lo racional part de l' arma no 'ls broca,
del sensual los seus apetits viuhen.
Esser be pot que l' hom simplement ame
d' arma sens cors e per lo cors sens arma,
amant virtut hom de tal amor s' arma
y 'l cors es cert que d' un brut voler brame.
Aquests mesclats un drap de mescla tixen
que no 's veu be les colors que d' ell ixen.

Cascu d' aquests sa natura oblida
e tant com pot fa que l' altra obeheixca,
no pas en tant que tot de si 's parteixca
s' en part no mor, mas es cosa dormida:
e quant cascu son apetit treballa
se mostren clar maravellosos actes,
fahent acort ab amigables pactes,
y en semblant cas deuria ser baralla.
Car l' arma vol ço que raho ordena
y 'l cors mesqui mor e no sent la pena.

Tot amador delit no pot atenyer
fins que lo cors e l' arma se acorden,
car si 'ls volers entre aquests se morden
aquest' amor no 'ns pot a molt empenyer:
en contra 'l cors en sos actes se mostra,
destrohint quant natura li otorga,
y a l' arma fa beure amargant porga;
en tot no plau a la natura nostra.
L' arma per si contentament no tasta;
si fa lo cors, mas poch e tost se guasta.

L' arma per si en tal voler no 's mescla,
car no 's en res ne pot ser son objecte
ni 'l cors es pus que d' un brut son efecte;
dels dos units componen esta mescla.
Car l' home vol la voluntat guanyada,
seny y saber de la dona que ama,
ama la molt e destru li sa fama
y en fets del cors l' arma es delitada.
Lo cors james si cança be no 's farta
e tant com pot tot l' infinit aparta.

Les voluntats se mostren per les obres,
d' hon se veu clar com la nostr' arma 's baxa,
e 'l nostre cors en alt munta sa raxa
per qu 'en delit ell e l' arma son pobres.
Per lo delit dels cors l' arma s' inclina,
leixant lo seu de sa natura 's lunya;
lo cors en alt a delitar met punya,
no coneix be sa natura mesquina.
La carn volar vol, e l' arma s' aterra,
per que algu si toca no s' afferra.

Les voluntats que de virtut no toquen
han moviment en semblant de maréa;
en lo començ metrien gran feréa
al qui sabes com pujen e 's derroquen.
De tres cordells Amor deu fer sa corda,
car hu romp tost e 'l altre molt no dura,
o trench o fluix d' un, l' altre mort procura,
si 'l terç nò hi es la corda se descorda.
Aquest es ferm e fa que 'ls altres tinguen,
e ser no 'ls fa, mas te qu 'en baix no vinguen.

No 's pot be dir com arma y cors pratiquen,
aquest voler complahen o desplahen;
hu sent content los poders d' altre cahen
e agreujat les forces multipliquen.
Car moltes veus del cors l' apetit cessa,
si que 's mester que l' arma 'quell reforce,
e altra veu es obs que 'l cors se 'sforce
per mitigar l' arma qui 's veu opressa.
Tots de per si han obs que fam los toque
o que 'l desig del hu al altre broque.

Si l' apetit rahonable s' agreuja
del cobejos seguir no 's maravella,
car tant com pot per delit aparella
que l' arma 'l cors en mal hostal alleuja.
Al infinit no per si lo cors guarda,
l' arma per si de tot exces s' enuja,
junts acordants en delit cascu puja
tant com saber l' errada l' arma tarda.
Aço 'sdeve com volers del cors fluxen,
lla donchs los tels de sos ulls desengruxen.

L' arma y lo cors cascu 'n l' altre 's delita;
delits, dolors entr' ells les se parteixen,
les passions del hu 'n l' altre 's pareixen,
esperiment als pechs trau de sospita:
mas algu d' ells no es tan soportable
que totalment per l' altre s' avorreixca;
fastig, oblit fan qu' amor d' ells parteixca,
al menys no es per egual temps durable.
En los molts mes per part del cors espira,
e moltes veus per oblit o per yra.

Per nostres ulls lo cor d' amor s' enflama,
foch desijant d' hon voler creix o fina;
temprat esper la voluntat afina
e perdut ell Amor de mort se clama:
son fill e net son desig y 'sperança,
e no 'ls ve lluny pahor qui 'ls fa gran brega;
tals passions amador no les nega,
aquest' amor cau en esta balança.
Cascu d' aquests al altre vencre tenta,
e si 'u compleix amor a si destenta.

Per nostres senys amor d' arma comença,
mas vol per si virtuts e saviesa;
aquest' amor per sol entendre 's presa
amant lo be del qual ha conexença.
Es feta gran segons les parts s' acorden,
multiplicant los bens d' hon ella 's forma;
del be honest aquest' amor pren forma
e los volers que 'n surten no discorden.
Lo qui l' ateny en ser content s' acosta,
por no acull ne 'sperança de costa.

¿Quals son aquells qu' amor honest los force
amar per si virtuts en una dona?
Yo so ben cert que tots la volen bona
per que 'l delit del hom durar se 'sforce.
No 'n se algu que separat lo senta,
menys de saber sentir dins ell sa obra,
d' hon l' altr' amor nom de ferma li 'n sobra,
de fastig reb o de oblit empenta.
Aquest' amor es philosofal pedra,
que 'lla hon cau ço que res no val medra.

Aquell' amor hon Venus ha sa regna
a nostre cors ensemps ab l' arma guarda,
a molts plahers e dolors no es tarda,
en cor honest moltes vegades regna;
torba lo seny, subtilitats enfosca,
e sa dolor dormint hom ella vetla,
solaços vol e prestament la cela:
qui n' es plagat la raho te molt fosca,
Per que no pot honestament percebre
de ardiment no pot sentir la Lebre.

Los apetits sensuals l' arma liguen,
donchs tots aquells que del tot Venus tira
molt foscament llur enteniment mira
per los ulls cechs qui l' esperit abriguen.
Los escolans, de qui Venus es mestre,
lo contemplar jaqueixen prenints l' acte
voler no cast executar sens pacte,
doma cors braus, domestich fa 'l campestre.
Fahent sentir passio molt estrema
jau en dur llit un hom de vida sema.

L' amor qui 'ns ve tota de part de l' arma
en les virtuts y en l' entendre se 'ndreça;
aquest voler simple Deu lo adreça
e pot ser tant que tots altres desarma:
pero en mi trobant loch tots caygueren,
mogut cascu per la sua semblança;
dos colps senti dona 'ls cascu sa llança,
actes cascu dins en mi cometeren.
Hu dona llum per si, l' altre tenebra;
e tots justats, delit, salut e febra.

Deu l' esperit de gran favor abasta,
en sos delits passions no 'l congoxen,
al cors mesqui sens fastig no l' afloxen
ne pot sentir lo be si mal no tasta.
Tant com lo cors sa passio gran leixa
del esperit es la preso pus ampla
e ses virtuts e potences exampla,
si que no veu tras paret mas per reixa.
Segur amor en interes no 's causa
e la del cors en curt plaher se causa.

Yo no 'm defens que amor mi no tente
d' aquell voler que nostra carn abraça;
dues amors natur' a mi atraça,
per dues parts me vendra que 'm contente.
Aixi com l' hom pot mes gloria atenyer
quant nostra carn ab l' arma sera junta,
amor a mi en delitos grau munta
quant dos lligams arma y cors han estrenyer.
Car moltes veus hu per l' altre 's presona,
e no 's tant fort l' amor de la persona.

Quant al meu cors amor lo desempara
per que 'l poder d' aquell ve a son terme
e pur' amor l' esperit meu conferme,
en aquell punt resta ma raho clara:
tan gran delit yo sent en aquell' hora
que los delits del cors en fastig tornen,
y quant del cors forçes a mi retornen
en lo començ lo meu esperit plora.
E si del tot mon cors en força torna,
en son delit mon esperit sojorna.

Aquell voler a que ma carn s' inclina
compliment sent dels bens que Venus lliura,
e l' altr' amor que de vici deslliura
no troba loch merexent s' amor fina.
Per est' amor solament desig viure,
l' enteniment d' altres bens no 's alegra,
¿Hon sera donchs un' amor tan entegra
qu' en ell' haver de mals sia delliure?
Amant a mi per consemblant manera
lo meu delit cau en aquesta 'spera.

Mon esperit contemplant se contenta
e dintre si una persona forja;
d' ella no pens braços, mans, peus ne gorja,
car tot semblant altre semblant presenta:
solament vull d' ella tan clara pensa
qu' en res de mi no 'l fos cosa secreta;
abta y sabent e d' amor fos estreta,
lo contrafer prengues en gran offensa.
De son voler volgues esser zelosa
e que per mi vers mort fos animosa.

Mas per que Deu l' arma de carn abriga,
los fats volents contr' amor no ser solta,
e per null temps raho no la 'n ha tolta,
ans tot contrast ha per cosa 'nemiga.
Tant es ma carn al delit inclinada,
dona no veig que 'm alt que no sospire,
en possehir sens fi aquella mire,
puix voluntat hi sia refermada.
E ma raho de grat yo la perdria
si 'm fa esment qu' amor perdre poria.

Si com aquell de la pensa tant vana
qu' en aquest mon lo be sobiran serca,
y ab gran enginy en grans delits fa serca
e veu molts mals en gloria mundana,
ne pren a mi que amor destrifique
si que d' aquell contentament vull traure,
si que no pot lo que deman bestraure,
no troba loch hon sa 'nfluença fique.
Loch es no ferm hon mon desig reposa,
desamparar ma 'sperança no 'm gosa.

No conech hom qui sens amar persona
coneg'.amor o per Deu lo confesse:
yo so aquell qui per ningun temps cesse
d' imaginar en lo qui res no 'm dona.
Desig me fa en la 'sperança jaure,
dormint tan fort que raho no 'm desperta;
assats a mi es causa descuberta
que pur' amor no pot en dona caure.
Mon delit es vida contemplativa,
e romanch trist devallant en l' activa.

Lla donchs lo foch d' amor be no s' amaga,
e los meus ulls publich lo manifesten,
e les dolors mes sanch al cor arresten,
acorrent lla hon es donada plaga.
Los meus desigs de punt en punt cambíe
e la dolor no es en un lloch certa,
ma cara es de sa color incerta;
serch lochs secrets e los publichs desvíe.
Llanç me 'n lo lit, dolor me 'n gita fora,
cuyt esclatar mentre mon ull no plora.

Als membres flachs soptos moviment muden,
lo cap al coll es carrega fexuga,
la gran calor dintre mes venes juga,
perills vinents a mon sentit secuden;
pert lo recort de les coses passades
e lo meu cors se vist sola vergonya,
la cura gran d' amor tots fets m' alonya
e no s' esten sino 'n coses pensades.
L' executar lo meu desig l' esforça
e no se que venç aquesta gran força.

Axi com l' or sobre paper se posa
segons sera la bona o mala sisa,
tal semblant cas mon sentiment divisa
d' aquest' amor segons en qui reposa:
si com al foch tots humits li contrasten
e los sechs lochs sa força obehexen,
axi d' amor ses influences vexen
a tots aquells hon sos poders abasten.
Tant fa com pot en la person' amable
e ha tant loc en vos com lo diable.

En l' apetit que nostra carn desija
feneix delit si compliment li basta,
mas lo delit que la mi' arma tasta
es durador, car finits no hi remija,
e si com l' hom qui la mort lo encorre
l' arma d' ell viu, qu' es d' infinit exida,
e l' altra part en lo mon es delida,
car lo finit en tal cas no l' acorre,
  Axi lo cors fa mortal amor esser
e l' esperit per tostemps lo fa esser.

Si com l' arnes d' acer a colp s' engruna
e lo de ferr' un petit colp lo passa,
quant son units no 'ls destrueix llur massa,
d' aquests mesclats surt gran virtut en una;
axi amor subtil d' infinit tempre
la 'finitat e la del cors aviva,
en cert cas mor nostr' amor sensitiva
e l' esperit moltes veus se destempre.
  Donchs am la carn e vostre 'sperit ame,
per que tot l' hom no 's trob qu' en res desame.

Los homens llechs qui per amar s' encenen
en fets divins ab infusa sciença,
divinal es llur gran inteligença
e sos costums a creure tots amenen;
donchs si d' amor algun parlar me 'scapa
que la raho no 'l lloe ni aprove,
no si' algu que los meus dits reprove
dels grans secrets qu' amor cobr' ab sa capa.
  De tots aquells puch ser Apocalypsi,
yo defallint, amor fara eclipsi.

Lo mon finit, lo Sol e Luna e Signes
no correran per lo Cel, ne Planetes,
per obs d' aquell los ha Deu fet e fetes
y ell defallint cessen llurs fets insignes.
Tot en axi si d' aquest mon traspasse
aquell poder qu' en amar nos inclina,
caura del Cel, car pus hom no s' afina
en be amar, ans veig cascu que 's llasse.
  Si amor veu qu' errant sens profit vaja
envergonyit yo crech de son lloch caja.

LXXXVIII.

Mentre d' amor senti sa passio
d' ell no hagui algun coneiximent;
quant he perdut d' aquell lo sentiment
hi bast assats donar d' ell gran raho.
Per son esguart he vist sa calitat
e com d' honest te poch e profitos,
e com esta 'n l' apetit cobejos
e delitos com se 'n ampra forçat.

Qui de amor delitable 's tocat
y en son voler esperança no sent
e son delit es tot en lo present,
del cobejos es vist passionat.
Mas, qui dolor com no 's amat sofir
y ab gran desig altr' amor vol haver,
en lo yros es fundat son voler;
esper e por lo fan pus fort sentir.

Si com lo cors be format se pot dir
quant egualment los membres ha formats,
tal es amor quant ses tres calitats
en actes tres hom veu aquell exir;
car hom veu clar l' apetit corporal
e del compost d' hon pren forma l' honest,
dels quals es l' hom si be ama conquest;
sens tots aquests eguals amor poch val.

Aquest' amor no es angelical,
ans mes al cors qu' a l' arm' ha son esguart;
diu se d' aquell del qual pren major part
sa força 's gran com toca 'n general.
Lo qui amor per tres parts ha sentit
toca de tot, d' Angel, e d' hom, e brut,
segons de qual tal nom ha merescut,
e si de tots de tants es revestit.

Primerament lo cors li es subdit
e per ell es l' anima 'n tal voler,
si 'n fastig ve lo cors pert son poder,
axi mateix pert d' amor l' esperit.
Moltes veus es que l' hom coneix be clar
qual mes hi fa l' anima o lo cos,
e mes del temps hom no sap en que 's pos,
qual del compost lo mou en mes amar.

Al esperit s' esguarda lo durar,
e lo començ al cors lo desig gran,
acompanyats tots llurs actes estan
en duracio y en l' acte de amar.
Tal com es l' hom de tal amor es pres
e segons hon la su' amor ha 'sguart;
hoc e per temps ha fam e tost es fart,
seguint lo for de l' amor qui l' ha 'mpes.

Axi com es l' amant per interes
a son amich, del qual gran be li ve,
ell ama 'quell e mes son propi be,
no veu son foch per dos parts ser ences;
axi son dos esguarts d' aquest' amor
e ne 's veu be que sia sino hu:
començ' al cors e puix se fa comu
per dos esguarts e per hu contador.

¿ Quin estament es d' aquell amador
no desijant res d' acte deshonest,
e ja molt menys d' aquell qui es honest,
e si' ences d' amorosa calor
per un voler anant entr' aquests dos,
confus a temps e puix determinat
per gran desig mortal de ser amat
e puix per gran desig luxurios?

D' amor no sab qui 's cuyda ser ginyós
e menys sabent tots los tinch en un grau;
lo Rey se fa de la serventa 'sclau
e d' ella vol l' honest y 'l delitós.
En amor veig dues dificultats:
un' en saber qui es, d' hon ve, que fa;
l' altra 'n exir del qui en ses mans esta
e quant e com fa contents sos privats.

TORNADA

A Deu, a Deu sien acomanats
mos pensaments qui m' han donat delit;
ells son aquells, mas l' esguart es fallit
e ja en mi yo 'ls trobe alterats.

ESTRAMPS

I.

Fantasiant amor a mi descobre
los grans secrets qu' als pus subtils amaga,
e mon jorn clar als homens es nit fosca
e visch d' aço que persones no tasten.
Tant en amor l' esperit meu contempla
que par del tot fora del cos se aparte,
car mos desigs no son trobats en home,
sino en tal que la carn punt no 'l torbe.

Ma carn no sent aquell desig sensible
e l' esperit obres d' amor cobeja,
d' aquell greu foch que 'ls amadors se 'scalfen
pahor no 'm trob que me 'n pogues may ardre.
Un altre 'sguart lo meu voler pratica
quant en amar vos, dona, se contenta,
que no han cells qui amadors se mostren
passionats e contr' amor no dignes.

Si fos amor sustancia rahonable
e que 's trobas de senyoria ceptre,
bens guardonant e punint los demerits,
entre 'ls millors sol me trobara Fenix:
car yo tot sol desempare la mescla
dels leigs desigs qui ab los bens s' embolquen,
castich no 'm cal, puix que d' asaigs no 'm tempten
la causa llur en mi es feta nulla.

Si com los sants sentints la lum divina
la lum del mon conegueren per ficta,
e menyspreants la gloria mundana,
puix major part de gloria sentien,
tot en axi tinch en menyspreu y fastig
aquells desigs que complits amor minva,
prenent aquells qui del esperit mouen,
qui no 's lassat ans tot jorn multiplica.

Si com Sant Pau Deu li sostrague l' arma
del cors per que ves divinals misteris,
car es lo cors del esperit lo cárcer
e tant com viu ab ell es en tenebra,
axi amor l' esperit meu arrapa
e no hi acull gens maculada pensa,
e per ço sent lo delit qui no 's cansa
si que ma carn la ver' amor no 'm torba.

Pren me 'n axi com aquell Philosoff
qui per muntar al be que no 's pot perdre
los perdedors lança en mar profunda,
crehent aquells l' enteniment torbassen:
yo per muntar al delit perdurable
tant quant al mon gros plaher de mi lance,
crehent de cert que 'l gran delit me torba
aquel plaher qu' en fastig volant passa.

Als naturals no par que fer se pusquen
molts dels secrets que la deitat s' estoja,
que revelats son estats a molts Martres,
no tan subtils com los ignorants y aptes;
axi primors amor a mi revela
tals, que 'ls sabents no basten a compendre,
e quant ho dich de mos dits me desmenten
dant a parer que folles coses parle.

TORNADA

Lir entre carts, lo meu voler se tempra
en ço que null amador sab lo tempre;
amor ho fa, a qui plau que yo 'u senta,
los grans tresors a mi sols manifesta.

II.

No sech lo temps mon pensament immoble,
car no 's trespost de hun esser en altre;
fortuna vol son torn variat pendre
si qu' amistat ab fermetat accepta:
quant m' ha sentit al pus jus de son centre
aspres ha fets los corrons de sa roda,
per qu' alisant en altre torn no munte
a seure lla hon es lo gran desorde.

Com l' envejos qui soberch dan vol rebre
per que major son desamich lo senta
e pren delit del mal que veu soferre,
tant que no sent lo mal qui l' es prohisme,
tal semblant cas fortuna ab mi pratica,
fahent proces a son delit denulle;
mudes lo mon que pren d' esser no ferma,
pert son plaher que 's no dar temps al vogi.

Si com aquell qu' adorm ab artifici
son cors per que la dolor no soferra,
volgra dormir los pensaments que 'm porten
coses a que ma voluntat s' inclina,
causant en mi cobejança terrible,
passionant l' arma, qui es adjuncta,
en sufertar aquest turment tan aspre
ab lo meu cos qu' en tal cas l' acompanya.

Si col Castor caçat, per mort estorcre,
tirant ab dents part de son cos arranca
per gran estint que natura li dona,
sent que la mort li porten aquells membres:
Per ma raho volgr' haver coneixença
posant menyspreu als desigs que 'm turmenten,
matant lo cors enpecadant me l' arma,
si que jaquir los me cove per viure.

En aquell punt que 'l cobejar me cobra
volgra ser foll ab la pensa tan vana
que no pensas pus ben ahuirat home
fortun' hagues prosperat de bens mobles.
En gran calor lo fret tot hom desija,
ne creure pot que james l' ivern torne,
axi me 'n pren com dolors me congoixen,
creure no puch qu' en part de content baste.

TORNADA

Lir entre carts, si lo comun enginy
es tan grosser que no 'us bast' a compendre,
vullau ab Deu fer que si fe los basta
sia remes lo peccat d' amor folla.

III.

Los ignorants amor e sos exemples,
crehent que 'ls fets d' aquell son estats faula,
reprenen mi per que 'm tresport en altre,
prenent delit en franch arbitre perdre.
A llur semblant un gran miracle semble,
e majorment alguns pus forts articles,
descrehent mort esser de grat suferta
e qu' en dolor d' amor delit se mescla.

Foch amagat, nodrit dins en les venes,
gran fum fahent per via dreta y torta,
yra dins pau e turment molt alegre,
lum clar e bell portant ab si tenebres;
aquests contrats los fins amadors senten,
dins en un temps amor dins ells allotja,
e tots aquells no crehents ser possible
sol de ser nats natura pren vergonya.

Vehent lo cel ma natura disposta
volch influir dos poders invencibles
a mi vinents ab manera diversa,
cascu prenint la part a ell condigna,
fahent amar simplament la mi' arma
lo seu semblant sentit de vici munda,
e l' altra part en mi no roman solta,
ans al cech foch complidament se liura.

Aquell' amor que 's diu voluntat bona
e solament esguarda part honesta,
aquest' amor ha fet a mi amable
per mon sèmblant lo mijançant ministre;
e l' altr' amor qu' en delit s' intitola,
e d' honestat es enemich rebetle,
m' arma e cos per ell prenen ses armes
aportants pau e guerra tot ensemble.

Aquest' amor per nostres senys no s' entra
e fa present al comun seny e passa,
lo presentat per sos migs ha l' entendre,
d' hon voler creix tant com l' hom se delita;
mas per qu' en grau delitós l' amant puje
dins en l' hostal que Venus lo alleuja
totes virtuts e seny de la persona
son desijants en servitut del acte.

Cells qui amor bestialment pratiquen
sens acollir en part delit d' entendre,
sols ab la carn llur apetit se liga,
que sino brut plaher no 'ls acompanya.
Qui vol trobar amor que null temps folga
no la serch lla hon lo poder se vença,
car tota res perdent la sua causa
no es trobat d' aquell algun bon esser.

Alguns elets, en molt espocat nombre,
qui solament d' amor d' esperit amen,
d' aquest' amor participen ab l' Angel
e tal voler en per null temps se cança.
Los qui amor ab cos e arma senten,
amant lo cos e mes la part de l' arma,
grau de amor homenivol atenyen,
sobre dos colls lo jou d' amor aporten.

Puis arma y cos donen esser al home,
casi forçat es aquests dos complaure,
ama lo cos a son semblant conforme
ne fa reptar si 'ls infinits no serca.
Nostre 'sperit a son semblant cobeja
e de aquell tots los actes que 'n ixen,
mas los volers que d' aquests composts naixen
son pus ardents que d' algun amor simple.

De la virtut es nostra vida exempta,
si que lo cos venç a l' arma batalles
y 'ls pochs volers lo seny del hom no tempta,
e donchs quant menys los qui gran força porten.
E tal amor lo juhi no escolta,
tant de la carn benivolença capta
ab cor segur de veure qu' ella tempta,
ses blanes mans los forts diamants pasten.

Si be amor les passions avança,
en ser primer lo desig li da força
e puis delit lo soste dins son regne;
fallint aquest defall d' amor lo ceptre.
No si' entes present deshonest acte,
car fin amor d' altr' amor se contenta;
si no l' ateny viu de 'sperança sola
e la gran por segueix lo seu contrari.

Cell qui d' amor del tot no 's leixa vencre,
si que raho del seu consell no lunye,
no mereix pas la corona de martre;
d' aquells passius no havents altre compte
sino pensar haver llur vida terme
finit aquell qu 'en tal estrem los mena,
crehent de ferm los fets del mon ser ombra
d' aquell Sol clar qui tot llur cor escalfa.

O tu, Amor, de qui mort no triumpha,
segons lo Dant historial recompta,
e ningun seny presumir no s' ocupe
contra tu fort victoria consegre;
e cossos dos ab un' arma governes
la vida llur en un esperit penja,
cell qui de tu lo terme pensa 'tenyer
no sab de tu ignorança deixible.

TORNADA

Lir entre carts, tres son les grans carreres
hon veritat per null temps se passeja,
yra y amor ab si no la consenten,
e l' altre es general ignorança.

IV.

Lo cinquen peu del molto ab gran cura
yo he cercat e no 'n te sino quatre,
volent honest en amor deshonesta
e lealtat en cor de falsa fembra;
e per amor he volgut ser alegre,
menys de ser trist e ferm en un proposit
gran amador de semblant no s' escuse,
e que 's trobas de Salamo pus savi.

No solament m' ha romas en la pensa,
ans ho volgui en les obres foranes,
aquest' amor de contemplar no 's farta
si be a temps en pensa hom ho forja.
Yo praticant d' amor leigs e bells actes
ymagini tals contraris factibles,
e no 'm dolch prou del temps que 'n he vist correr
per que 'm roman en pensa plahent habit.

L' engan conech, mas per obra no 'l mostre,
puix que d' amor del tot yo no 'm despulle;
fluix me penit, car dolor no 'm agreuja,
solament bast ayrar mi si ame.
Al grau primer bo del peccat me trobe
e del mal fet he coneixença fosca,
e sino quant a temps desig me torba
yo so content ell e son delit perdre.

Volgra 'l jaquir sens electio mia
e que vengues per alguna ventura,
plagues a Deu per ser malalt o pobre,
car si 'l jaqueix cert yo se que me 'n repte.
Si be raho en contr' amor se arma,
vehent que 's pert per ell ma bona obra
no 'm trob esforç que del tot m' abandona,
ab tot que mes de contemplar no passe.

En cantitat en delit gran no puje,
ans es molt poch, mas fort per a disolre;
fastig no tem, por ne 'sperança 'l tempta,
la sua fi tota dins mi se 'n entra;
puix que no pot esser en aquells actes
que de amor los amadors pratiquen,
pren un remey qu' en contemplar se 'n munta
e d' allo viu qui d' amor no 's pot tolre.

Si fos axi que sens passar principis
yo fos al ple que amor l' amant alça
o ha delit coneixença perduda,
yo so ben cert que oy amor no 'm fora.
Mas ¿qui sera qu' en delit passar vulla
per gran voler, si d' aquell no sent purna?
E yo no am, e menys amat puch esser
e la raho tant res no abomina.

La voluntat amor no 'm senyoreja,
hoc l' apetit fins que de mi 'm recorde,
mas quant yo pens totes les circunstancies
entre amor e mi veig gran barrera:
car yo no pens qu' en ser amat abaste
ne 'n sent delit per be que mi disponga,
es veritat que no se que me 'n jutge
essent amat si 'l retria lo deute.

Axi me 'n pren com aquell qui contempla
l' esser de hom e com es de Deu obra,
e puix ell ve a contemplar sos actes
tant avorreix trobar se 'n lo mon home.
Com de amor son esser ymagine
e 'ls gentils fets qu' en l' entendre 'm romanen
yo he delit, e com al voler passe
per llur exces e qualitat m' agreuje.

Entench yo be los mals qu' amor atraça
per qu' altres bens no senti en ma vida;
qui 'n carcer viu del començ d' infantea
ab dol s' en ix puix en habit li torna:
renunciar no puch lo franch arbitre
de obehir si Amor me demana,
e quant amant e amat esser pense
no trob en mi esser cosa possible.

Per un portal ixch per l' hostal de Venus,
per altre hi torn ab les cames trencades,
e yo no pens qu' en ser amat abaste
ne 'm plau amar ne menys me 'n desespere.
Yo so aquell qu' en leig offici 's cria,
sab e no sab qu' es mal e no 'n pren altre,
car no pot ser habit sens delit reste
e aço par en covarts homens d' armes.

Mi e mos fets yo mir ab vista fosca,
no pas com orb ne ab la vista clara;
conech mon dan, mas no tant que me 'n dolga,
lo cor no 'l sent, solament basta creure.
Quant yo m' esforç que amor de mi llance
son bon recort e los mals tots m' obliden,
si 'l pens seguir de sa dolor m' acorde
e so membrant del be de honest viure.

Semblant a 'quell qui ha mal de diable
e quant lo pren Deu no coneix ne honra,
per qu' es d' aquell qui te ses virtuts preses
e puix jaquint torna 'n sa coneixença,
quant per la carn amor me passiona
no 'm sent raho ne mal que per ell vinga,
e quant d' amor la part pura contemple
yo sent delit; si pas avant m' agreuja.

Si com se pert lo poder de la vista
si l' hom esta longament en tenebres,
axi 'l voler se pert si no executa
los fets aquells d' hon havia costuma.
Per ço amor sol en la pensa 'm resta,
per qu' ha lonch temps que l' obrar no pratique
a mon delit la dolor no contrasta,
car no sent por ne 'sperança 'l falaga.

Mentre amor dels habits no arranque
yo 'm dubte molt qu' en algun temps no brote,
mas no pot ser qu' en mi 's crie gran arbre,
mon cor li es com terra molt eixorca.
Loch troba 'n mi hon se vulla que 's tinga
esperant temps lo pus dispost que trobe,
abasta ell qu' en sola pensa resta
per l' habit pres que si pel rau, no 'squinça.

Quant de amor indiferent yo parle
sia entes lo que tot l' home lliga
e no aquell qui sols al Angel toca
e menys als bruts, puix de raho freturen.
Aquest es dit amor de home propi,
car es compost de ses dues natures;
bell es e lleix segons de qual mes toca,
mas no pot fer que reste menys de mescla,

Si 'l voler d' hom en ser amat termena
es dit amor, car de la fi pren forma,
e si en carn sens res abstraure fina
es brut voler, puix mes avant no passa.
Axi com es tot' arma bona o mala,
segons que pren d' acer e ferre tempre,
amor es tal que segons es composta
sa valor pren lo tal e qual la honren.

Res sens esguart no 's d' hom propia cosa,
car general es de bruts e alts arbres;
del sentiment lo brut al arbre avança,
e la raho al hom d' aquells separa.
Donchs l' apetit hon la raho no 's mescla
no 's propi d' hom per be qu' en ell si trobe,
e tant es hom com mes ne participa
e segons quant d' hom se lunya o s' costa.

No 's don' amor ab tant egual balança
que poch o molt una part no decante;
o l' apetit del cors mes a si tira
o l' arm' a si per sa part lo se 'n porta:
si com en l' hom un humor predomina,
que no es hu que per egual les haja,
e ve per temps que 's cambia 'l domini,
axi amor pratica en nosaltres.

Esser no pot que l' arma obre sola
e que lo cos sens aquella res faça;
res no fa l' hom que tot no hi comunique
segons ses parts del acte han semblança.
Per be que 'l cors no vulla res abstracte
e l' esperit materials no vulla,
d' ells abduys junts ix amor qu' es diu mixte,
prenint lo nom d' aquells a qui mes sembla.

L' enteniment no es d' amor la causa,
mas l' apetit de que 'ls bruts no han falta,
donchs de amor axi mateix ne senten
ab fort desig tal qu' en rabia torna.
La duracio veu hom no esser molta,
e d' est' amor los mes homens se 'n tenen:
alguns tostemps, altres, segons los troba,
seguint amor per l' esguart que 'ls inclina.

Si 'n gran exces per son desig l' hom puja
tot lo compost ses potences te preses,
car segons es e a qui es amable
axi ses parts de amor les carrega,
tirant, fluixant, creixent, minvant, fent cambis,
volent l' honest, apres tot lo contrari;
aço segons se porta 'n fantasia
a temps volent com hom, com brut, com Angel.

Tot en aixi com lo foch no 's en acte
en lo acer, mas l' obra 's en potença,
e mes al foch la calor lo desperta,
car si 'n l' acer no hi fos no 's calfaria,
amor en temps esta 'n l' hom com defunta,
e puix reviu mostrant se 'n part o tota,
d' hon se veu clar que restava 'n lo habit,
prest en obrar mogut per son consemble.

Tot element elementat no 's simple,
ans es compost d' un altre son contrari,
mas es tant poch lo que del altre s' ampra
que be no 's pot aço pels senys conexer:
tal es amor que 'ls actes no ha simples,
car sensuals son e de 'sperit no toquen,
mas una part al altra sobre munta
qu' ella 's diu tot segons qual bella o lleja.

Semblant me trob al asetjat en plaça,
hon es lo Burch e fort Castell e Vila,
e armejant perdent forçes lo meten
fins al pus fort hon no fa ne tem armes:
axi amor mos pensaments lo lancen
fora de mi d' un acte apres l' altre,
fins que roman en l' habit sol de pensa
en lo voler com a correu se 'n passa.

Si com lo foll, en pensa, Rey se forja
fins que perceb que no ha de Rey actes,
e dura tant estar en ignorança
com ell roman en pensa de Rey esser,
axi amor en pensa m' adelita
fins que la fi pens que sen deu atenyer
ans que yò pens a quin' amor yo ame;
quant l' imagin de la millor m' espante.

Si com l' avar los diners per ells ama
que no veu res per que aquells despenga,
a si mateix no diu que no se 'n ampre,
mas no 'n sab cas ne pensa que ser pusca,
axi amor no veig de que 'm profite
en tant me plau que de la fi no pense,
yo no esper ne 'n desesperar baste,
entre lo mig d' aquests estrems alleuge.

Un hom es tal que ama per natura
son fill entant qu' avorrir no 'l poria,
e si es foll de sos fets se desalta
per que 'l veu tal e ple de capdals vicis;
axi amor mon pensament delita
per l' habit pres que natura 'l reputa;
mas per mon temps de sos fets me desalte,
car totalment lo trob a mi dessemble.

Amor me plau tant per sos actes nobles
que de per si yo 'l am sens esguart altre:
semblant aquell que son bon amich ama
pel que ha fet e no per lo que faça.
En tant me plach per delit ab les obres
qu' en mi roman tal signe o caracte
que, perdent yo l' esguart per qui amava,
aquell delit am qu' en la pensa resta.

Los meus desigs si de passio mouhen
del habit pres llur moviment començа,
ymaginant com aquells yo sentia,
aquells yo sent e fa que yo 'ls desije:
reconegut en dol me converteixen,
conexent mi no poder aquells rebre,
sino com veig e del passat m' acorde
ma passio no 's mou e menys per altre.

Axi com es la sciença del metge
bella 'n estrem, segons sí e hom guarda,
axi 'n estrem es la pratica letja
e tots los senys quasi fastig ne senten:
tal es amor, que 'l seu esser es noble,
lo praticar odios e terrible,
car l' esperit ne pren molt gran angoixa
e lo cors fam y en fastig volant passa.

TORNADA

Amor, Amor, qui vostr' amarg no tasta
no pora dir lo dolç que en si mescla;
yo be 'u puch dir puix tinch esperiença
que de les arts es la que mes profita.

V.

Per lo cami de mort he sercat vida,
hon he trobat moltes falses monjoyes,
car si guiat per les falses ensenyes
so avengut a perillosa riba:
si col malvat qui 'n paradis vol cabre
e vers l' infern ab cuytat pas camina,
y axi com cell qui de migjorn les terres
va ensercant per vent de tremuntana.

Gran es mon dan segons ma complacença,
segons lo ver es poch lo meu damnatge;
yo pert delit havent ab dolor liga
e tal com fonch plach molt a ma natura.
En mi no puch trobar als sino dolre
e de mon be yo 'l vull e no m' alegre,
lo perdre sent, car he perdut dolç habit,
del be vinent no 'm trob certa fiança.

Axi com l' hom per molta fe que haja
leix' ab dolor esta vida mesquina
per que no sent los delits del Altisme
e sent aquests qu' en esta vida leixa,
ne pren a mi que 'l delit d' amor leixe
ab tal dolor que no se hon pot cabre,
y ab molta por esper lo rahonable,
per que no se com lo sentre plahible.

Si com aquell qu' entrar vol en batalla
e troba 's cor ans que la 'sperimente,
e quant se veu esser prop del encontre
per gran pahor fuig, mostrant les espatles,
ne pren a mi qu' en contr' amor me 'sforce
fins a venir a fer ne l' estret compte,
e quant so prop de aquell apartarme,
com ja vençut yo abandon mes armes.

Duptar no 'm cal si 'm son fetes metzinçs,
ab algun' art son preses mes potences;
per son voler tot home del mon ama
y amar no 'm plau e d' amor son mes obres.
Per los cabells a mi sembla que 'm porten
a fer los fets que amor me comana,
si 'n vull fugir portar no 'm poden cames;
en tal contrast la mia vida penja.

Aquell dolç tast qu' ab si l' acordant tasta
no es en mi, mas dolor del discorde;
qui no 's amat y amor d' altri cobeja
no sent gran mal, puix un terme desija.
Yo so aquell qu' en res del mon no 'm ferme,
yo am a qui no mereix que yo 'l ame
e d' altra part veig obres en contrari,
de vida y mort he certana paraula.

A tot mesqui un gran be no li manca,
ço es, haver de mort un poch de dubte;
aquest gran be yo no se hon te casa
ne trob raho per que viure desije.
En contr' amor aytant yo no 'm esforce
que don' oblit en algun be seu ficte,
n' ell m' es bastant si com d' abans complaure
yo so 'n l' estat lo qual deu tot hom tembre.

Font son mos ulls d' aygua dolça y amarga,
per qu' en dolor y ab delit aquells ploren,
car una es la dolor delitable,
l' altr' ab aquell, poch ne molt, no 's companya.
Com ne per que saber aço com passa
no sia yo lo deydor o mestre,
tan solament a ben sentir ho baste,
vinch al juhi als qui mes d' amor saben.

Cascuna part de si 'm dona crehença
tal que no se raho que la desfaça;
amor de si gran raho m' ha donada
e si desam no 'm sia dada colpa.
Ja los meus fets raho d' home no 'ls porta,
als fats es dat tot quant a mi seguesca;
a res a fer a mi es tolt l' arbitre,
no tinch res franch sino la sola pensa.

TORNADA

O foll Amor, les dolors costumades
venen per temps que no donen congoixa,
s' axi no fos ja no serien homens.
E donchs, ¿per que aquest us en mi 's trenca?

ESPARCES

I.

Si 'm demanau lo greu turment que pas
es pas tan fort que 'm lleve 'l dir que passe,
y es d' admirar passant com no 'm trespasse
ingratitut portant me 'l contrapas.
May retraure de vostr' amor un pas,
puix en seguir a vos honesta medre,
e si raho me fa contrast desmedre
y es me lo mon, sens vos present, escas.
Passe penant un riu de mort lo dia
y en ser per vos me dol fer curta via.

II.

Tot laurador es pagat del jornal
e l' advocat qui pert lo guanyat plet:
yo, per servir Amor, romanch desfet
de tot quant he, que servir no me 'n cal.
He fet senyor del seny a mon voler,
vehent amor de mon seny mal servit;
rapaç l' he fet, fent ne a Deu despit,
e son setz' anys que bon guardo esper.

TORNADA

Amor, Amor, no 'us basta lo poder
un altre hom com yo fer tant amar:
anau, anau vostres armes provar
en contr' aquell qui vostre no vol ser.

III.

Axi com cell que 's veu prop de la mort
corrent mal temps, perillant en la mar,
e veu lo lloch hon se pot restaurar
e no hi ateny per sa malvada sort,
ne pren a mi qui vaig affany passant
e veig a vos bastant mos mals delir;
desesperat de mos desigs complir
yre pel mon vostr' ergull recitant.

IV.

Si col malalt que lonch temps ha que jau
e vol un jorn esforçar s' a llevar
e sa virtut no 'l pot molt aydar,
ans levat dret sobtament plegat cau,
ne pren a mi, que m' esforç contr' amor
e vull seguir tot ço que mon seny vol,
complir no 'u puch car la força mi tol
un mal estrem atraçat per amor.

V.

Quant plau a Deu que la fusta peresca
en segur port pert anchoras y ormeig,
e de poch mal a molt hom morir veig,
null hom es cert d' algun fet com fenesca.
L' home sabent no te pus avantatge
sino que 'l pech sab menys fets a venir;
l' esperiment y 'ls juhins veig fallir,
fortuna y cas los trob en llur usatge.

VI.

Yo so molt trist e puch me dir mesqui,
d' oy e d' amor me trob pāssionat
tant egualment e fort que 'stich torbat
qual d' aquests dos ha major part en mi,
dant me asalt qualsevol passio
ab tal dolor que 'n estich alterat,
e puix me tròb d' aquella reposat
venint apres de l' altra llur saho.

FI DELS CANTS D' AMOR.

DEMANDA

feta per mossen Ausias March a la senyora Na Tecla de Borja, neboda del Pare sant.

Entre 'ls ulls e les orelles
yo 'm trob un contrast molt gran,
e d' aquell jutgesa 'us fan
parlant de vos maravelles.
Dien los ulls que val molt mes
de vos lo veure que 'l oyr,
ells no volen consentir
dient que lo contrari es.
Vos qui de tots valeu mes,
axi de fora com dins,
d' aquests dos mirau les fins
no l' esguart qui propi 'ls es.

RESPOSTA

de la dita dama.

Oydes vostres rahons belles,
bon mossen March, a qui 'm coman,
responch vos breu al que dit han
segons juhi que fas d' aquelles.
Molt poch estim lo qu' en mi es,
mas, puix forçat es lo meu dir,
al qui dira mes val que 'm mir
yo li condamne lo proces.
Pero si parle lo reves,
de veritat mudant camins,
a vos remet los meus juhins,
que sou de tots lo mes entes.

DEMANDA

feta per mossen Fenollar a mossen Ausias March.

Per mitigar l' enuig gran del estiu
e per sentir lo fins a huy dubtat,
al meu quesit, de vos ara confiu
me respondreu, per mi tant suplicat.
Enamorats conech dos en ciutat
que 's volen be sens tota fictio,
e may estan sens contradictio
tostemps renyant axi com Goç e Gat.

TORNADA

Vos, magnific, que sou molt avisat,
dir m' heu si 'us plau que mou tal passio;
per que de vos haja solucio
lo dubte meu, en cobla o dictat.

RESPOSTA

de mossen Ausias March.

Quant mes amau tant mes temor teniu,
vos e cascu, de perdre lo guanyat:
d' aci 's segueix que tostemps presumiu
altri sens vos la vostr' amor combat.
E tal pensar, ab lo recel mesclat,
donant de vos semblant suspicio,
causa lo reny, duptant mutacio
per lo plaher de altra calitat.

Tractant d' amor, ab la qual tot hom viu,
lo natural don promou amistat,
mou tal contrast que abduy fan l' esquiu
temorejant cascu ser transformat.
En altr' amor mouen tots jorns debat,
car res que am ab inclinacio
gelos vol ser si ha perfecio,
e v' eu per que renyant cascu 's amat.

TORNADA

Tots los doctors que yo he cartejat
trob que 'u han dit fent ne conclusio,
l' esperiment sens operacio
dubten los mes ab gran necessitat.

ALTRA RESPOSTA

feta per a Rodrigo Díez.

Si be yo crech la veritat sēnti,
mon bon amich, del cas que demanau
la mia ma a la vostra rescrivi
lo sentiment que de ma pensa trau.
Cascu dels dos amants vol ser amat
complidamenť del altre seu volgut,
e 'l gran recel de ser hi decebut
los fa causar lo desdenyos combat.

A vos confes e 'us dich lo que yo viu
no ha molt temps, portant d' amor lo jou,
la passio que fa que l' hom no riu
no cal ser gran l' endici que la mou;
e confiant del bon comport d' amor
sep lo veig hom en altra part vexar,
car un tal fet tantost fa declarar
quant de voler habita dins lo cor.

Dubtar no 'us cal si 'l Terenci legíu,
menys de glosar a la letra veureu
solucio al dubte que 'scriviu
si be notau lo que d' ell compendreu.
Les yres, dix e axi 'u declará,
dels namorats es integracio
del be d' amor e de la perfectio,
la voluntat axi la senyalá.

SEGUIDA ENDREÇA.

Vos, molt discret e honest capellá,
del que 'us he dit, segons ma 'ntencio,
sumar podeu esta conclusio:
que zel d' amor es qui la brega fa.

FI DE LES OBRES D' AMOR.

CANTS DE MORT

I.

Aquelles mans que james perdonaren
han ja romput lo fil tenint la vida
de vos qui sou d' aquest mon exida,
segons los fats en secret ordenaren.
Tot quant yo veig e sent, dolor me torna,
quant me recort de vos qui tant amava:
en ma dolor si prim e be 's cercava
si trobara qu' en delit se contorna;
  Donchs durara puix te qui la sostinga,
car sens delit dolor crech no 's retinga.

En cor gentil amor per mort no passa,
mas en aquell qui per los vicis tira
la cantitat d' amor durar no mira,
la calitat d' amor bona no 's lassa.
Quant l' ull no veu e lo toch no 's pratica
mor lo voler, que tot per ell se guanya;
qui 'n tal punt es, dolor sent molt estranya,
mas dura poch l' expert lo testifica.
  Amor honest los sants amants fa colre:
d' aquest vos am e Mort no 'l me pot tolre.

Tots los volers que 'n mi confusos eren
se mostren clar per lur obra forana;
ma carn se dol, car ha natura humana,
per qu' en la mort sos delits se perderen.
En sa dolor m' arma es embolcada,
de que lur plor e plant per null temps callen:
en tal dolor tots los conorts me fallen
com, sens tornar, la que am es anada.
  Mas l' altr' amor, qu' es amistança pura,
apres la mort sa força gran li dura.

Aquest' amor si los pechs no la crehen
es ver senyal del be qu' en ell' habita,
aquesta es qui sens dolor delita
y 'ls cechs volers de prop d' aquestes venen.
Lo voler cech del tot ell illumena,
mas no en tant que lleve lo caracte,
e si pogues fer sens empaig son acte
no for' al mon ull ab gota serena.
Mas es axi com la poca Triaga,
que molt veri sa virtut li apaga.

Aquell voler qu' en ma carn sola 's causa
si no es mort no tardara que muyra,
l' altre per qui dol continu m' abuyra
si 'm defalleix no sera sens gran causa.
Ell pot ser dit voler concupiscible
e sol durar, puix molt de l' arma toca,
mas no tostemps, car virtut no invoca
e d' un costat es apetit sensible.
Aquests volers honestament me torben
per qu' entre mal e be mes penses bornen.

D' arma e cors es compost l' hom contraris
per que 'l voler e l' apetit contrasten,
tot quant aquests de llur natura tasten
es saboros e utils letovaris.
Altre voler qu' en mig d' aquests camina
es atrobat que no te via certa,
cuyd' haver port en la platja deserta
e lo veri li sembla medicina.
Cascun dels tres fa obr' en mi diversa,
lo menys potent lo jorn ab mi conversa.

Tres son les parts vers hon mos volers pujen,
e per semblant venen per tres maneres;
entre si han contraries carreres,
delits portant e d' altres que 'm enujen.
Quant los delits del cors la pensa 'm mostra
yo sent dolor, car son perduts sens cobre;
altra dolor sent que 'm vist tot e 'm cobre
com pens que Mort ha tolta l' amor nostra.
L' altre voler raho y natura funden
que sens dolor molts delits ne abunden.

Lo loch hon jau la dolor gran que passe
no es del tot fora de mes natures
ne del tot es fora de lurs clausures,
lo moviment creu que per elles passe.
Aquell voler qu' en mi no troba terme
es lo mija per hon dolor m' agreuja,
l' estrem d' aquest fora natura 'lleuja
fort e punyent, mas es causable verme.
  Opinio falsa per tots es dita,
que fora nos e dintre nos habita.

D' aquest' amor les demes gents tremolen,
aquesta es sentida y no sabuda,
poques gents han la causa coneguda;
delit, dolor per ella venir solen.
Lo cors per si lo seu delit desija,
l' arma 'n apres lo sent e vol atenyer
lo propi seu al qual no 's pot empenyer,
car tot es fals hon ella s' enfastija.
  D' aquests contrasts aquest' amor escapa
que veritat no ateny ab sa capa.

Tant es unit lo cors ab la nostr' arma
que acte 'n l' hom no pot ser dit be simple;
algu no es vers l' altre humil e simple,
contrast se fan, hu contra l' altre s' arma.
Mas es tan poch lo contrast a sa hora
qu' en fets del cors l' arma no fa gran nosa;
y en contemplant axi l' arma reposa,
que be repres lo cors d' aço no plora.
  Aquesta pau en mi no es molt longa
per que dolor mes que 'l delit s' alonga.

Dolor yo sent e sembla mi estrema,
no so en punt de voler consell rebre
ne de algun remey me vull percebre,
ans de tristor he presa ja ma tema.
Si 'm trob en punt que dolor no 'm acorde
ja tinch senyal ab que a dolor torne;
recort sos fets d' amor e elles borne
d' aci 'scapant ab mi gens no concorde.
  Son esperit sens lo cors yo contemple,
tant delit sent com l' hom devot al temple.

De pietat de sa mort ve que 'm dolga
e so forçat que mon mal haja planyer:
tant he perdut que be no 'm pot atanyer,
fortuna ja no te que pus me tolga.
Quant ymagin les voluntats unides
y 'l conversar separats per a sempre,
pensar no puch ma dolor haja tempre,
mes passions no trob gens aflaquides:
E si per temps elles passar havien
vengut es temps que començar deurien.

Mes voluntats mos pensaments aporten
avall y amunt si com los nuvols l' ayre:
ades me dolch puix dolor no sent gayre
e sent dolors qu' ab si dolres comporten.
Quant pens que 'ls morts que res dels vius no pensen
e les dolors que pas sens grat se perden,
mos sentiments han mal e no se 'sperden
tant que d' amor e dolor se defensen:
E pas dolor qu' en la d' infern s' acosta
com en est mon no l' am veure de costa.

En l' altre mon a mi par que yo sia
y 'ls propis fets estranys a mi aparen
semblants d' aquells que mos juhins loaren
lo fals per ver, la veritat falsia.
Los meus juhins la dolor los ofega,
lo loch no hi es hon primer habitaven;
si es no tal com ans del cas estaven
alterat es, la Mort y aço 'm fa brega,
Tal e tan fort qu' altre matant mi mata,
no se com es que lo cor no 'm esclata.

Alguns han dit que l' amor es amarga:
poden ho dir los qui la sabor senten
o de per si o com per altre senten
sa fort dolor qu' entre totes es larga.
Per mi no tem, per altre l' he temuda:
puix fonch cruel ja pietat no m' haja,
qui 'n terra jau no tem pus avall vaja,
en l' esperar ma 'sperança 's perduda.
O partiment doloros, perdurable,
sent me 'n dolor comparat al diable.

No preu los bens que yo sol possehesca,
car plahent res home sol no pratica;
la Mort no tem, que lo mon damnifica,
sino que tem que cel me defallesca.
Tot cas yo mir ab una egual cara,
res no 'm fa trist e ja molt menys alegre;
no es color de sobre blanch o negre,
vers mi no hi ha cosa 'scura ni clara.
Tot quant amor e por me pogren noure
fini lo jorn que li viu los ulls cloure.

Segons lo cas ma dolor no es tanta
com se requer per un mortal damnatje;
sobre tots mals la mort porta 'vantatje,
yo l' he sentit e de present me 'spanta.
Segons l' amor del dan no port gran signe
e volgra yo qu' en lo mon fos notable,
dient cascu: «veus l' home pus amable»
e que plangues cascu mon fat maligne.
Aquell voler causat per cos' honesta,
mentres sera, sera mostrant gran gesta.

Tan comun cas, ¿per que tan estrem sembla
al qui per sort la mort en tant lo plaga?
¿Per que tal cas la raho d' hom s' amaga
e passio tota sa força sembla?
Deu, piados e just, cruel se mostra,
tant es en nos torbada conexença,
fluixant dolor primer plega crehença,
mas ferm saber no 's en potença nostra.
Als que la Mort tol la muller o aymia
sabran jutjar part de la dolor mia.

Tot ver amich a son ver amich ama
de tal amor que mort no la menyscaba,
ans el fornal, qu' apura l' or y acaba
leixant l' or fi, el als en fum derrama.
D' aquest' amor am aquella qu' es morta
e tement am tot quant es de aquella;
l' esperit diu ¿donchs quina maravella
que am aquèll e res tant no 'm conforta?
Membra 'm la mort e torn en ma congoxa,
e quant hi so dolor pas com m' afloxa.

Accident es amor e no substança
e per sos fets se don' a nos conexer,
quant' es ne qual ell se don' a parexer,
segons d' hon part axi sa força lança.
Si com lo vent segons les encontrades
hon es passat de si calt o fret gita,
axi Amor da dolor o delita
segons lo for del loch hon ha lançades
  Fondes rahels, o sus cara de terra,
o sobre fanch o sus molt aspra serra.

Amor en l' hom dos lochs disposts arroba,
car home 's dit per ses dues natures,
lo cors per si vol semblant de sutzures,
l' arma d' un blanch vol que sia sa roba.
D' ells units surt amor de algun acte
que no 's veu be qual d' ells mes part hi faça;
cascu per si algun delit acaça
y aquell ates l' altre 'n porta caracte.
  E veus la mort que 'l gros voler termena,
lo bo no pot ne bast' aquell offena.

Morint lo cors a son amant no 'l resta
sino dolor per lo recort del plaure;
fallint aquell no tarda molt en caure,
fallint lo sanct defall la sua festa.
Alguns delits qu 'en l' arma pel cors venen
son los composts que 'ls amadors turmenten,
e cascu d' ells canta qual dolor senten
segons del cors o de l' arma part prenen.
  E mort l' amat, amor es duradora
tant quant lo mort del viu te 'n gran penyora.

Ço qu' en passat enbolt e confus era
es departit, lo gra dexant la palla;
esperiment altre no 'm pens hi valla,
per la mort es uberta la carrera.
Ma carn no sent, donchs no 's pot fer que ame,
car ja no hi es ço que sentir li feya:
si voler tinch, pech es lo qui no creya
que l' esperit de pur' amor se 'nflame,
  Cobejant molt que Deu s' arma se 'n porte:
aço dubtant fa que yo pena porte.

Si 'n nostr' amor pens esser fi venguda
e d' ella pert esperança de veure,
sino que tost vinch en açò descreure,
l' arma 'n lo cors no fora retenguda.
Si be los morts en lo mon no retornen,
ans de ser mort noves sabre d' aquella.
Estat es ja, ¿donchs quina maravella,
açò 'sperant, mos sentiments sojornen?
E si cert fos qu' entre los sants fos mesa
no volgra yo que de mort fos defesa.

O Deu, merce, mas no se de que 't pregue
sino que mi en lo seu loch aculles;
no tardes molt que d' ella 'mi no vulles,
puix l' esperit hon es lo seu aplegue.
E lo meu cors, ans que la vida fine,
sobre lo seu abraçat vull que jaga:
Amor e Mort feri 'ls de una plaga,
separa 'ls Mort, dret es qu' ella 'ls vehine.
Lo jorn del juhi, quant pendrem carn e ossos,
mescladament partirem nostres cossos.

II.

O quant es foll qui tem lo forçat cas
e contr' aquell remey es demanant,
e qui poder se troba molt bastant
e no 'l coneix pensant l' haver escas.
Vos sou aquell amprant contra la Mort,
puix es forçat qu' en molt breu temps morreu,
hoc menysprear son poder be podeu
e no tement morir sou d' ella 'stort.

En vos esta fer son cas flach o fort,
car lo seu mal per dues coses naix;
per tembre 'l dan del loch eternal baix
e per haver perdut al mon deport.
Ja de aquest alçar podeu la ma,
puix vostres senys los quatr' haveu perduts:
donchs, contra 'l dan armau vos de virtuts
e no 'us dolrreu ne tembreu ça ne lla.

Al home bo la mort ningun mal fa,
ans es mija per hon trespassa' Deu,
e si 'l mal hom morint en mal se veu
no 'u fa la mort, ans pres mal com peccá.
La mort tem molt qui viu en mal delit,
car per dos mons, jusa y superior,
si 'l bo perdent lo cors passa dolor
no es molt gran pensant del esperit.

Deu ha dos mons a tot hom establit
axi com son dos natures en ell;
cascuna part espera en aquell
d' hon l' esser trau finit o infinit.
Al nostre cors la mort del tot confon,
perdent son be, lo qual es tot present,
e l' esperit no tem anullament,
per mort reviu, mas va no sabent hon.

Los sentiments d' aquests diversos son,
per be que tots aquesta mort desplau;
hu tem e dol, e l' altre en dolor jau,
loch vol cascu en lo seu propi mon.
Aquest comport en molts veig discordar,
en altres molts que 'n acort par qu' estan,
mas no es ver, puix males obres fan,
lo bon hom sol pot a si acordar.

Ab vera pau lo bon hom pot obrar,
no 'l mal talent, car mal fi nos promet;
per esta fi lo be y lo mal es fet,
pel be s' ateny, pel mal no 's pot guanyar.
En general hom vol y enten est be,
particular quant ha dreta raho;
enten, no 'l sent, l' obrant per passio,
e lo malvat no 'l sent ne 'l creu per fe.

Cascuna part de nos tira d' hon ve;
lo cors terreny deça vol romanir,
l' arma d' aquell no 's volrria partir
e lo seu be per la mort li perve:
mas tant abdos han estret' amistat
que 'l hu dolor pel companyo soffer,
hoc fins entant que 'l mal torna 'n plaher
y el mal aquell ha per gran be 'stimat.

Tant com mes l' hom tem l' inmortalitat
d' aquesta mort soffir molt gran turment,
e si 'pres mort creu son anullament
en major mal es per la nullitat.
E que lo mon superior no fos
al hom es obs que 'u pens esser axi,
car lo present no 'l trau de ser mesqui
nostr' apetit no fuig afreturos.

Per esser l' hom contra mort animos
l' es obs virtut theologal y moral,
si que lo cors sia racional
per l' apetit portat al virtuos.
Lla donchs tot l' hom bons delits usará
passats pel cors, mas a l' arma semblants,
mes d' inmortal que de mortal tocants
si qu' en est mon del altre ja sentrá.

Qui en tant ve la mort no dubtará,
car lo seu cors en arm' haura conduyt,
axi com lo mal hom d' anima 's buyt
axi lo bo lo cors sa no 'l fará.
Puix ab raho jaquit ha tot estrem
e temprats ha tots los mals moviments,
esper' en Deu e dona 'ls no havents
e viu en fe d' hon tots nos salvarem.

TORNADA

Mare de Deu, a tots los qui crehem
que tu portist aquell Christ fill de Deu,
per conseguent per nos mori en creu
fes nos haver tanta fe com volem.

III.

¿Qui ser' aquell del mon superior
que veritat de vos a mi recont?
¿E qui sab dir hon sera 'quell afront
que nos haurem portant goig e dolor?
Los lochs seran mostrants lo be o mal,
segons en ells mals o bens contendra,
e si nos dos un loch no 'cupara
lo partiment sera perpetual.

L' esguart que yo de vos he no 's egual,
axi divers es e contrariant;
les penes grans d' infern yo so dubtant,
tot quant n' he lest a dolorir me val:
e puix ve temps que 'us ymagin al mon
haver ab mi verdader' amistat,
aquell delit que 'l mon pot haver dat
fort cors es obs a membrar lo que fon.

Lo doloros e miserable don
estrany es molt, mas prestament perdut,
e tot ço quant en lo mon he hagut
la mort l' ha tolt e porta 'l no se hon.
Ma fort dolor no basta fer voler
que l' amistat fos estada no res,
ans so content d' aquella y que fos mes,
si be tristor per aquella soffer.

¿Hon es aquell qui no' spera plaher
e no ha 'sguart a bon' o mala fi?
Mira lo mon, veu se jove y mesqui
com ja no veu hon ferme son voler:
dreça sos ulls en vers la part del cel
e diu a Deu, ab gest no' sats humil,
paraules tals que puix se 'n te per vil,
mas l' hom yrat davant raho te vel.

O Deu, ¿per que no romp l' amarga fel
aquell qui veu tot son voler perir?
Quant mes, puix vol tant dolça mort soffrir
gran sabor ha, puix se pren per tal zel.
Tu, pietat, ¿com dorms en aquell cas
que 'l cor de carn fer esclatar no sabs?
¿No tens poder qu' en tal temps lo acabs?
¿Qual tan cruel qu' en tal cas no 't loás?

Arquer no se, que tres ocells plagás
ab un sol colp, que no fos ben content
matant los dos y el terç en estament
que per mig mort e prop de mort portás.
Mort, en un colp, los tres bens m' ha ferits;
los dos son morts, l' util y 'l delitos,
e si l' honest perdes del cel recós
mos darrers jorns serian ja finits.

Yo no puch dir que no senta delits
del pensament, puix que perdre no vull
en lo meu mal algun be se recull,
puig que 'l plaher present met en oblits.
Pense cascu quant fon ans de sa mort,
que perdut ell yo 'n avorresch tot be;
no se hon jau si recort no 'l soste,
car tots mos senys han perdut lur deport.

Per be que 'ls dits dels savis yo recort
reptant aquells qui allarguen son dol,
e yo se be que bona raho vol
que null remey es dolre del qu' es mort.
E tot quant l' hom per sa voluntat fa
se deu dreçar alguna bona part,
e que lo dol si es tolt hix d' hom tart,
car certament en ell delit esta.

Pero si dol may raho 'l comportá,
aquest sera que yo 'n present sostench;
un tal delit ab sabor agra hi prench
qu' en desijar altre be cor no 'm va.
Riure james no 'm plach tant com est plor,
l' aygua dels ulls res tan dolç no 'm apar;
no prench enyor si no 'm puch delitar,
contra la mort mo trob esforçat cor.

E si tostemps e continu no plor
de mon recort aquella no 'm partesch,
ans vull que 'l dol me leix que si 'l jaquesch
mon sentiment vull que muyra si mor.
Puix que delit a ma dolor segueix
ingrat sere s' a ella no 'm acost;
tal sentiment de mal e be compost
temps minva 'l mal e lo be tostemps creix.

Un gran delit en ma pensa 's nodreix
quant algun fet sens la mort d' ella pens,
quant me perceb de dolor no 'm defens,
pensant que mort per tostemps no 's parteix.
Aquest delit ma pensa 'l fa e 'l pert,
foch es mon mal e mon be sembla fum;
en aquest cas de somni te costum
be sent durmint, e mal quant so despert.

Yo no puch dir que no sia desert
de tot delit quant morta l' imagin,
de mi mateix m' espant com no 'm afin
pensant sa mort e 'm par que no 'n so cert.
Tal mudament he vist en temps tan breu
que 'l qui 'm volgue voler a mi no pot,
ne sent, ne veu, n' enten si 'l dich mon vot,
e tot es bo puix es obra de Deu.

TORNADA

A tu, qui es mare y filla de Deu,
suplique molt, puix ell no 'm vol hoir,
que 'n aquest mon s' arma pusca venir
per que 'm avis hon es l' estatje seu.

IV.

Que val delit puix no es conegut,
ans es fastig quant es molt costumat:
ço per que mort vos haureu atractat
dins molt breu temps volreú haver perdut.
E ço de que no ymaginarém
que 'l perdre 'us fos una poca dolor,
si cas hi ve, sentim tal amargor
que de bon grat vida 'bandonarém.

En aquest punt me trob yo tant estrem
ço que volgui ab molt estrem' ardor;
torna en mi una lenta calor,
e puix perdut dolor mortal me prem.
Tal mudament en si hom no veurá
com en mi veig per nostre partiment;
la mort ho fa, qui 'm tol mon be present,
del venidor sab Deu lo que sera.

Molts han perdut allo que ve y va,
fills e muller e part de lur argent,
e resta 'ls cor ab null esperdiment
e may virtut en llur cor habitá.
E yo tinch clos e sagellat proces
que per null temps delit yo sentire;
no planch lo dan per hon ma dolor ve,
mas l' aspra mort d' hon son mal vengut es.

Un poch delit en ma dolor es pres
sentint plaher com mon cor mal soste;
pensant per qui ne d' hon ma dolor ve
a mi no plau de dolor ser defes.
O tu, qui es fora del present mon
e veus a mi per ta mort mal passar,
acapt' ab Deu que 'm pusques avisar
quins esperits a tu de prop te son.

La mort, qui tol lo agradable don
que vida y sort als homens solen dar,
quant es de mi m' ha tolt sens mi matar,
de mos tres temps me resta lo que fon.
D' aquest present a tot hom do ma part,
car no hi ha res que 'm vinga en plaher;
del venidor no vull haver esper,
puix la tristor es a mi dolç esguart.

No' m dol res tant que 'n dolor sia fart,
ans ma dolor yo prench per mon mester;
mon cor de carn es pus fort que 'l acer,
puix ell es viu y entre nos es depart.
Quant l' esperit del cors li viu partir
e li doni lo darrer besar fret,
conech de mi qu' amor no 'n te son dret,
qu' ab cor sancer ho pugui sostenir.

En molt breu temps l' hom no 's pot dolorir
tant com despuix ab l' entendre 's costret,
car per gran torb ell comptes no ha fet
dolor vol temps si l' hom tot l' ha sentir:
e majorment com raho ja 'pareix,
car si no 'u fa tost si mescla conort;
massa es foll lo qui 's fa tan gran tort
si cascun jorn son dol foll no 'parteix.

No 'm jutg' algu si primer no conex
si tinch raho per dolre 'm d' esta mort;
en ella fon complit lo meu deport,
ella finint lo mon per mi feneix.
¿Qu' es tan cruel que no 's dolga de si
e de aquell qui 'n part mes qu' a si vol?
Donchs si algu pogue fer honest dol
licenciat no 'l fon mes que a mi.

O Mort, que fas l' hom venturos mesqui
y el ple de goig tu mijançant se dol,
de tu ha por tot quant es sus lo Sol,
dolor sens tu no hauria cami.
Tu es d' amor son enemich mortal
fahent partir los coratjes units;
ab ton colp cert has morts los meus delits,
gustar no 's pot ton cert y amargos mal.

TORNADA

Tu, esperit, si mon ben fer te val
la sanch dare per los goigs infinits;
vine a mi de dia o de nits,
fes me saber si pregar per tu cal.

V.

Si per null temps cregui ser amador
en mi conech d' amor poch sentiment,
si mi compar al comu de la gent
es veritat qu' en mi trob gran amor.
Pero si guart algu del temps passat
y el que amor pot fer en loch dispost
nom d' amador solament no 'm acost,
car tant com dech no so passionat.

Morta es ja la que tant he amat,
mas yo so viu vehent ella morir;
ab gran amor no 's pot be soferir
que de la mort me pusca v' er lunyat.
Lla dech anar hon es lo seu camí,
no se que 'm te qu' en aço no 'm acort:
sembla que 'u vull, mas no es ver, puix mort
res no la tol al que la vol per si.

¿En que resta que vida no fini
com prop la mort yo la viu acostar,
dient plorant:—no vullau mi leixar,
hajau dolor de la dolor de mi?—
O cor malvat del qui 's veu en tal pas
com pecejat o sens sanch no roman;
molt poc' amor e pietat molt gran
degra bastar que senyal gran mostrás.

¿ Qui es aquell qu' en dolre abastás
lo piados mal de la mort vengut?
O cruel mal, que tols la joventut
e fas podrir les carns dins en lo vas:
e l' esperit ple de por volant va
al incert loch, tement l'eternal dan;
tot lo delit present deça roman.
¿ Qui es lo sanct qui de mort no dubtá?

¿ Qui ser' aquell qui la mort planyerá
d' altre y de si tant com es lo gran mal?
Sentir no 's pot lo damnatje mortal,
molt menys lo sab qui mort james temptá.
O cruel mal, donant departiment
per tots los temps als coratjes units,
mos sentiments me trob esbalahits
mon esperit no te son sentiment.

Tots mos amichs hajen complanyiment
de mi, segons veuran ma passio;
haja delit lo meu fals companyo
e l' envejos qui de mal delit sent.
Car tant com puch yo 'm dolch, e dolre 'm vull,
e com no 'm dolch assats pas desplaher,
car yo desig que perdes tot plaher
e que james cessas plorar mon ull.

Tant poch no am que ma cara no mull
d' aygua de plor sa vida y mort pensant,
en tristor visch de sa vida menbrant
e de sa mort aytant com puch me dull.
No bast en mes, en mi no puch fer pus
sin' obehir lo que ma dolor vol,
ans perdre vull la raho si la 'm tol;
mas puix no muyr de poc' amor m' acus.

TORNADA

Tot amador d' amar poch no s' escus
que sia viu e mort lo seu amat,
o que almenys del mon visc' apartat
que solament haja nom de reclus.

VI.

La gran dolor, que lengua no pot dir,
del qui 's veu mort e no sab hon ira,
no sab son Deu si per a si 'l volra
o si 'n infern lo volra sebollir,
semblant dolor lo meu esperit sent,
no sabent que de vos Deu ha ordenat;
car vostre mal o be a mi es dat,
del que haureu yo 'n sere sofirent.

Tu, esperit, qui has fet partiment
ab aquell cors qual he yo tant amat,
vingues a mi qui so passionat,
duptant estich fer te rahonament.
Lo loch hon es me fara cambiar
d' enteniment de ço que 't volre dir;
goig o tristor per tu he yo complir,
en tu esta quant Deu me volra dar.

Pregant a Deu les mans n' m cal plegar,
car fet es tot quant li pot avenir;
si es al cel no 's pot lo be 'sprimir,
si en infern en van es mon pregar.
Si es axi anulla 'm l' esperit,
sia tornat mon esser a no res;
e majorment s' en loch tal per mi es,
no sia yo de tant adolorit.

No se que dir que 'm fartas d' haver dit;
si crit o call no trob que 'm satisfes,
si vaig o pens he temps en va despes,
de tot quant faç ans de fer me 'n penit.
No planch lo dan de mon delit perdut,
tant' es la por que 'm ve de son gran mal,
tot mal es poch si no 's perpetual
e tem aquest no 'l haja merescut.

Lo dan mortal es molt mes que temut
e tol ne part esser a tots egual.
O tu, dolor, sies me cominal,
en contr' oblit vulles me ser escut.
Fir me lo cor e tots los senys me pren,
farta 't en mi, car no 'm deffens de tu;
dona 'm tant mal que me 'n planga cascu,
tant com tu pots lo teu poder esten.

TORNADA

Tu, esperit, si res no te 'n defen
romp lo costum que dels morts es comu;
torn' en lo mon e mostra 'm qu' es de tu,
lo teu esguart no 'm donara 'spavén.

VII.

Cobrir no puch la dolor qui 'm turmenta
vehent que mort son aguayt me descobre,
lo camí pla de perdre vida m' obre
e traure 'm vol del mon sens dar empenta:
car, tot primer, virtut del cors m' ha tolta,
ja mos cinch senys no senten lo que solen,
los apart dins de gran por ja tremolen,
l' enteniment de follia tem volta.
La velledat en valencians mal prova,
e no se com yo faça obra nova.

O Mort, qui tols a tot vivent la vida,
tu es dolor a tot' humana pensa;
a tu no tem qui en tu james pensa
o qui en Deu ha voluntat unida.
Entr' aquests dos stats es tot lo poble
e yo confes esser de aquest nombre,
e ve per temps que de por yo 'm asombre
e puix la pert, mas no 'm ve de part noble;
De passio parteix o de follia,
e 'l tembre torn tant que m' es dolencía.

¿Qui pot saber quant es a tots horrible
destrohint quant nos atorga natura?
Hoc e tot ço qu' hom mateix se procura
fent rahonal per virtut lo sensible,
delitant se tant com delit delíta;
car de un poch tot hom delita 'l viure,
los bens forans que porten plor e riure
en lur poch be del mal porten sospíta.
Mas aquells grans e propis tu fas perdre,
tu has ja fet un bon hom fer esperdre.

¿Donchs, qui sera que 'l cor no li tremole
vehent que tu li tols al home l' esser?
¿Qui pot pensar la dolor del desesser?
¿E de tal mal qui es lo qui 's console?
Tots quants bens son morint l' hom tu anulles
e fas morir aquells que ab si porten
la vida d' hom e de aquells conforten;
grans benifets tu destruus ab tes bulles.
Qui vol mirar ab vista sensitiva,
quant mes bens ha de tu mes se esquiva.

De tots los bens que dona la fortuna,
si tols aquells, no se 'n deu l' home dolre,
car menys de tu yo 'ls veig a molt hom tolre,
qui 'ls dona 'ls tol, e no hi ha colp' alguna.
Tu sens res dar destruus quant ella dona;
tement a tu en res hom no reposa,
ab tu ensemps no hi ha 'l mon bona cosa,
plahent pensar prop de tu no' s condona.
Tu es dolor que totes dolors passes,
tu es al hom com al cavall mordasses.

Tots los bens tols de fama gloriosa
e de honor degudament guanyades,
e veure 'n si morals virtuts justades
fahent en l' hom la pensa delitosa.
Apres d' aço ¿qui pot donar estima
al sobiran delit que 'n surt de l' obra,
felicitat que propi nom li 'n sobra
e fa que nos prop lo cel nos arrima?
Nos hi fa 'ntrar, mas no entra sens ella,
e destrohint l' hom tu destruus aquella.

Com pus subtil es nostra coneixença
pus doloros es ton cruel damnatje;
l' hom que 'l sentir e l' entendr' ha salvatje
no sent delit ne del mal sofirença.
D' amor nos ve la dolor que tu 'ns dones
per que 'ns tols ço que nostre voler ama,
no sols honors, fills, riquesa e fama,
mas tot lo be que senten les persones.
Ta fort dolor ab lo sentir jutjada
trau de tot seny quant es ymaginada.

L' obra sera en l' esguart de molts gasta,
per que n' esplich molts casos en que 'ns toques;
en compte son les pedres de les roques,
mas dir tos mals lengua d' hom no abasta.
Dones dolor ab delits acostada,
lo qui la sent no coneix que tal sia;
aquesta es quant parteix companyia
entre 'ls amats qui han vida mesclada.
Quant los delits se membren de la vida
esta dolor ab delit es sentida.

Diversitat de dolors en l' hom portes;
aço 'sdeve segons que a nos trobes,
ton mal es tant com lo delit que 'ns robes:
per ço tostemps nom de cruel reportes
tan solament al qui en Deu espera,
no follament, mas per sa bona obra;
tu bona es al qu' en tu gran be troba,
anant en loch hon es sa bona 'sphera.
Ab tot aço no li desplau lo viure
e quant li vens no s' aparell' a riure.

Passats son ja los qui mort desijaven
per conseguir glori' en l' altre segle,
e molts antichs qui 'ls fon la raho regle
en obrar ço que per virtut obraven.
Carnals delits fan al hom la mort tembre,
puix son aquells qu' en molt natura plahen:
los del compost plahen hoc y desplahen,
e lur exces la raho vol que 'ns membre.
E si 'ls repren e tolr' aquells no basta
ja sens la mort per aquells dolor tasta.

Los purs delits que pels senys homens senten
be atemprats la dolor no si-mescla,
e los que son d' enteniment sens mescla
en lo exces no toquen ne consenten.
Quant al millor estat d' aquest hom munta
lo seu recort llur delit dolor torna,
e donchs quant mes si l' ánima 's contorna
dins en lo cors e per eixir apunta.
Jaquint son be e tan quant hom pot rebre,
en semblant cas lo Leo torna Lebre.

A tu no tem qui no 't parteix la pensa,
car passio fa loch a la costuma;
axi mateix basta levar la suma
que l' hom no deu tembre 'l que no 's defensa.
En tu pensant los delits no deliten,
no delitant pert se l' amor de vida;
lla donchs virtut se troba enfortida
los sensuals en lo començ despiten.
D' aqui 's nodreix una terrible brega
e no fa poch lo qui a vencre plega.

Axi com es pintada la fortuna
ab dos esguarts, un trist e l' altr' alegre,
mirant lo trist resta 'l cor d' home negre,
per l' altr' esguart no hi ha dolor alguna.
Axi de tu qui ab seny t' imagina
no es dolor qui en tu no fenesca,
e qui trobar te vol dolça com bresca
no 'l falliras e de mals medicina
E de sabor entre dolça y amarga,
y al desperat si 't requer tu es larga.

Ja son estats qui tal nunca 't sentiren
e molts vivint ta força han provada,
a lur semblant volent te acostada,
e ton poder de bon grat obehiren.
E la raho per sa virtut los força
de fer se forts, puix largament hi basta;
algu d' aquests mescladament te tasta,
lo del cor flach no creu aquesta força.
Mas aço 's ver qu' al savi no espantes,
caure no 'l fas, mas a terra 'l decantes.

Nostra virtut sent en Deu esperança;
basta que mort ab ardiment s' enprenga
ab molt delit, mas no 'ntant que s' estenga
tolre dolor, mas a donar temprança,
tal que delit la dolor sobrepuja,
de que s' ateny gran delit a sa hora;
d' hon l' arma tem e la carn agre plora,
tot elector d' electio s' enuja.
Car l' esperit es prompt' a la mort pendre,
mas lo compost no 's pot a tant estendre.

Aço apar als homens gran miracle
que la virtut tant lo cor enfortesca,
que la sabor del fel se torna bresca
l' home fahent a si mateix obstacle.
Per una part el requer de mort fuyta,
per altra va correnl en vers aquella:
aquest contrast tot ardiment exella
e dura tant fins veure qual venç luyta.
E si l' hom venç la mort es avisada,
matant la carn qu' a si es subjugada.

Dret natural es que 'l hom la mort tema,
axi mateix ha rahons contr' aquella;
tot hom que mor a dolor s' aparella,
car se corromp, e donchs la pus estrema.
La part del hom que la mort senyoreja
porta dolor per la raho sus dita,
e l' esperit qui no mor se delita
en fer contrast, e por l' es cosa leja.
Sens esperar profit d' alguna cosa
se met a mort per sa virtut dins closa.

Sens interes d' honor o de riquesa
o d' alguns bens fora de aquell propi
l' hom contra mort esser no vol repropi,
ans contra gran perill va sens feresa.
En loch secret, hon Deu es secretari,
lo Leo fort comet o bestia fera
a perill gran, de qualsevol manera,
almenys no fuig si no 'n es voluntari.
E si 'n defuig dolor apres l' agreuja,
e si te fort en gran delit alleuja.

Los qui perills han per gloria vana,
o per grans bens, o per delit atenyer,
o yra fort los feu a mort empenyer,
tots aquests han gran causa qui 'ls engana.
Altres son ja qui per vengonya sola
cometen fets los quals de dolor passen,
e si del fet bona suma levassen
gran es lo mal e poch lo que 'ls consola.
Qui per morals virtuts la mort asajen
aquest y aquells han camí per hon vajen.

Delit, dolor, dins aquests se combaten,
havent aquell qui l' home part mes troba,
los qui no han de virtuts vestit roba
ço per que fan errat per dol esclaten.
Puix que llur fi en mans d' altri han mesa
volent de gents honor e vana fama,
llur bon voler penja de flaca rama,
car de llur fet james han pag' atesa.
Molt fan per poch e aquell poch los tolen
los ignorants y los qu' enveja colen.

Aquell gran be que per ta causa 's guanya
e lo delit de virtut fortalesa
causa li est, e 'l destruus sens peresa,
car morint l' hom pert quant al mon afanya.
Ço es gran fet que mort, qui tot be mata
fora l' honest, l' hom espere de cara
hoc e la fi que 'n ha guanyat encara,
puix apres mort no cobrara la data.
Ço per que 'u fa es fi, mas no derrera,
puix apres mort lo major fi espera.

Los qui la mort per qualque 'sguart arrisquen
o certament aquella eleigeixen,
alguna fi bona o mala coneixen,
crehent ser bo com la vida hi confisquen.
Es veritat que 'l hom qui mort arrisca
menys del esguart o feu natura bona,
qui en lo cor del hom valeros sona,
que 'l preu de si per la mort no 's desisca.
E d' aquest es hom mateix lo ver jutje,
e no hi ha qui pus dretament lo jutje.

D' aquella por que 'ls senys de la mort senten
e les rahons qu' en contra d' ella 's funden,
tots los escrits dels passats ho abunden;
per ço no dich los mals que s' hi assenten:
e los conforts que 'l virtuos hi aplica
yo no recit, ne coses per mi lestes
de Seneca e moltes altres gestes
que 'l cor del hom contra mort fortifica.
Ço que 'l hom sent per la mort no s' escusa,
lo sentir com de l' ánima 'ns acusa.

Qni vol delit o del mon te 'sperança
si 's dol quant mor preste hi la paciença,
al qui servi ab treball o sciença
don li remey puix ha en ell fiança.
Lo qui es tal, deu esser maravella
com ans del temps lo cor no li esclata,
vehent que mort l' animat cors li mata,
ne ha rahons d' esforç en contra d' ella.
Car de virtut moral no pres l' offici,
el cors al mon ha servit com a nici.

Imaginant es l' hom en tres maneres,
e segons viu per la vida 's bateja;
nom de brut pren si viu en vida leja,
si moralment, costumes ha d' hom veres.
Si sobre hom passa la sua vida
es mes que hom y en Angel se transforma,
segons que viu de por de Mort pren forma,
sabent que pert e dubta la exida.
Molts son perdents qu' en haver por no venen,
per que d' infern no crehen qu' alli penen.

¿ Qui pora dir la dolor que turmenta
lo peccador quant a la mort s' acosta,
perdent lo be que 's veu esser de costa,
e tem anar hon delit no s' esmenta?
Si com al mon los senys se delitaren,
tots se dolrran havent exces contrari
en per tostemps, car es tancat l' armari
hon son tancats aquells que dins entraren,
Dolent se tant com fer se pot que 's dolguen,
no esperant que la dolor los tolguen.

D' aquells ho dich qui 'n ley donada viuen
tements infern e Paradis esperen,
dels havents ley e be no la cregueren,
perdent lo mon, del altre no s' esquiuen·
e de aquests s' esdeve morals visquen;
mas los demes en vida viciosa
la mort los es aquests tan dolorosa
segon lo be que 'ls apar que 's desisquen.
Savis antichs en aço discordaren
e diferent dolor entre' ells jutjaren.

¿Qui pora dir que la mort mes l' agreuje,
o qui 'n virtuts morals vol son be metre,
donant li mes que 'l mon no pot prometre
viure sens por, asegurat de greuje,
o qui 'n delits sensuals molt abunda
ab altres molts, honor, graus o riqueses
mescladament ab dolors en torn meses,
d' hon torna 'tras lo qui molt si profunda?
Yo prech a tots que 'm vullau d' affany traure,
a qual d' aquests la mort deu mes desplaure.

Tot quant se te per qualque sostinença
falleix quant fall aquell en qui 's fermava,
fallint lo mon qu' en ell se delitava
pert si mateix e no 'n ha coneixença:
e qui dins si e per si actes obra,
vinent la mort tot lo seu be veu pendre,
e fara prou defenent se despendre
puix' arma es defora del cors pobra.
Aquell escalf del qui en Deu espera
no troba 'n si per alguna manera.

Puix que del mon e dins si l' hom no 's farta
sa porcio major esta deserta,
puix apres mort l' ánima es incerta
del infinit, e mes si 'l creur' aparta:
donchs entengam guanyar lo perdurable,
aquest es Deu, qui apres mort nos prenga,
qui 'l infinit a creure ferm s' estenga
de Paradis no 's lunya ser amable.
Com son semblant l' esperit lo cobeja
e lo finit per si te cosa leja.

Qui l' esperit infinit lo vol creure
molt li es prop que part de Deu lo crega,
e qui tornar a son principi nega
no li es luny que toch en Deu descreure.
E, donchs, puix Deu es lo principi nostre
complit es foll qui tornar no hi desija,
e qui del mon per Deu no se 'n fastiga
per chrestia molt devot no s' amostre.
Deu e lo mon ensemps no 's poden colrre,
qui 'u vol fer tot aparell se a dolrre.

Deu es tot be, e lo mon son contrari,
e per ço es que lo qui Deu no ama
lo mon segueix e no ab coxa cama;
qui 'l mon serveix no 'sper de Deu salari.
Per menor mon l' hom per tots se nomena
e el major resembla 'n moltes coses;
aço es test autentich menys de gloses
que no 's dat buyt en la machina plena.
Tot aixi l' hom menys de obra no resta
e mala es si no fa la honesta.

Qui no vol be, forçat es que mal vulla,
l' indiferent sens assignar li terme
poch es de si, no te res a que 's ferme,
ne mal ne be no te loch que 'l aculla.
E no pot ser que 'l entendre romanga
tant ocios que de res no entenga,
e ve a tart que 'l voler no se 'stenga
a res voler plahent o que se 'n planga.
Donchs vullam Deu aquella causa prima,
sino farem de cosa vana estima.

Algun Tirant no feu tan alta 'mpresa
quant ell a si volgue lo mon sotsmetre,
com feu aquell qui son voler vol metre
guanyar lo cel hon es tota riquesa.
Per fer aço lo seu cors met per terra,
tolent de si tots delits qui 'l torbassen,
elegir volch penses qui 'l ajudassen
al esperit per fer a la carn guerra:
E no ampra lances ne colobrines,
mas les virtuts morals ab les divines.

Per delitar los homens vida volen
e sens delit en lo mon no treballen,
e quant d' aquest lo viure los atallen
tant han dolor com delit haver solen.
Donchs, puix delit major lo savi prenga
en son obrar per conseguent en viure,
en major gran de dolor deu assiure
que 'l menys perdent e menys delit atenga.
Lo qui delit hac ab dolor embolta
ja ve a temps pregar per vida tolta.

Tals son e tants los mals que mort atraça
naturalment al cors e arma ensemble
que yo 'm penit dels que aci asemble;
pochs son segons los que la mort abraça.
Per que dire dels que la mort aporta
al hom quant mor e tem mes que no 'spera,
aquest es mal de diversa manera:
qui tem aquest en l' altre se deporta.
Mas ha remey en contra son damnatje
la charitat que no 'l sia salvatje.

Qui en virtuts morals ha vida feta
e consegui lo be d' hom per natura,
fe, charitat, ne d' esperança cura,
com animal hom feu vida perfeta.
Tot fon dins si e visque 'n alegria,
menys de sentir los mals que altres senten;
com vench la mort ses penses no consenten
que la dolor terrible ab ell no sia.
Cap per amor de si feu sa fahena,
no 'l pagara Deu en la part centena.

Menys de ser bo per son saber l' hom basta
en fer juhi qu' en Deu es la fi nostra;
puix en est mon ne pres la mort se mostra
en Deu roman si raho no 's degasta.
Donchs, puix no es fi que 'l home contente
en los dos mons, raho es qu' en Deu sia,
car, sino ell, altre no 's trobaria
que fora Deu al entendre 's presente.
Tant quant hom viu moral, virtut lo cumple,
mas apres mort Deu es lo qui lo umple.

Primer que leys fossen per Deu donades
e per escrits se regissen los homens
dispondre 'n volch natura molts a promens,
raels de be Deu en l' hom ha creades.
Ells de aço una sçiença feren
ab que lo mon una part se governa,
los actes tots dels homens subalterna;
los vells antichs altra no conegueren.
Hagren de Deu conexença confusa
per ço la mort a dolor los acusa.

Tres principals fins son, d' hon homens obren;
una dins si e l' altra tota fora,
altra que dins e fora de si mora,
per llurs esguarts aquestes se descobren:
voler, honor, gloria, bens e fama,
e tot quant ve d' accident o natura,
y aquella fi qu' en la virtut atura,
d' aquestes fins lo voler d' hom se 'nflama.
L' altra 's en Deu que a si nos convida;
fora nos es, mas no del tot partida.

Mort lo mon tol y al conquistant conquista,
e si conquer lo cel 'pres mort n' es digne:
e tant es l' hom pus grosser e maligne
com no conquer lo mon qu' apres mort trista;
lo qual es fi e lo present es via,
car lo mon es per a que 'ls homens visquen:
vida 's per que de virtuts no 's desisquen
e virtuts son per fer a Deu paria.
E si aquest recors l' hom no encontra
tot quant ha fet en lo mon li es contra.

Fe, charitat y esperança 'ns hi porten,
mas fe roman y esperança' la porta;
car la raho alli no l' es comporta
creure no cal ço que 'ls ull se deporten.
Menys esperar lo que present se mostra,
mas fruyrem Deu que tant esperavem;
per charitat amarem qui amavem,
aço sera tota gloria nostra.
Ella es la fi, e les altres son via;
sens ella 's foll qui en Deu 'spera y fia.

TORNADA

Mare de Deu, advocada mia,
fes a ton fill que piados me sia.

ESTRAMPS

Puix me trob sol en amor, a mi sembla
qu' en mi tot sol sia costum 'stranya;
amor se pert entre gents per absença
e per la mort la mi 'amor no fina,
ans molt mes am a vos en mort qu' en vida:
e yo perdon si algun no 'm vol creure,
pochs son aquells qui altres coses creguen
sino semblant dels que a ell savenen.

La dolor fort lo comun cors nos serva,
tota dolor lo temps la venç e guasta;
no dich qu' en tot a tot altre dessemble;
en cantitat molt prop d' altre se jutja,
en calitat ab les altres discorda;
segons l' amor d' hon ella pren sa forma
gran part del temps seca dolor me dona
y algun delit ab altra dolor dolça.

Dins lo cors d' hom los humors se discorden,
de temps en temps lur poder se trasmuda;
en un sol jorn regna malenconia,
en lo mateix colera, sanch e fleuma.
Tot en axi les passions de l' arma
mudament han molt divers e contrari,
car en un punt per ellas fan los actes
e prestament es en lo cors la causa.

Axi com l' or quant de la mena trahen
esta mesclat d' altres metals sutzeus,
e mes al foch en fum se va la liga
leixant l' or pur, no podent se corrompre,
axi la mort mon voler gros termena
aquell fermar en la part contra sembla
d' aquella que la mort al mon l' ha tolta;
l' honest voler en mi roman sens mescla.

Dos volers son que natura seguexen
e cascu d' ells l' hom per natura guien,
si acte 'nsemps fan mal o be atracen,
segons qual d' ells en l' altre ha domini.
Quant la raho l' apetit senyoreja
es natural del hom tota sa obra,
e lo reves sa natura li torba
e no ateny la fi qu' en tots fets cerca.

Quant l' apetit segueix la part de l' arma
l' home va dret seguint natura mestra,
car la major part la menor se tira
e vers la fi que va lo cami troba;
e l' apetit volent son necessari
l' home no fall si no trespassa l' orde,
e si s' esten mes que natura dicta
surt ne voler fals y opinionátich,

Les voluntats que per natura 's venen
en certitut e terme son compreses;
l' altre voler passa d' hom les natures,
son senyal cert es que no 'l enclou terme.
De tots aquests passions mantengueren
mescladament si com mesclat jahien,
mas be distints son apres de son obte
e separats los sent quasi visibles.

Molts son al mon que mos dits no 'ntengueren
e ja molts mes que d' aquells no sentiren.
¿Qui creure pot qu' entr' amors vicioses
voler honest treball per estar simple?
Gitant de si maravellos afecte,
estant secret per força dels contraris,
dolç y agre 'nsemps lur sabor no 's distincta:
ella vivint mos volers aytals foren.

Dolres del mort ve de amor comuna,
e de aço yo 'm sent tot lo damnatje,
fugir les gents quis que sien alegres
e haver despit que james lo dol fine.
Tot delit fuig com a cosa 'nemiga,
car un be poch entre tants mals dol porta,
e met poder que 'm torn dolor en habit
per que de goig la sabor james taste.

Senyals d' amor qu' en tal cas homens senten
yo trob en mi que sens dolor se prenen,
si res començ yo 'n corromp lo principi
per que la fi de res mi no contenta.
Molt e pus fort tot' amor me da fastig
e sembla 'm ser cosa abominable,
s' algun delit entre mes dolors mescle
de fet lo pert e torn a ma congoxa.

Si 'l pensament per força 'n de part lance
d' ell acordant ab gran sospir lo cobre;
en lo començ ab dolor en mi entra,
no passa molt que m' es dolor pahible.
Descrepitut ma natura demostra,
car tota carn a vomit me provoca;
grans amadors per lur Aymia morta
son mi semblants en part, al tot no basten.

Si res yo veig d' ella dolor me dona,
e si 'm defuig par que d' ella m' aparte;
lo temps e 'l loch ab lo dit la 'm senyalen
segons en ells dolors o delits foren,
e son ne tals que la 'm demostren trista,
altres e molts mostrants aquell' alegra;
e pas dolor com james li fiu greuje
e volgra ço ab la mia sanch rembre.

Amor es dat conexer pels efectes,
sa cantitat no te mesura certa;
gran es o poch l' amador segons l' altre
e poder pren amor segons hon entra.
La calitat es tal com segons guarda,
car de semblants es forçat que s' engendre;
la carn vol carn, l' arma son semblant cerca,
d' ells naix fill bort als engendrats contrari.

Qui ama carn, perduda carn no ama,
mas en membrant lo delit dol li resta;
en tot' amor cau amat e amable,
donchs mort lo cors aquell qui ell amava
no pot amar no trobant res que ame:
amor no viu, desig mort y esperança,
y en lo no res no pot haver espera,
quant es del cors la mort a no res torna.

Si la que am es fora d' aquest segle
la major part d' aquella es en esser,
e quant al mon en carn ella vivia
son esperit yo volgui amar simple,
e donchs quant mes qu' en present res no 'm torba:
ella vivint la carn m' era rebetle,
los grans contrasts de nostres parts discordes
canten forçats acort, e de grat contra.

De mon voler jutje cascu la causa
e fara poch vehent en mi les obres;
la mi' amor per la mort no es morta
ne sent dolor vehent me lo mon perdre.
Yo am e tem ab honesta vergonya
l' esperit sol de la qui Deu perdone,
e res de mi ne del mon yo cobeje
sino que Deu en lo cel la colloque.

TORNADA

Mare de Deu, si es en purgatori
son esperit per no purgats delits,
a ton fill prech no guart los prechs d' hon venen,
mas lla hon van, mos peccats no li noguen.

FI DELS CANTS DE MORT

CANTS MORALS

I.

Si com lo Taur se va fuyt per desert
quant es sobrat per son semblant que 'l força,
no vol tornar fins ha cobrada força
per destruyr aquell qui 'l ha desert,
tot en axi 'm conve lunyar de vos,
car vostre gest mon esforç ha confus;
no tornare fins del tot haja fus
la gran pahor qui 'm tol ser delitos.

Que sera valeros, es temps vengut,
l' hom qui son cor haura fort o covart,
e ja negu no cuyt saber tal art
que si es flach tal no sia sabut;
car desastruch al perill de la mort,
lla donchs no val enginy ni maestria,
per ben cobrir sa' strema covardia
ans elegeix fugir per ser estort.

Ans del perill se deu metre 'l conort,
ans prenent risch hom ha dels bons paría,
aconseguint honor e senyoría
fahent venir los Cesars en recort.
Les armes fan los prous homens valer,
e 'ls puja tost en semblant de momén;
aquest es loch d' hon lo covart dexén
pus prop de si en les dones veher.

Renom d' ardit vol l' home parencer,
mas no sera comportat son engan,
car los qui mes de tals afets sabran
diran qui 'n nom sobre si deu haver,
e baxament, entre si, volrran dir
hom virtuos no deu ser nomenat,
mas prenedor del que no ha guanyat,
entre aquells qui no 'l vehen fallir.

L' home tastart qui no tembra morir
no fahent fruyt son perill hasajar
grau de virtut volia en si posar,
mas en aquest se deu mills sofferir,
puix ab perill molt gran de sa persona
cuyda guanyar lo que no 's de son dret,
car la virtut en lo mig loch se met
e als estrems per vici s' abandona.

Guanya virtut qui son cors a mort dona
per un gran be e de molts benifet;
pensar no deu compte li 'n sia fet,
virtut de si lo virtuos guardona.
L' hom de cor flach meta perill apart,
car son honor luny de perill esta,
e lo tastart per temps venir pora
en ser temptat e usar de Renart.

Quant dels passats lig alguns fets e guart
los per venir gracia' Deu nos fan
com son en temps qu' al mon disposts estan
per grans affers e de cascuna part.
Especial per nostre gran senyor
qui festejant la gent ab por lo mira;
tot gran senyor dintre son cor sospira
crehent qu' ell vol ser dels senyors major.

Fortuna es sobtos cambiador,
nengu no sab en son voler la tira,
e lo semblant de son amor es yra:
sa yra es moltes veus gran amor.
Ningu no 's pot regir per son panell
sino que 'ls flachs de sa cort foragita,
e 'l coratjos de sos bens lo delita,
havent esforç vehent la contra d' ell.

TORNADA

Contra la mort es aquest aparell,
menyspreu del mon e no tembre fortuna,
tenir sa ley e si es moro Çuna,
e Deu lla donchs lo fara segur d' ell.

II.

Pujar no pot algu en molt voler
sens haver bens, bondat, linatje gran,
mas la d' en mig val mes que la restán,
e no val molt sens les altres haver.
Per ella 's fan les dues molt prear,
car poder val tant com es ministrat;
linatje val aytant com es honrrat,
e valor d' hom la fa tot graduar.

Mas no sera l' hom sabent de sonar
si 'n algun temps no sona esturmén,
car per voler sonar lo nom no 's pren
mas l' istrument sonant be acordar.
Tot en axi aquell que dins si val,
pobre de bens e d' aviltat linatje,
no te 'ls arreus per mostrar son coratje
en la virtut que 'l haver d' hom hi cal.

Son e seran molts d' un altre cabal
havent molts bens e d' altra sanch valor,
e valent poch han la part no millor,
car sens l' hom bo quant pot haver es mal:
e moltes veus ha la colpa natura,
car fora bo tal que valer no sab;
ningun saber no pot viure 'n llur cap,
sens colpa llur de valer han fretura.

Entre 'ls estrems al mig virtut atura,
molt greu d' obrar y entre pochs conegut;
per ell saber consegueix hom virtut,
mas fets obrant forans dins tal mesura.
Aytant es llarch hom menys de fer llarguesa
com es escas si no fall en despendre;
vicis, virtuts per actes s' han a pendre,
l' acte es primer apres potença 's presa.

No conquerran virtuts per gran abtesa
ne les hauran poetes per llur art;
han les aquells metent vicis a part,
obrant virtuts per amor de bonesa:
mes no dubtant viciosa vergonya,
mas solament amant virtuos preu;
el home pech en aquest banch no seu,
e qui es luny lo gran delit s' alonya.

TORNADA

Lir entre carts, tostemps fare ma ponya
que la dolor james de mi 's partesca,
e no penseu que mon cas enferesca,
car major dany mereix ma gran vergonya.

III.

Molts homens hoyg clamar se de fortuna
e malehir aquella per sos actes,
volent ab leys fer amigables pactes
donant los be e que tostemps fos una;
no recordant sa propia natura
que 's l' alt baixar e lo baix muntar alt,
e qui d' aço se dona gran desalt
leixe los bens portants ab si fretura.

A Deu no plach haver del mon tal cura
que no hi jaquis de terribles affanys,
perdues son en nombre mes que 'ls guanys,
en 'sguart del ver lo seny es oradura:
e l' hom girat al mundanal saber
ydoles creu donant hi plena fe,
en bens mundans creu esser complit be,
volent morir solament pels haver.

S' algu pogues de fortuna haver
ab un fort clau sa roda quant es sus,
fora li bo anar amunt e jus
soferint mal per trobar tal mester:
mas los metalls no han tanta vigor
que tant gran pes ab llur força retinguen,
ne 'nginys no 's fan que d' alt e baix no vinguen
los qui seuran en la falsa honor.

Per nengun temps perdra fortun' ardor
de fer lochs plans de les timpes e munt,
e quant del tot son desijat es junt,
e no pot fer pus ab sa gran furor.
Torna refer deshabitada casa
qu' en poch espay havie feta buyda,
e l' hom disert qu 'enriquir james cuyda
umple graners, olis e vins embasa.

En son costat no deu portar espasa,
com a foll hom deu franch arbitre perdre;
qui no creu cert que fortuna pot perdre
los bens movents y los sehents arrasa:
mas l' hom del mon per fortuna mirat
ab lo esguart de riallosa cara
la part del plor no ha vista encara,
creu que sos ginys l' han de be prosperat.

TORNADA

Lir entre carts, propi so comparat
a Tantalus per continu desig,
no se per que tots dies hi aflig,
puix que 'm es prop compte desesperat.

IV.

Yo crit lo be si 'n algun loch lo se,
callant lo mal sens passarne despit,
car en mal dir mon cor no pren delit
ne 'm cal cridar puix no veix lo per que:
no per aytant que yo molt bens no senta,
mas poch val crit entre lo sort y el mut,
per que 'l bon hom per tal no es sabut
e sa valor en lo mon no 'l aumenta.

Menys que la ley christiana 's presenta
als Africans, ne la volen oyr,
veig la virtut en null esment venir;
l' hom vicios y el pech l' han dat empenta.
Salomo diu, qu' en pochs es saviesa,
los enemichs son molts de la virtut;
dient que sou home foll conegut
si del costum se llunya vostr' abtesa.

Lo vici 's tant que virtut ha empesa
e lo profit honor ha tret del mon;
en molts pochs es e poch a poch se fon,
no hi ha calor contra 'l fret de peresa.
Lo nombr' es tant d' aquells qui la deshonrren
que ja no hi val empara de algu,
e si voleu que 'us diga 'l crit comu
peresquen cells qui d' honor no s' asombren.

Als homens morts d' actes bons no deshombren,
car pels absents no 'ls cal haver enveja;
pahir no 's pot aquesta cosa leja
dins los ventrells que d' enveja s' escombren,
no dant lahor al viu qui las percaça,
ans fan rahons com la hi poran sostraure,
e si 'l ben fet del mon no poden raure
diuhen ne mal, tant que lo be desfraça.

Bondat, virtut, han perduda sa raça,
cossos humans han molt diminuit,
Deu es per nos mal honrrat e servit
e ja la mort pus estret nos abraça.
Tot quant per Deu es jus lo cel creat
ha molt perdut de son propi cabal,
saber se pert, esperiment no val,
lo viure 's curt y el mig es tost passat.

¿Hon es l' enginy d' Aristotil trobat,
d' Origenes, Séneca y Plató?
¿Qui mostrarem semblant al fort Sansó?
¿Hon es tan bell com Absalon trobat?
Linceus fon qui res no 'l escapava
que no fos vist per sa vista gentil;
dins en la mar via de milles mil,
lo veure llur mes que 'l present durava.

Foll es aquell qui no ymaginava
que fallirem, puix fall ço per que som,
si com decau la rama e lo pom
si la rahel del arbre hom tallava.
Fallirem nos, puix lo que 'ns soste fall,
be 'ns mostra Deu lo mon que vol finir;
puix lo que 'ns te vol que vinga' perir
son poch a poch natura nos defall.

TORNADA

Lir entre carts, no 'm abast l' escandall
per trobar fons en la vostra estima,
puix quant vos lou no trob raho ni rima
de que 'm content, e per ço yo me 'n call.

V.

Volg' ra ser nat cent anys o pus atras
per que son cert que 's pijorat lo mon;
aytant poch val qu' ell mateix no sab hon
sa 'ulesa gran en pus baix loch baixas.
E veig un cas de raho apartat,
que lo mal hom fa casa prop la forca,
e l' home just fuig e 's met en cavorca
per aquell mal que james ha pensat.

Foll es aquell qui vol haver usat
de mal saber hon sera ben entes,
imaginar deu que sera repres
e sens murmur no deu ser comportat.
Car lo mal hom deu ser cridat ab trompa
per ço que 'mi e altres no engan,
tant son aquells qui per bons homens van
que difamats cessaria llur pompa.

Lo just voler pensa com encorrompa
ficte voler, acolorat de be;
alla, donchs, es guardada bona fe
com lo leig fet acusador lo trompa.
Aquell es dit misericordiós
que guarda 'ls bons que no 'ls sia tort fet,
perdonador al qui leig fet comet,
d' infinits mals dona ocasiós.

Fama tement l' hom es dit virtuós;
e ço no cau en hom desvergonyit,
donchs lo mal dir no deu ser en oblit,
puix que virtut mostra l' hom viciós.
Al vici som moguts naturalment
e costreny nos por de la mala fama;
beneyt aquell que 'l be sa boca brama
e diu lo mal com be n' es concixent.

Es mal senyal del qui es desplasent
e 's mor d' enuig, con mal dir s' acostuma,
e l' es molt greu fins ne hou dir la suma
d' algun leig fet, vehent si mal mirent,
si com aquell qui 'n forca veu morir
son companyo, qui no 'l passa del mal,
e diu que es cosa descominal
que per tal fet dega mort sostenir.

TORNADA

Ja de present delit no puch sentir
sino semblant aquell del temps passat,
e com lo serch e tal no 'l he trobat
a mi mateix e tot lo mon hair.

VI.

Por de pijor a molts fa pendre mort
per esquivar mal esdevenidor;
si be la mort resembla cas pijor,
cell qui la pren la te per bona sort.
E de açoAtó mostra cami
e li mes nom, us de la libertat,
car de tot als pot esser l' hom forçat
sino 'n morir qu' es en nostre juhi.

Algu la pren e reb nom de mesqui
fugint perill qui l' es davant posat,
altre sera de cor noble minat
que vol morir per la valor de si:
venint en mans d' enemich seu potent,
sobrat lo cors guerrej' ab lo voler;
de vencedor encara 's veu poder,
vol perdre 'l cors per l' esperit vencent.

Jesus en creu fon pus fort e potent
que no aquells qui 'l feren mort passar,
car son voler no 'l feren cambiar
ne fon complit llur malvat pensament.
No roman fart lo forçador del cos
si voluntat per cas semblant no força,
ans es vencent aquell qui tant se 'sforça
qui de la mort no vol tembre son mos.

Del viure lonch ja sent lo gran repos,
que d' aquest curt lo viure avorreix,
e la dolor de la mort se parteix
com lo qui mor compte de mort ha clos.
Lla donchs virtut la força multiplica
del virtuos qui s' opinio ferma
en qualque part hon virtut la conferma,
que sol a Deu del esperit suplica.

Alguns passats que voluntat iniqua
los feu morir, o la opinio vana,
aquests no llou, mas los de pensa sana,
volents morir per fer llur arma rica.
Perdent un poch per l' infinit atendre,
guanyant lo goig qu' al fill de Deu acosta,
gran es lo be, segons aquesta costa,
que per la mort de tal hom s' hagues vendre.

TORNADA

Dolor e por son bastants per ofendre
totes virtuts que l' ánima embelleixen;
los qui 'n son nets en gloria tant creixen
qu' en aquest mon no poden mal atendre.

VII.

Molt me par be que pens del altre mon;
puix que 'l present no 'm veda lo pensar
graeixch a Deu com veig, mas no pas clar,
la gran error en que ma pensa fon.
Yo trobe solt lo meu enteniment
e so libert a temps del que dech ser;
mas tost llevar l' habit no tinch poder,
mudar costum no 's fa prest en volent.

Lo qui pogues haver coneximent
en lo començ, ans del habit format,
quant fa de mal apres qu' es engendrat
e quant en nos sa força es potent,
guardara com se lanças al delit
per que no fos un altre d' ell senyor.
Ell al entrar porta molt gran dolçor,
e quant entrat, ¿qui 'l traura de son lit?

Com se pot fer hom apren per escrit
no bastantment, car no hi ateny raho,
un seny qui 's diu dels actes collacio
en tal juhi deu ser ab ell unit.
L' enteniment sens lo seny no hi sab pus
sino que 's fa per un costum reves,
trobant lo mig hon moral virtut es,
ço es parlar que va de sus en sus.

Qui asajat no ha de jaquir l' us
envellit ja e ranciu de temps lonch
no sent l' affany, ne de aquells que 'n bronch
esta e vol se fer dret com lo fus.
No ha temptat de perdre habit vell
qui facilment se pensa que 's fara,
puix al vestir plahentment lo troba
al despullar tal pensa trob' aquell.

Sol en pensar de fer hi aparell
per a jaquir tan singular amich
si creu, no sab que li sia 'nemich,
puix gran delit li es vengut per ell.
Nostre Senyor n' ha vist ne conegut
com lo perdra per fama d' altr' hoyr;
no fara poch si vol aquell jaquir,
car de mudar molt hom es decebut.

Vici jaquir e pendre la virtut,
entr' aquest mig se troba un gran vay,
lo caminant es en terrible glay
quant es al mig, sens lo socors vengut.
Per que alguns veu hom tornar atras
mostrant pahor per a passar avant;
entre aquests se troba tal espant
que de llur loch james no mouhen pas.

Qui 'ls habits be llur natura sercás
trobar' alguns sobre opinio,
axi mateix sobre complexio,
e sol costum hi basta e no escás.
E tant es fort l' habit segons hon cau,
e yo 'ls trob tals e tots los esprovi;
lo del costum no tost, mas yo 'l perdí,
lo que 'm mogue natura' m feu esclau.

Los no sabents yo vull que sapiau
que 'l habit ja no esta raygat prou,
com lo voler en contra d' ell se mou,
l' enteniment lo vert no te per blau.
Mas, ¿qui 's moura may per un cas tan fort
de rellexar son delit principal,
en lo qu' ha mes tot lo seu be o mal,
e per ell volch la vida sens la mort?

Los uns per Deu, o per si, o per sort,
o per sentir vergonya dels fets llurs
e sens ulls clars, mas la mitat escurs,
han redreçat lo fust qui era tort,
menys de sentir la dolor del mal fet
qu' en l' hom es obs per no 'ser ignorant,
car per saber solament ser errant
no es per ço d' ignorança sostret.

Sentir lo mal no fa saber perfet,
mas una part per que 'l juhi 's compleix;
la qualitat l' entendre la coneix,
mas quantitat l' entendre nos sotsmet.
L' enteniment ab l' estimar unit
ha fer juhi del acte singular,
e fara prou si 'ù pora clar jutjar,
no sera donchs al entendre subdit.

Qui del mal fet no es adolorit
es senyal cert qu' en l' acte 's ignorant;
a tot mal fet raho es contrastant,
mal en si fa contrastar a delit.
Donchs qui dolor no sent quant obra mal
no coneix ço qui 'l daria dolor,
d' hon se veu clar aquella part ignor
que lo sentir tant com l' entendre val.

TORNADA

Amor, Amor, cosa es general
que tot delit se mescl' ab desplaher
e que la fi ab dolor se requer,
un punt de be molts ne porta de mal.

VIII.

Aquell ateny tot quant atenyer vol
que lo voler egual' ab lo poder;
no 's consegueix aço per lo diner,
lo no sabent pensa que tot mal tol:
donchs per haver hom lo major delit
no 'l serch ab ço que lo diner ateny,
car en mes mal que a be l' hom empeny
dins hom esta lo seu be tot complit.

Natura 'n l' hom ha termens establit
a sos desigs per aquells contentar
e bastantment que 'ls pusca sadollar,
y el ignorant ho vol en infinit.
Guardat de fam, de fret e de calor
lo cors per si res no demanará;
si l' apetit de mes lo requerrá
en loch de be si metra la dolor.

Ermins e Marts no guarden de fredor
mes que la pell de Volp o de Anyell,
ne cal vestir per calor terçanell
ne son requer llit ab molta blanor.
Prest e sens cost es quant mester havem,
mas l' apetit les coses encareix,
tant que la fam com mes havem nos creix,
d' algun desig complit fastig rebem.

Aquell voler compost no fartarem,
quant passa d' hom lo terme natural
de la raho naix e del sensual;
aquests reglats en termens los metrem.
Quant aquests han lo seu propi esguart
l' home pot dir qu' es en lo mon content,
lla donchs lo ver coneix l' enteniment
e 'l cors sens fam e fastig roman fart.

Aquest voler es molt menys que bastart,
no resemblant als qui l' han engendrat;
sembla 'ls, mas poch, de que 'l hom es torbat
vehent d' èll fets llançant natur' a part.
Aquest destruu aquells d' hon l' esser trau;
ell es fill cert de fals' opinio,
matant lo cors, destrohint la raho,
e qui 'l segueix a ell y a si desplau.

Rey es tot hom, aquest lo fa esclau,
dona 'l dolor pels desigs no complir,
senyor lo fa subjugat a servir
e pel costum no sentiu que passau.
Ell es aquell qui 'l hom porta 'n lo mon
sercant la fi que james trobara,
car fora sí james hi pervendra
sa fi no es en natura, ne fon.

Honor, diners, favor e fama, son
coses per qui aquest voler s' encen;
en lo exces que 'l seny del cors sosten
se trobara si es sercat pregon.
Qui aquests bens per sa fi vol amar
ell es dels folls ab fama de valent,
la voluntat e menys l' enteniment
son per esguart, no hi poden contrastar.

Lo be del cors no 's deu pus alongar
sino en tant com la natura vol;
honor, diners, favor que lo mon col
sons instruments per a nostre usar.
Follament es llur be per si amat,
e donchs quant mal en ells amar esta
e lo del cors natura esser fa,
mas llur exces es molt vituperat.

Axi com l' orb sens guia va errat
e no veu com entra y surt del camí,
nostr' apetit no pot fer de per si
be sens raho, e si 'l fa mal format.
E lo juhi james jutjara be
si 'l apetit se troba corromput;
qual de aquests primer al altr' ajut
no per escrits, mas parlant ho dire.

Per conseguent lo meu consell yo don,
que vostr' amich us dels diners axi
que solament ne prenga per a si
tant com mester al necessari son,
E lo restant parteixca als qui no han,
car no 'n traura d' aquells son propi be,
hoc un be fals que tost sen va o ve
tal que 'l pus rich es lo mes pobrejant.

TORNADA

Avis a tots los qui trobar volrran
lo gran delit sens mescla de dolor,
fugen del tot cobejança e por,
car pels diners a llur hostal vendran.

IX.

Lo tot es poch ço per que treballam,
puix conseguit el voler fart no es;
en lo volgut lo defalt no es pres,
mas l' apetit, com en tal part gitam.
Alguns desigs acorren a delits,
que 'l moviment no pot hom escusar,
e d' altres molts que se pot hom guardar
e contra nos son per nos elegits.

Per poch loguer treballam jorns e nits,
no se que 's fa perdre hom, si e Deu;
molt per poch preu se dona ço del seu
perdent delits per delits ab despits.
Contra lo cors es enemich lo mon,
de l' arma es enemich principal,
son semblant be es un verdader mal,
donchs ¿d' hon los ve amar qui ells confon?

Per delitar diversos delits son;
han hi alguns necessitadament
naturals son l' especia sostinent,
altres que 'm pens que natura no 'ls don,
mas son per hom d' opinio estimats
los quals per si no han res de valor,
car lo senyal de virtut es honor
los diners son per estima trobats.

Los homens son axi foraviats
qu' honor, diners, crehen ser be del hom;
ço es per que l' ull nostre no veu com
a la virtut sien premis donats,
e veu aquell honrrat havent diners,
lo loch no hi es e lo senyal roman:
en tant al mon ha durat est engan
que no sab hom altres deus verdaders,

Uns delits son de altres homeyers;
la carn no vol treball, fam, ne coltell,
e pels diners axi jove com vell
se dona mort e pert tots sos plahers.
E la honor ab lo diner debat,
no pas tostemps, ans lo diner segueix;
en camp sembrat de diners honor creix,
tals son los deus que 'l mon ha celebrat.

Si l' hom ha be per lo mon l' ha trobat:
dich ho d' aquell qui no sab altre be,
e si te mal, axi pel mon li ve,
no pas en tot, mas en gran cantitat.
Lo mon fa mal mostrant que vol ben fer
e quant fa be no es be verament;
aço no 'nten lo qui viu grossament
ni lo sabent qui passio sufer.

Ardit e franch, prudent, justicier
es l' hom pel mon sens habit de virtut;
aquest nom ha per lo mon mereixcut
per que no 's veu ço que virtut requer.
Bon fet requer de be fer gran amor;
essent aço, delit no hi fallira,
l' intencio d' interes no hi sera
e lo mon vol diners, fama y honor.

Infinits son los que obren ab dolor
y ab interes algun acte honest;
los ignorants cuyden haver conquest
ja la virtut ab gran dolor e plor.
Altres e pochs entenen lo que fan
e faran be ab mal' intencio,
dant entenent que lur voler es bo,
tots davant gents virtuosos seran.

Sens nombre son los qui tant no faran
volents portar si molt ben arreats,
no pensant als sino com son mirats,
y en loch publich ab dolor despendran.
De la virtut, que 'n conservar serveix,
tanta n' hauran com solament los plau,
res no metent en obra si 'ls desplau,
sepulchre son hon res leig no pareix.

Lo be del mon no es be' qui 'l coneix,
lo savi 'l sab e tem aquell lo foll:
savi no es qui 'l sab e no se 'n toll,
sens act' honest prudença no 's nodreix.
De savis folls yo fare mencio,
e de aquells qui savis hom pot dir,
dels folls cuberts e dels menys de cobrir,
dels perdonats e dels menys de perdo.

Segons de molts fon llur intencio
que 'l be del hom fos en tres parts partit,
mas en apres d' aço deu esser dit
que es lo be per ver' opinio.
Tant quant hom sent ab ánima e cors,
e tant quant sent ab lo cors solament,
e quant enten ab sol enteniment
del be celest, d' aquell res yo no pos.

Molts philosophs en llurs escrits han clos
ser profitos delitable y honest,
e tot quant es que sia deshonest
no esser bo, fora de tot repos.
Lo be honest se 'n porta 'ls dos ab si,
car per aquest, delit perfet s' ateny;
axi mateix a tot profit s' empeny,
no desviant de raho lo camí.

Lo profitos per que se ' sguarda' si
lo delitos dins si mateix enclou;
tot acte 'n l' hom que dilectio li mou
porta delit e no 'u cal dir a mi.
Mas tot delit profit a si no trau,
e pus comu es delit que profit;
tot animal participa delit
y en lo profit hom per la raho cau.

D' hon se pot dir que 'l be del home jau
en aquests bens, clohent los tots l' honest;
mas es a dir que es lo be aquest
e si l' ateny lo Rey e lo esclau,
e hon esta en l' home assegut,
e que deu fer per conseguir tal do,
e quant ateny per sa possessio
e com per poch lo vol haver perdut.

Segons per molts e per tots es sabut
tant quant fa Deu en va no es fet res,
los elements e tot quant que d' ells es
a certa fi per sos migs han vengut.
Repos ateny segons qui es cascu,
no pus ne menys que natura 'ls promet,
en conservar si cascu es discret,
en fer aço no roman trist algu.

L' animal hom es animal comu,
tocant de brut e de celestial;
brut per la carn, per l' arma divinal,
e d' aquest be molt menys sera deju;
e sera quant la rahonable part
ates haura sa fi per son obrar:
est es lo be final hon vol bastar,
e que lo fals romanga' un depart

Cascu obrant a be ha son esguart
e sab que mal de tot en tot fara,
y el fals juhi per ver estimara,
plahent a si per fer l' apetit fart:
e no sera si 'l ver be hi defall,
car no roman contenta la raho
si no es be, mas per opinio,
si 'n ha delit no 's lunya lo treball.

Tal es lo be, que no es mur ni vall
tinga lo pas que 'l voler d' hom nos port,
per sa virtut sens haver hom acort
lo tira' si e menys d' altre 'n treball.
E d' ell han dit savis Escocians,
que 'l possehint no pot caure 'n tristor;
lo philosoph aço pren per error,
dient aquest no 'stendre tant ses mans.

Alguns han dit qu' en les coses molt grans
lo contemplar d' elles la veritat
es aquest be, mas axi han errat;
altres han dit qu' en les virtuts usáns.
Tots han dit ver e no cascu per si:
lo be del hom en dues parts se pren,
quant veritat l' enteniment enten,
e 'l apetit a raho consenti.

De aquest be algu no disenti,
que de per si ben havirat l' hom fa,
mas per cumplir lo que l' hom mester ha
dels bens forans e sens ells no 's mesqui.
Mas que del tot ben havirat no es,
d' altra part diu per si esser bastant,
entre be y mal hom fa estar penant,
entr' aygua y foch, sens fret o calt, l' han mes.

De son poder Sénec' ha ço defes,
dient qu' en bens forans es algun be,
mas lo qui 'ls ha del sobira, no te
per ells haver la part de mig pugés.
Ell vol tant l' hom estrenyer dins sa pell,
no pus haver que sa natura vol
s' alguns d' aquests la fortuna li tol,
que 'l sobira ferm esta 'n son castell.

Si 'ls bens forans son mester ab aquell
complit son be al hom en aquest mon
menys de aquests lo be no es ne fon,
deserta es sa propia obr' en ell.
Fortun' haura en ell son poder larch
y el natural comu a tots los bruts,
sos propis bens en ell seran perduts
si 'ls altres bens en ell han tant allarch.

De aquests bens veritat no fa 'nbarch
de ser en hom forans y enteriors,
fama y diners son forans, y honors,
fills e muller, e no se si 'm allarch.
Los apart dins bellea y sanitat
e tots aquells que natura dar pot
tots son no res, a mon parer e vot,
per ser comuns e fora potestat.

O aquest be no es en hom trobat,
e si trobat s' ateny sens los estranys;
qui perdre pot no te 'n segur sos guanys,
y en perfet be s' enten seguretat.
¿Qui jutjara si ja 'quest be pot ser,
sino aquell qui es tot virtuós?
Car l' home flach un pes molt ponderós
per tant alçar no creu d' ell tant poder.

Menys de delit tal be no 's pot haver,
e lo major que 's pot aconseguir,
e res no 'l pot per natura venir,
tant acordant aquest lo fa saber.
Picurus dix; ell esser lo delit:
aço es fals, mas es per conseguent;
sens lo major delit no 's hom content,
son senyal cert es fer l' hom haunit.

Saber no 's pot tal be menys de sentit,
e no 'l sent hom si donchs sabut no es;
l' enteniment sab lo be hon es mes,
mas pel voler deu esser elegit.
L' hom es mester que faça unio
de ses dos parts, la principal seguint,
fahent tals fets que sia obehint
son apetit sensual a raho.

En est obrar cau delectacio
donant senyal de ser l' acte perfet,
e sens delit l' habit no 's mostra fet,
car mostra 'l cors ser en rebellió.
Clarament es desobedient fill
qui murmurant per lo pare treball;
si 'l apetit en obehir defall
a la raho, la pau es en perill.

Damunt es dit que virtut pren exil
si 'l hom obrant obra per interes
e per delit, que habit complit es,
e sens aquell no val un gra de mil.
Mas si delit es sola causa 'l fet
e l' acte 's bo, interes se fara,
no 'l cal pensar al qui be obrara:
be va delit e tristor ha mal fet.

Al be obrant virtut delit promet,
lo mal fahent s' algun delit ateny
no passa molt que tristor lo constreny
e no 'l defen loch publich ne secret,
ab ell se 'n va coneixença del mal
qui per tostemps la consciença 'l rou,
si es malvat tant que 'n mal sa fi clou,
lo seu delit a dolorir li val.

Plató volch dir que bo ne cominal
no es delit, mas hach molts enemichs;
Picurians posaren com michs
que 'l be del hom era 'n delit carnal.
Mas darrer vench son dexeble mateix,
qui anullá vanes opinions,
e del que dix dona' vidents rahons
y al bon delit del avol divideix.

Delit e be sol orde 'ls departeix:
delit es bo en tots fets naturáls
sino en l' hom quant pass' en los brutáls,
car en tal cas natura desegueix.
Quant es al hom segueix natura 'l cos,
lo cel e 'l mon, vegetables e bruts;
axi raho met al hom instituts,
e si les romp es animal ociós.

De quant fa l' hom delit es ocasiós,
car tot fahent enten semblar a sí,
per convinent de la cosa per qui
fa lo que fa essent ne cobejós.
Es veritat que molts actes l' hom fa
qu' entre voler e no voler se fan,
de que 'ls fahents porten voler penján,
mas elegint a voler se refa.

Si com dolor contra delit esta
axi fa 'n l' hom contrariacio,
de tot quant fuig dolor es la raho;
tals passions nostra natura 'ns da.
Amor e oy, primeres passions,
son termenats en delit o dolor;
ha 'sguart de be, lo cami es amor,
e per fugir dolor ne da rahons.

Savis no son tots qui les questions
determenar saben e dar consells;
si contra por, son simples com Anyells,
e vers delits, ardits com a Leons.
Savi 's aquell que sab si consellar
envers lo be qui propi es e seu;
prenint aquell, jaquint l' als en relleu,
anant los folls en lo mon tribular.

Savis son dits los qui poden justar
honor, diners e favor de grans gents,
e son vilans de cor e mal sabents,
que res del ver no sabrien pensar.
Cuydant esser savis ells son astuts;
poder havent de ser bons, son malvats:
aquells e tals no seran perdonats
pel savi hom qu' ateny si per virtuts.

Molts son errants d' ignorança vençuts,
altres qui son errants ygnorantment
gran caus' havent de llur defalliment,
penedint se del cas hon son cayguts;
tots aquests son sens culpa llur peccants :
no 'l ignorant que per culpa no sab,
raho sera que perdo no acab,
e si, aquells sens llur culpa errants.

Aquells son folls, qui son llurs bens gastants,
menys de servar manera 'n res de llur;
parlar de tals largament yo no cur,
mas d' altres folls saviesa mostrants,
comprant molt car treball, dolor, e mort
per guanyar poch, y encara yo crech cert
plegats al loch lo troben tot desert,
clamants del mon sens fer les algun tort.

Axi com l' orb no te ab l' ull deport
per que no hi veu per causa d' un gros tel,
e tolt aquell pot veure terra y cel,
ne pren 'aquell qui d' entendr' ha confort
en veure 'l ver e per mal apetit
es ignorant, que lo mal jutja be:
l' incontinent per passio 'n tal ve,
l' intemperat en fer mal pren delit.

De semblants gents esta lo mon fornit,
en tals recau la major part del mon.
¿Quals son aquells qui de aquests no son?
L' hom dat a Deu y el de natur' exit,
en general, l' incontinent enten
mas ja no sap com passio lo prem,
ell sab lo be, mas va per lo estrem,
l' intemperat no 'l sab e donchs no 'l pren.

Encadenat deu ser qui no compren
que tota res deu ser jaquit per Deu,
mas escapant d' aci tot home creu
que altre be lo cor del hom enten.
Del be aquest es de maravellar
com se pot fer que 'l serch fals entenent
en part hon fi e lo començament
ab la raho pot be de si lunyar.

La major part del mon no pot amar
lo be honest per que be no 'l perceb.
¿Qui es aquell qu' en paciença reb
que tot son be dins si pusca estar?
E per virtut tal be se 'n aconsech,
e que la mort no deu hom avorrir
e que honor e bens s' han de jaquir,
e de aquells que 'ls amen, que renech.

Savi, e foll scient, e home llech
en algun be sa esperança met,
e si honest lançat a part tramet
de falsos bens l' es forçat fer aplech.
Segons qui es tal fi li aparrá
lo temps, el loch, la disposió,
li mudaran sa mala opinió,
james enferm sa voluntat haurá.

L' home avar son be 'n diners esta,
y en lo delit del cohit lo fembrer,
l' hom ergullos honrrat desija ser;
mas dintre si divers aço sera,
car l' hom avar lo logre te per mal
e vol robar en places e camins;
si be 'ls avars volen guany a part dins,
en lo guanyar hu d' altre 's desigual.

L' hom ergullos vol ser, en general,
honrrat, loat, mas en divers cascu;
hu vol ser dit franch ardit pel comu,
altre 'n saber creu esser son cabal,
altre 'n virtut del cors o bell cantar;
tot aço fa qualitat dessemblant,
o per saber del hom qui es triant
entr' aquests bens qual per millor li par,

Necessitat fa la fi cambiar,
car lo malalt en sanitat la met,
lo sedejant diu qu' en fartar la set,
lo pobre hom en haver creu estar,
lo flach e leig fort vol esser e bell:
tots aquests bens ans d' haver han gran preu,
del be honest no 's pot fer algun preu
sino 'l prudent qui posseheix aquell.

Del hom sabent es dret que 'm maravell.
¿Que es aço que de tot seny lo trau
com no coneix que de Rey torna 'sclau?
Volent delit lo pert per mal consell,
car natural passio 'ell no 'l mou:
tals delits son trobats d' opinio
per no usar lo delit de raho,
la voluntat sercant, sos bens enclou.

Nostra raho aquests delits exclóu,
no 'ls vol la carn, ans aquells avorreix,
qui mes de prou a son voler li creix
a desijar ço que la vida nóu
quant l' hom de poch en pau munta senyor,
que li plau mes per tostemps treballant,
obrant mals fet sẽ nulla virtut usant,
no esperant sino falsa honor.

Delits del cors no son de tant' error,
car no 's algu que 'ls lunye lo començ;
restant en carn llur delit res no 'l venç,
l' especia d' hom d' aquells trau sa valor.
Sobres volguts nostr' arma 'n habit ve
e vol ne mes per sa 'nfinida part;
en terme son e de llur terme 'ls part,
fer los vol grans, natura no 'u soste.

¿Donchs al sabent quina 'sperança 'l te
en los diners e honor de mal loch?
No dich si 'ls ha que com a serp los toch,
n' es don' a ells sabent com no han be.
Tant com diners lo cor d' hom no estreny
en cor avar algun be no s' assiu,
ne pot haver amich home altiu
qui pecca 'n tot o quant de be ateny.

¿Donchs qui dira d' aquell hom haver seny
que 'l propi be pert per mal accident?
Car per haver favor de folla gent
a grans despits e vergonya s' enpeny.
No venç primer de trobar se vençut
e serveix ans que no sia servit,
e pert plaher ans d' haver lo sentit,
e si 'l ateny, ab dol es retengut.

Lo qui no sab qu' en obra de virtut
es un tal be donant delit perfet
e que 'l desig per als no 's satisfet,
no 'm maravell qu' en Deu sia 'rascut
com veu que res no 'l basta contentar
e no 's pot fer que son desig castich,
e de tal be veu tot animal rich
y el qu' es senyor se ve a pobrejar.

Entre los bens forans lo vol trobar,
y 'ls naturals, e no 'l pot conseguir;
en est' error aço lo hi fa venir
com cantitat pensa que 'l deu fartar.
E james fon un hom tan bell e fort,
rich e honrrat, que per ço fos content:
segons que vol ha son contentament,
no segons quant, si be hi ha 'lgun deport.

Si la honor ha be com s' ha recort
de la virtut, mas be no ha per si,
son be esta en qui la fa y a qui
es dat, si 'u val, sino tots reben tort.
L' honrat ha be com al bo fa honor,
e l' honrat mes com la honor mereix;
e la honor al honrat voler creix,
e si l' es tolt per ço no 'n sent dolor.

Honor es bo quant no 'l segueix amor,
mas plau al bo pel moviment primer;
no s' enten pus, car virtut no soffer
que 's delit hom en estranya valor.
Mas ¿que 's dira d' aquell entes malvat
que 's mor sercant favor en mobles bens?
En tots barats ha esperons sens frens
no coneixent ténir cami errat.

Del home pech no soch maravellat
puix no sent res defora de sa carn;
del hom sabent se cove traure 'scarn
qu' en son saber sia tant enganat
perdent a si e Deu, y el mon no guany.
¿Qui coneixem tan savi e tan bo,
que mal e be no se 'n diga ab gran so?
E donchs al bo, de fama poch li 'n atany.

Foll es aquell qui lo bon home plany
com no 's preat del poble mal estruch;
ja no es bo o mes pech es que Ruch
qu' en tal favor o tal fortuna 's bany.
Planyer se deu lo bo, com no te loch
d' executar sa famosa virtut,
e que 'l poblas se trobas sort e mut
anant badant en algun bestial joch.

Poble yo dich a Reys, Peons, e Roch,
Duch, Cavaller, Juriste, Menestral,
havents per be l' opinio general
qu' en la honor e diners tot be toch.
E sobr' aquests son unes poques gents
dients que 'l be es en vergony' haver;
altres tant pechs dients qu' esta 'n plaher,
menys de haver d' altre be sentiments.

Per donar fi a mos breus parlaments
pens lo bon hom com qui 'l loa e de que,
e si bon hom lo loa e de be
haja 'n delit restrenyent bombaments.
La gloria 'sta en coneixer a si
ple de virtuts e no loat dels folls,
d' aquells no 'u dich qu' estan cadena 'n colls,
mas dels sabents qui ignoren sa fi.

Vaja cercant lo foll, grosser mesqui,
lo seu delit entre los populars,
car tot semblant se delit' ab sos pars
e no deman a degu lo cami.
Si es mostrat cami no girara,
mas no ira ab tant acuytat pas,
si donchs no 's foll, que 'n saber no bastas,
¿quin es lo jorn que menj' alegre pa?

¿Per que valent home fastig no ha
com veu lo mon pels dolents possehit?
¿E per que vol d' aquells ser favorit?
No es d' alt cor qui 'nvers tal favor va.
Magnanim es qui lo mon te 'n menyspreu,
e molt mesqui lo qui 'l pensa servir,
e com aquest los veu contra venir
que fa lo llas sospirant loa' Deu.

Hon cab virtut la veritat s' aseu
e la raho ab aquestes s' ajuny;
hon una es les altres no son luny,
d' elles no sab qui no 'ls don' egual preu.
La ver' honor es dad' als bons hon son
e lo reves al qui se 'n troba buyt;
l' hom qui n' es menys es arbre menys de fruyt,
oms en bell hort son los homens del mon.

X.

La vida 's breu e l' art se mostra longa;
l' esperiment defall en tota cosa:
l' enteniment en lo mon no reposa,
al juhi d' hom la veritat s' alonga.
No solament es falta de natura,
mas nos mateixs fem part en l' ignorança;
aquesta es en tant gran abundança
que 'l mon nos es tenebra molt escura.
Qui tant no sab en dos errors encorre;
ignor' a si, no veu lo temps qui 'l corre.

Naturalment ignorança 'ns guerreja,
en esta part no podem d' ella 'storcre;
per altres parts li podem cami torcre,
mas no volem de que 'ns es cosa leja,
Ço que libert es a nos qu' aprenguessem
no hi treballam per nostra negligença,
e mal fahent de be perdem sciença,
donchs, ¿com sera que res de be 'ntenguesem?
Per dues parts l' ignorança es tanta
que 'l mes sabent de si mateix s' espanta.

Deu no 'ntenem sino sots qualque forma
presa pel seny, e Deu no es sensible,
ne 'ns es a nos substança conexible,
l' enteniment ab la raho la forma.
Los accidents sol bastam a coneixer
e havem obs los migs que disposts sien;
enbarchs havem tants que 'l juhi desvien,
mudant juhi, minvant e fahent creixer.
Nostre saber a molt poch nos abasta
e passio totalment lo degasta.

¿Qui es aquell qui materia conega
sino per que la forma 's pot entendre?
Lo diferent de les coses compendre
no es en hom, son saber no hi aplega.
E la virtut que del compost resulta
com e per que no 's pot saber com passa;
un' entitat ne surt de la llur massa
divers' a ells, no 'n cal d' aço consulta.
D' aram y estany veu hom exir lo coure
que 'l fort acer en força no 'l pot noure.

Leixant apart les coses amagades
que no 'ntenem, e menys de nostra colpa,
e ymaginant l' ignorar que 'ns encolpa
si 'ns preham poch no cometem errades
fins a venir que no 'ns plau conexença
de nos mateixs, axi de cors com d' arma;
d' aquest saber cascu sens mans desarma,
de mal de si degu no 'l plau sciença.
Apres saber Deu, veritat primera,
segona es de nos sciença vera.

Creixent saber l' ignorança 's desperta;
al qui mes sab li corre major dubte;
en aquell temps que res no se no dubte;
al grosser foll tota cosa l' es certa.
En son saber algu no 's glorieje,
algu no sab del saber lo subjecte;
l' ànima es e sol sabem l' efecte,
l' esencial molt saber lo cobeje;
Car los passats foscament la sentiren
e los presents a llurs dits se refiren.

En generàl parlar mi no contenta,
mas en donar del que yo dich exemple,
los fets del mon ab ansia contemple
dant afalach y axi mateix la 'mpenta.
Per nos lançar al apetit sensible
sens retenir e metr' en aquells tempre
se fa l' hom foll ignorant per a sempre,
lo refrenar es casi no possible.
La voluntat no solament alteren,
l' enteniment d' entendre despoderen.

No se algu que preu lo be que usa,
fretura fa donarli sa estima;
axi mateix per fretura se 'stima
molt mes de dret e contra no ha 'scusa.
Tant solament lo be que virtut causa,
qui 'l possehix lo basta per coneixer;
los altres tots lur preu no 's pot pareixer,
es la raho, car no han ferma causa.
Llur fonament esta sobre falsia,
opinio tot son esser cambia.

Molt hom conech cuytat corrent al metje
dient sos mals per fer sa vida larga;
del esperit algun hom no s' alarga
en demanar quin mal li te lo fetje.
¿Qui sera l' hom qui al vehi demane
de sos mals fets, puix a si ell los cobre?
¿Lo qui te clau y a si mateix no obre,
qui sera 'quell qui obrir li comane?
No es algu qu' a si mateix no menta
per sa lahor de falsia 's contenta.

Puix l' apetit a si l' entendre 's porta
tant que lo ver en falsia li torna,
en poch instant entre ver y fals borna
crehent de ferm e puix fe no comporta.
No hi ha res clar, qu' enteniment entenga,
e 'l apetit es bastant l' escuresca.
Car tota res obs es que s' apetesca,
¿qui es qui poch o massa no 'l estenga?
Afectio l' entendre desordena;
tots som estrets ab aquesta cadena.

Quant per son mal hom ix d' aquella senda
de Paradis, qu' en gros li es mostrada,
tot' altra l' es carrera molt errada;
res no hi coneix no haja obs emenda.
No coneix Deu, ne si, ne menys natura,
e tot saber sobr' aquest se treballa,
e res no hi sab e dintre si 's baralla;
donchs ¿qui 's lo foll qu' en son saber s' atura?
L' hom deu saber e fer qu' en sa fi reste
e qu' en tot l' als lo costat flach hi preste.

¿Qui pot saber quant sa passio senta
en temps vinent si la present ignora?
Del que fa julh que riura ell ne plora,
e pens' amar e amor dell s' absenta.
Axi com l' hom no sab que dins si porta,
e veu se sa e te la mort de costa,
y aquell qui ha sa persona disposta
per viure molt e la mort te 'la porta.
Tal obra fan en nos amor e yra
que no sabem qual d' ells en nos se gira.

Per que restas l' obra de Deu perfeta
e que sa fi l' home pogues atendre,
fon gran raho que d' ells pogues entendre
tant que vers ell anas carrera dreta.
D' aqui avant l' home 's foll qui s' ergulle
en son saber, puix lo ver li s' amaga;
lo savi hom si coneix esta plaga,
e pren ne tant que de fe no 's despulle.
Esser un Deu l' entiment ho mostra,
en lo restant es mester la fe nostra.

Alguns seran que passen mes vergonya
de no saber que de mals homens esser;
ans que grossers volrien llur desesser,
e llur saber de bon saber s' alonya.
No solament aquell no conseguexen,
mas d' hon se pren no saben e que dona,
passant dolor l' arma e llur persona
en tot quan fan, e açò no conexen.
Axi com l' hom que viu en la galera,
que la pudor l' es olor falaguera.

¿Quals son aquells qui en lo mon practiquen
sens mass' amar les coses agradables,
si retrahent d' aquelles ayrables,
retrahent se de les que 'ls damnifiquen?
En carn, sens carn, viu qui pel mig camina
e no veu hom qui vaje per tal via;
de mi confes que mon juhi 's cambia
voltant se lla hon passio la fina.
Lo metje qui al gust agror li alta
no la tolrra en persona malalta.

Sens cas vengut, mas concebut en pensa,
segons qual es l' enteniment se volta;
lla hon amor o ira no es tolta
de ver en fals defalls en ver dispensa:
lo cas e loch tot son esser li muda
e no es res que dos cares no mostre,
e per son mal hom diu lo Pater-nostre;
bona 's la mort segons en qui 's venguda.
Tostemps havem un moviment molt vari
d' altre mogut e tostemps ordinari.

Nostr' apetit altre movent lo mena,
no pas aquell qu' en general be 's gita,
lo loch hon es lo tal be hom cogita,
son los esguarts que per bruts hom s' ordena.
L' enteniment apres serca la via
com aquest be del loch tal haja traure,
ans fals juhi l' enteniment ha caure
si no 's alli hon trobar lo volrria.
Puix l' apetit un altre no 'n cobeja
l' enteniment ab gran cura 'l pledeja.

Ja veig estar a Deu ple de rialles
vehent com som a nos mateixs contraris;
lo que sercam son nostres adversaris:
aquests son bens d' hon havem grans baralles.
Lo mal volem, cuydant que be gran sia,
a pledejam aquell ab grans despeses,
volent honors, matrimonis, riqueses,
e lo revers s' ateny del qu' hom volrria,
Lo mal es be, e lo be mal retorna;
algu no sab sa Nau per quin vent borna.

Semblant me trob al qui alegre canta
e port' al cors disposicio mala,
que pleuresis o gota 'l cor senyala
e altres mals que 'l esmentar espanta.
E com aquest de viure ja no pensa
torna cobrar sanitat mes perfeta,
apres li ve no sab d' hon la sageta
que 'l fa morir sens alguna defensa.
Lo que pensam que 'ns fara nostra casa
allo mateix la destruu e l' abrasa.

Tot hom es foll qui molt del mon s' alegre
puix no hi ha fi, e si es sospitosa.
Lo desijar es cosa treballosa;
lo posehir fa l' hom trist o alegre.
Lo pus sabent no sab ne 'nten que vulla,
quant deu plorar d' algun fet ell vol riure;
corr' a la mort pensant anar a viure,
de casa ix quant cové que 's reculla.
Per un be poch sa' nima e cors dona
e per son mal si mateix tot bandona.

¿Qui pot saber que d' ell los fats ordenen,
quant, com, e hon finira los seus dies?
Fugint la mort hi va per dretes vies,
Ell sab los migs si 'n mal o be l' amenen.
no va de nit sens bruxola o carta,
menys de pilot en la canal de Flandes,
e cuyda' nar en coll d' homens en andes
trahent si joch del qui del mon s' aparta.
Tot aço fan aquells qui hom diu savis;
tal exemplar trahen los nets dels avis.

¿Hon se recull en nos tant' ignorança
obrant en ferm sobr' incertes ventures,
e pledejam ab molt amargues cures
lo tan incert ab tan ferma 'sperança?
Si com l' orb foll corrent tira sa via
e no sab hon sia son dubtos terme,
e caminant no veu hon lo peu ferme
trencant va 'l coll e si no consegria,
Tal es aquell qui be final vol traure
dels bens del mon, e aixi veig tots jaure.

Com lo malalt que 'speriments asaja
per a guarir del cors, e amargosos,
e son verins per a la mort cuytosos,
altres no 'n sab o no te ab que 'ls haja,
ne pren 'aquell qui en lo mon treballa
per conseguir ab que lo voler farte,
e no 's pot fer, puix que 'l ver fi n' aparte,
en les restants fins be y mal se treballa.
Los bens del mon mostren fi e no 'n tenen,
car no 'n son farts los qui mes d' ells ne prenen.

Tots quants bens son fora de la persona
si be 's pensat en degun fi termenen,
es algun fi los quals atenyent venen,
mas lo derrer es qui be sens mal dona.
En los primers la pensa 's delitada
no sens dolor, car despit se remija;
no 's troba fi en res que hom desija
si donchs no fa la pena termenada.
Senyal es cert que hon mal se pot metre
al final be e ver no 's pot remetre.

Dels fets la fi la mort ne determena,
e fins aqui algu no es bon jutje.
¿Qui es aquell lo qui dretament jutje
d' aço que fa si n' haura goig o pena?
Les fins dels fets estan encadenades
secretament que no es ull les veja,
la pus gentil senyala cosa leja,
si no 's veu tost trau cap a les vegades.
Si com lo temps humit lo sech senyala,
los fets del mon van de bon' obr' en mala.

TORNADA

Mare de Deu, tu es aquella 'scala
ab que 'l peccant lo paradis escala.

XI.

Entre amor so posat e fortuna,
cahent, levant, si com infant en roques,
congoixes grans ab alegries poques
si 'n possehesch no 's maravella 'lguna.
Semblant me trob al home qui navega,
qui per los vents sa person' es regida;
dolre no 's deu si la 's veu escarnida,
caure deu l' hom guiat per guia cega.

No com aquell qui 'nteniment replega
e dintre si delits de virtuts usa,
sa fi guardant aquell a qui acusa
los ignorants y 'ls sabents mals no plega.
Jaquint los mals qui bens als pechs aparen
he perdut tast de res no essent noble,
ans he seguit comuns delits de poble
e davant mi altres no si acaren.

Donchs si dolors a ma pensa emparen
raho es gran, puix tal vid' he seguida,
la fi del hom tardament he sentida,
mos apetits sens trava caminaren.
A llur semblant cuytats acorregueren
al qui pus prop los fon de lur natura,
reconegut m' arma 'n prench vestidura
tal com aquells vicis saber li feren.

Los meus desigs tals delits emprengueren
qu' altre poder dins si mateix havia,
y aquells hauts degu mi no complia
e no molt tart a mi despareguerien.
Qui 'n poch vexell molt gran cantitat pensa
no 's pot haver, car la natura passa;
qui vol rich ser per una ma escassa
lo seu desig contentar se defensa.

Ja no viuran en molt alegra pensa
qui bens del cors e de fortuna volen;
e totes gents per haver aquells moren
y en contra si prenen armes d' offensa.
Si col malalt qui no 'nten medicina
pendra veri, cuydant aquell guaresca,
de la sabor amarga sent la bresca
e dolça l' par una 'margant sardina.

Quin 'n fer viltats la pensa te vehina
e no ateny al delit del entendre,
la veritat de res no pot apendre
y esclava fa de sa raho Regina.
Delit d' hom pert qui tals delits no tasta,
car hom es dit mes per la part del arma;
tot a si pert qui de raho no s' arma
y en aquell fruyt d' enteniment no basta.

A si mateix lo malvat hom contrasta,
y el que li plau fa e lo restant deixa;
lo be jaqueix, ab tot lo mal se feixa,
si delit pren en molt poch temps se guasta.
Tot lo que fa li torna en contrari
e no coneix l' enemich seu qui 'l mata,
y aquell qui deu portar jus la çabata
te sobre 'l cap per molt bell vestuari.

Pren me 'n axi com grosser herbolari
qui prop la mar les herbes del bosch serca,
e com lo clerch fahent de festes serca
en lo troya leixant lo breviari.
Qui 'n aquest mon de ser hom se contente
serque delits que sa natura vulla,
leixant als bruts los camps e llur despulla
e sos delits no 'ls acurt ne 'ls do 'mpenta.

Lo delit d' hom en l' ententre s' asenta
quant veritat per aquell es sabuda:
en tal delit la sciença hi ajuda,
mas no 's complit sens voluntat consenta.
En be obrar cosa de be hi electa
e que delit prenga 'n la sua obra;
tot quant es d' hom fa sa propia obra,
si 'u fa per Deu sa vida es perfecta.

La vida d' hom es en dolor contreta
com los pus alts delits mundans pratica;
llur estament enfermetat no 's fica,
o cambi pren qui 'ls reb ab ma estreta
o falleix ço per hon los delits venen;
e de si ells l' ánima no contenten
com sobirans bens, ans d' haver se tenten,
com son haguts ab si dolor sostenen.

Ignorantment les gens fals delits prenen
corrent al mal puix ha de be semblança;
en loch de por han alegra 'sperança
havent mes be dementre no 'l atenen.
Ates lo loch qual ab gran desig volen
han compliment de dolor infinida;
volent tot be no 'l troben, ne partida
per delitar amarga dolor colen.

Alguns delits d' aquell ver delit solen
lunyar se mes que 'ls altres no se 'n lunyen,
e tots aquells qui delitar hi punyen
si plaher han ab ell no s' aconsolen.
E tant com pus en ells hom se delita
axi fortment la gran dolor s' acosta,
de luny mirant lo cami pla sens costa,
y el caminant rompent se 'l coll despita.

Carnal amor a gran pena concita
a tots aquells metents hi llur espera:
desig mortal es passio primera,
del penedir no 'n cal haver sospita.
A les honors vans pensaments segueixen;
a riques gents serveix la roberia:
dolor de mort han que lur be tolt sia,
senyors en mon e com esclaus serveixen.

Si 'ls bens del cors per nos res apareixen
no 'us hi cal dar en aço gran crehença:
de fortitut lo Bou ha mes potença,
de temprament los oçells ne floreixen.
Per un no res estíme la bellesa,
en poch temps cau e molt poch la se 'n porta,
e son poch fruyt als folls amants conforta;
la sanitat es per poch mal defesa.

Be mostra 'l cors haver poca bonesa,
que de virtut l' animal brut lo passa:
l' hom es senyor, donchs no per esta massa,
car d' esta part los bruts han mes despesa.
L' hom es mortal animal rahonable,
quant a la carn es bestia formada,
e la raho en l' arma 's enprentada;
per esta part a Deu es comparable.

Tant quant finit pot esser estimable
ab l' infinit en compte se pot metre;
a comparar se poria remetre
res de la carn ab l'esperit durable.
Si no 'l present sentir la carn no basta
tastant, tocant alguns delits sensibles,
los altres senys per si no 'l son pahibles,
delits dels tres pels dos sobredits tasta.

Delit es bo puix a dolor contrasta,
mas no val molt sens obra virtuosa;
ell la compleix, sens ell no 's saborosa:
hon cab dolor la virtut no s' engasta.
Donchs quant la carn es a l' arma tirada
per bon delit sa obra es perfeta;
no es raho, mas es sa filla feta,
la part brutal racional es tornada.

Aquells delits de que la carn s' agrada
cascu be sab y 'ls de l' arma ignora,
aquella res que no fall algun' hora
entenen pochs y es per molts menys tocada.
Algu se pert per falta d' ignorança,
altres sabents per no tastar no prehen;
axi 'ls vilans qui en loch honrrat sehen
no senten be lo delit qu' honor lança.

En ser content cascu ha sa 'sperança
e follament aquell delit espera,
car los Lidons vol trobar en figuera
e talls Morischs serca 'n la dolça França.
Hu es lo be sercat en grans partides,
no hi ha delit sens dolor en alguna;
qui mes ne pren ha voluntat dejuna,
los menys volents ne han alegres vides.

Ans que virtuts sien per hom sentides
los vicis han mesa dins nos lur força,
e si per temps la raho tant s' esforça
desconeixem, e no clar, ses fallides.
Durant lo temps mals habits se nodreixen
en hom, sens hom aquest habit se talla;
l' arma y lo cors se 'n fan cota y gramalla
e los brocats leigs vestits apareixen.

¿Qui son aquells qu' en tanta virtut creixen
que solament los vicis seus coneguen?
La major part yo son cert que ferm creguen
que aço es bo que volen e coneixen.
Puix l' hom es mal, lo be no li pot plaure,
car no repart en be que aquell tira;
en voler d' hom es al començ que 's gira,
mas l' habit fet Deu ajudant pot traure.

En saborit sentiment deu recaure
aquell delit que 'n be obrar se troba:
d' aquest delit l' arma sol no 'n fa roba,
mas en lo cors tal sentiment ha jaure.
Tant quant cascu es pus dispost a rebre,
aytant val menys sino ix en bell acte;
de 'ls dos lohants ne surt aquest contracte,
sens llur acort no 's pot virtut concebre.

A si mateix par que vulla decebre
qui sa valor aytant com pot no munta;
tota res d' ell val a bondat conjunta
lo fill e 'l net, lo Bou y 'l Ca de Lebre.
Segons l' amor axi llur be demana,
amant a si molt mes del be s' aparta;
desijant be s' umple de mal e 's farta,
mal vol per si e al altre vida sana.

Puix que virtut delit e bens comana,
¿per que no 'ns plau virtut e vici 'ns alta?
La voluntat a be y a delit salta,
l' entoniment sol entendre 'l ver mana.
Mas no volem tastar d' esta vianda,
car en començ desaborida 's mostra;
l' avol delit sent la passio nostra,
aquest n' ateny treball e cura granda.

Al tal delit los pechs no troben anda,
puix que no es en ells esperiença;
fe no havents no 'ls basta conexença,
lo no sentir per ells leixen en banda.
No volen mal quant son en malaltia
e pobrejant cobejen les riqueses
los flachs e leigs, forces e grans belleses,
luny fora si han tota s' alegria.

Tot hom vol be per que delitat sia,
e no sentint aquell propi de l'arma
serca 'l del cors, e de aquest se arma
e d' altres molts que follament se fia;
los quals com son units en una cosa
aquella es del hom benhauirança,
cascu per si havent l' hom esperança
en algu d' ells sa pensa no reposa.

Per millor part Deu l' entiment posa
com a senyor en cascuna persona,
e si en ço que 'l deu donar no 'l dona
com pus n' ateny en tant mes li fa nosa.
Car de per si lo leig fer tristor mena,
e sent ho mes qui d' entendre mes toca,
si com l' hom foll qui 's fir l' ull d' una broca
com pus dret fir sa vista destermena.

Tota passio es cert que mes s' encena
en l' hom subtil qu' en persona grossera,
car entenent en contra la carrera
d' oy o d' amor hon s' aparella pena.
Car solament practicant del entendre
no es ple tant en virtut ne 'n sciença,
de ço que 'l plau ha major conexença
e no es res que 'l dol no 'l fa contendre.

Si Deu al hom grosser lo plau defendre
de fam y set e de dolor sensible,
altra dolor no li pot ser terrible
si ja molt prop d' aquestes no 's deu pendre.
E donchs de tant l' hom entenent pren colpa
com en dolor al home grosser passa
saber ha poch e giny contra si massa,
lo poch y 'l molt cascu per si l' encolpa.

XII.

No 'm clam d' algu qu' en mon mal haja colpa,
si 'm clam de mi yo 'n passe ja la pena,
de fora mi es la causa qui 'l mena,
mas dintre mi es aquell qui m' encolpa.
Ignor si 'm ve per falta del entendre
per fals jutjar les coses presentades,
o l' apetit per sobres desijades
fa que no 'm puch d' ignorança defendre.

Menys de mester enteniment despendre
tot quant Deu feu es bo per sa natura,
ell establi a tota creatura
terme de be sens poder ne mes pendre:
e l' home foll sa natura regira
e met valor hon algun be no 's troba,
despulla si e don' al estrany roba,
gracia 'n fa, de si mateix la tira.

L' ull del hom pech totes les coses mira
de sobre si, essent elles jusánes:
a son voler vol portar les foránes,
e quant no pot en contra Deu sospira,
no com pensant com en ell es la falta
per no domdar l' apetit no fartable,
pensant esser bastant e' sats durable
cosa que 'sta molt baixa e par alta.

Asats en l' hom es la raho malalta
qu' a son voler portar vol tota cosa,
ne sab que l' hom en lo mon no reposa
si del forçat que soffir se desalta:
donchs, quant es foll qui va tras l' impossible
e creu de cert que be 's leus de atenyer,
e sab que son voler no pot estrenyer
si donchs no 'l met en lo cert e possible.

Aquell sentir e l' entendr' es fallible
ignorant ço que al voler abasta:
foll es aquell qui vol de molla pasta
ser un escut a tot colp invencible.
¿Donchs que sera del qu' en les dones volen
amor gentil mesclada ab gran bonesa,
dient que 'ls fa la fortuna malesa,
per no saber d' hont los ve per que 's dolen?

No saben poch los qui molt amar solen
saber d' hon ve per que dolor sofiren,
ab cor d' haver tot be complit requiren
de don' amor e per Deu aquell colen.
Per ignorar amor e sa natura,
e ignorant dones e lur mereixer,
cuyden que ço qui 'ls da fam los deu peixer
e dura tant la fam com l' oradura.

Graci' ateny aquell qui no atura
en la error sino tant com ignora,
mas conexent la moltes veus se 'n plora
e no se 'n part ne 'n penedir met cura.
E moltes veus la falta coneguda
partir se 'n vol e lo partir l' agreuja
per que li plau lo temps que si alleuja,
esperant qual part d' ell sera vençuda.

Enemich es de la casa sabuda
l' enteniment si veritat no guarda,
donchs de amor follia es la guarda,
puix dins breu temps de blanch en negre muda:
no pens algu la colpa d' amor sia
ne del amat, mas del amant que ferma
sa voluntat en loch tremolant ferma,
foll es aquell qui 'l vent fermar volia.

Tot lo darrer met l' hom en primeria
e no coneix fins que no 's temps que 's faça
quant l' apetit totes coses abraça
e lexar vol ço que fer no 's poria.
Lla donchs hom veu, si es sabent, l' errada
com ne per que no ateny lo que serca;
lo savi pren lo profit de sa serca,
lo foll roman en sa trist' encontrada.

Ans de haver la cosa desijada
es de saber haguda quant contenta;
aço no sab hom, si primer no tenta
l' esser de si e del que li agrada,
e que primer son apetit estrenga
a no voler lo que raho no vulla:
del hom vestit mal pendre fa despulla,
menys es de fer tolre 'l ans que la prenga.

Pus facilment yo crech que l' hom atenga
tolre 's desig, qu' en aquel metre terme.
¿Qual es aquell qu' en loch lenegant ferme
son peu, que tost en terra no s' estenga?
Donchs qui d' amor segurament vol viure
los moviments ab fermes rahons tolga;
e qui d' aço no es bastant se 'stolga,
mes propi l' es lo plorar que lo riure.

A cobejar es hom primer delliure
que no haver de les coses sciença,
per que no te franca la conexença
dones y amor en loch degut asiure.
No se com es conexença primera
que 'ls apetits mortificats no sien;
ella val poch si ells cami desvien,
y ells van com orbs si no 'n prenen carrera.

TORNADA

A tots aquells qu' en lo mon han manera
de abraçar totes coses mundanes,
com pus n' hauran, veuran ells y elles vanes;
qui fuig del mon va per dreta carrera.

SEGUIDA

Vos, mon senyor, haveu sciença vera,
los apetits mals a vos no contrasten,
mostrant a molts, qui saben e no tasten,
si 'l passionat ha la raho sancera.

ESTRAMPS

I.

Pahor no sent que sobres laus me vença
loant aquell qui totes llenguas loe,
guardant honor 'aquel eternal esser
hon tota res en ell es pus perfeta.
Que sino es obrant quant pot natura,
ans he pahor que mon parlar no cumpla
en publicar part de sa justa fama
tal com requer y 'ls merits seus l' atracen.

L' hom envejos son offici reposa,
car d' egualtat ab ell nengu pareja;
en ell pensant cascu si justifica
tallant de si l' amor a sa persona.
Tant son en ell les virtuts manifestes
qu' es d' yra cech l' hom qui be no les veja,
per los migs va qu' en los estrems no toca,
en temps dels Deus en vida l' adoraren.

E Deu vehent la perlongada honta
que 'ls grans senyors en contra d' ell cometen,
tenint ab fraus e tiranes maneres
les parts del mon, los pochs e grans Realmes
ha dat voler al justificat home
qu' en breu espay haja la monarchia
clar lo nomen ab aquest' alta 'nsenya
com de tot cert es dels homens pus savi.

Per ço que mills a totes gens se mostra,
mostrant la 'quells que Vaques e Bous guarden,
ell es aquell qu' en la joventut tendra
sobra 'n aquells que saviesa colen.
En despocar de nombre de gent d' armes
les multituts d' aquelles ha fet retre;
tot quant pot fer virtut de fortalesa
dins un cor d' hom en lo seu ho demostra.

En gran defalt es lo mon de poetes
per embellir los fets dels que be obren,
los freturants de bella eloquença
l' orella d' hom afalach no pot rebre.
D' aquest valent una gran trompa sone
que 'ls Indians ab un poch no exorda,
hohenla 'quells qui son a tremuntana
y els de ponent e de levant, los Tartres.

TORNADA

Foll es aquell que fa juhi 'n los homens
segons que d' ell la fortuna ordena;
aquells affers que no son en l' arbitre
culpa no hi cau si venen per contrari.

II.

Qui de per si ne per Deu virtuts usa
be sera foll que per lo mon ho tempte;
hon mal fahent de llur mal fet no penen
los bons fahents de ben fer no meriten:
ja son estats ver semblants bons per fama,
no pas en ver, car per fama be feyen
e per llurs fets lo mon los meritava;
no hi resta al mon qui res de be guardone.

Donchs lo mal hom als homens ja te 'scusa,
cascu pot ser tal com son voler dicta:
tot estament son offici no serva;
no se 'ls prelats, perdon me Deu com dubte.
Papes e Reys fins al estat pus minve
fan lo que 'ls plau, mas no pas lo que deuhen;
Deu, amador d' intencio primera,
es colt y honrrat d' intencio segona.

Dret natural es que la prima causa
en nostr' amor les altres precehixca,
e quant se fa, que 's faça per aquella
e no vullam aquella per les altres.
Ell' es la fi de nos e lo principi;
en ell' es mes qu' en nos lo nostre esser;
nos ignorants regiram aquest orde,
car Deu volem no per si, mas per altre.

Deu no pregam ardentment sino 'n pressa
e quant volem gracia d' ell atenyer,
e som tan pechs que 'ns pensam ell nos hoja,
e nostres prechs ab gran dret nos condamnen.
Puix no havem l' entencio primera
en ell, y apres a nos e nostres coses,
a nostres prechs ell hou d' orella sorda
e no 'ns partim davant ell menys de colpa.

No 'm maravell si 'ls fets de Deu s' ignoren,
com los morals, qui son clars, escurs paren
llur fonament en nostres ventresques,
per que no 'ns cal escartejar molts libres.
Si a traves la fusta va' la roca
raho sera puix Nauxer no la guia;
si per virtuts los homens no s' adreçen,
¿ que pendran, donchs, per forma de llur viure?

Si Deu no fos ne lo mon donas premis,
per si mateix hom deu fer bones obres,
car en be fer lo bon hom se delita
e l' home reb de sa bon' obra paga;
mas qui per Deu ne per si be no obra,
mas vol haver honor, glori' e fama,
foll es pensant que sens be les atenga
e si no sab que treball ne merexen.

Segurs de Deu son de llurs crims los homens
en aquest mon, puix castich no se 'n mostra,
e ja los Reys los potents no castiguen
per que 'ls han obs y en part alguna 's dubten;
si com lo Llop la Ovella devora,
e lo gran Tòr segur d' ell peix les herbes,
axi los Reys los pobres executen
e no aquells havents en les mans ungles.

No roman sols la colpa en los princeps,
mas en aquells qui en mal fer los insten;
ells ja son mals y 'n mal fer los inclinen
per llur profit o per causa d' enveja.
De nos mateixs preń lo mal causa prima,
qui 'ns fem senyors ab lo poder del princep
en contr' aquells qui 'ns son par y eguals frares,
per fer nos grans d' honor e de riqueses.

Dobl' animal es l' hom, e 'ls altres simples,
per ço com son en ell dues natures;
si del que fa no 'n complau almenys una
del tot es foll qui de natura ixca,
si no complau a la part rahonable
o l' apetit sol, qu' altre no 'n damneje;
foll es del tot si 'n be fer se turmenta
per haver ço que 'l mon als bons denega.

Tals com aquells qui per la mar naveguen
son desviats si 'ls fall la tremuntana
e van en lloch hon la ventura 'ls porta,
son en lo mon los homens qu' en ell viuhen:
puix la virtut no tenen per ensenya,
cascu va 'lla hon l' apetit lo porta;
qui contra fa es foll que 'l atribule,
puix que no sab causa per que treballe.

O Deu, ¿per que los qui lo mon trebulen
y el que volran per null temps aconsiguen,
y aconseguit llur voler mes desija
si que james fam se part de llur ventre?
¿Com ne per que no demanen ab cuyta
si res pot ser de que 'l hom se contente?
Sabran que hoch, e veuran la gran falta
que dins ells es e no pas en les coses.

Per acabat foll se tendra 'l pus savi
de son defalt haura mes conexença,
puix ha guastat lo cors e molt mes l' arma
servint aquell qui mal en paga dona.
D' opinio falsa pren lo seu esser;
pres l' ha 'n descuyt, no es lo qui 's pensava,
fama y diners cuyda que virtuts fossen;
los folls les han e savis les pledejen.

Res no es bo que 'l mal hom possehexca,
e com honors los mals homens atenguen
los homens bons ab fam no les demanen,
e majorment pensant los qui les donen.
Foll es aquell qui 'l do de foll molt prea,
car ja no ha d' aquell la vera 'stima;
mas la final diferença no 's molta
entre aquells qui vanes coses volen.

La van' honor al bon hom no contenta,
car lo bon hom en son acte 's delita;
no en l' honor del qui li s' agenolla,
lo be d' honor en aquell es qu' honora
e no 'n l' honrrat, mas-lo be seu senyala,
e si no hi es honor falç' es aquella
que lo bon hom de tot en tot menysprea,
no pens ser bo qui en tal be 's gloria.

Gran raho 'm par que Deu nos avorreixca,
puix lo perdem per Deu qui no 's en esser;
quant los gentils los llurs Deus adoraven
en llur error havien gran escusa,
vehent aquells ab l' ull no sols de pensa
e ver semblants que 'ls parien miracles:
ara 'doram Deus d' opinio falsa
durant en tant com los trigam coneixer.

A la virtut cuydam fer sacrifici
quant la honor havem en reverença,
e no sabem d' hon falç' honor pren força
e ygnoram d' hon ver' honor pren forma.
Tota honor nos sembla que 's deu colrre,
ne los sabents mes del entendre passen,
car fan honor als qui no la mereixen,
tots som eguals al que de fora 's mostra.

Afectio y enveja 'ls bons gūerreja,
enemichs son d' honor e fama bona,
e l' ignorant en qui ver juhi 's gasta,
¿qui sera ¿quell qui de llurs mans escape?
Mes son, pero, los qui d' honor mal tracten
que tots aquells que la fama varien;
al vicios pus tost l' es honor dada
que lo valent de fama no triumpha.

No solament als pechs que res no 'ntenen,
mas a quants som l' ull nostre 'ns enfalaga
si que vehent los favorits hom honrra
e tol recort com no son molt culpables;
qui per leigs fets son muntats a domini
honrra 'ls l' estat mes que leig fet no 'ls lleva.
¿Donchs qui 's lo foll qui per honor be faça,
puix la honor per be fer no s' atenga?

Ignorantment al mon alguns be obren
per no saber lo qui 'ls ne dona causa;
altres no tant, mas pegament be usen
fahents per tal que lur ben fer se perden.
Los primers son tenguts molt a natura
qui 'ls fa ben fer per moviments qui 'ls dona,
los altres son vers Deu e si culpables,
infern vivint e' pres mort possehexen.

Fastig ha Deu de qui 'l mon no te 'n fastig
e del qui 'l ha si d' aquell no s' aparta:
no solament es luny qui 's en la hermita,
mas tots aquells qui del barbull se lunyen.
Ladre 's ja vist qui ab ladres pratica,
superbios qui per honor treballa,
avar aquell qui ab diners s' embolca,
lo lloch hon es lo mostra ser culpable.

Diners y honor per treball just no 's guanyen,
tants son los mals qui per aquells treballen:
qui bonament en aquest mon pratica
no pot muntar per los mals qui 'l empatxen:
qui regiment vol de ben fer no s' alta,
o es grosser no sabent lo que s' usa;
a mal a fer lo cami pla no 'ns porta,
per nous camins hi van, e plens de 'spines.

Si l' hom hagues per leig fet vituperi,
¿que fara 'quell cavaller sodomita
havent pres grau d' excellent viril home,
y aquell jaqueix volent costum de fembra?
D' alguns sabem aquest peccat horrible,
no veig senyal qu' honor los sia tolta;
qui no la tol de hon tolta deu esser
no la dara en part hon se mereixca.

Ja no es crim que a l' honor no 's mescle,
e ja molt menys en homens qu' en les fembres;
ans fa senyal un poch peccat en elles
que lo major que 's pot fer en los homens.
Aço 'sdeve per que 'ls homens son jutges
passants dolor del crim que les mes toca,
amant a si lo mal d' altre 'ncarexen
e simples fan llurs fets abominables.

Reptar no cal de llurs vicis les dones,
car de aquells natura 'n prench lo carrech,
qui no enten e passio lo força,
de son be y mal natura es maestra.
Los tres pilars hon lo be d' hom s' asenta
esser no pot qu' en elles se recolze;
llur fonament deu esser la prudença,
e lo nom sol en elles par salvatge.

Als que poder e saber han d' apendre
e de ben fer per favor de natura,
en contra d' ells Deu pogra fer miracle
com en peccar de la natura ixen.
Dubtar no cal si 'l hom contra si pecca
en tot quant fa si de raho s' alonya,
de tot en tot de sa natura es contra
com en peccar los termens d' home passa.

Yo guart lo cel, e no veig venir flames
per abrasar la Sodomita secta.
¿ Hon es lo temps que tu preníes venja
de tots aquells que natura 'greujaven ?
Mire lo cel quant ploura la justicia
qu' en temps passat entre nos habitava,
e no veig res que d' aquest loch devalle,
en fe roman tot quant de tu s' espera.

O senyor Deu, ¿ e quant sera que 't mostres?
Ja tarda molt com del mal hom no 't venges:
yo so ben cert qu' apres la mort l' esperes,
mas en lo mon be 'm sembla que 't mostrasses.
Vulles haver pietat del teu poble,
puneix aquells sehents alts en cadira,
qui del Anyell volen la carn e lana
e son contents que feres lo devoren.

Si dels estrems los homens no se 'spanten
vicis comuns quasi 'n virtuts se 'npenyen;
ja los avars passen per homens savis,
los cavallers per mercaders se 'spatxen
e los covarts llur grau d' honor no perden:
per be que 'l nom en los pits d' hom romanga
als propis fets enteniment no 's troba
si per aquells per hon diners s' ajusten.

No 's deshonrrat per ser avar l' hom jove,
e que passas Tantalus en cobea,
si es dispost en ser franch, essent prodich
ja li noura si tracta matrimoni.
Vell ignocent de be, mas de mals apte,
luxurios, cubert e ple de pompa,
no pert honor n' entre los pechs sa fama.
¿Qui son aquells sabents qual deu l' hom esser?

¿Que pot valer hom qu' indignat no sia
en contra 'quells qui en lo mon triunfen,
vehent los folls grossers e plens de vicis,
e tot llur be los ve per atrivença?
No se algu qui 'l mon tant no rebuje
que 'l enderroch, puix no sentint no 's cansa;
maldit jutjat pot ser, mas no 'l empatxa,
al atrevit lo mon cami li obre.

Per mals mijans lo mon sa favor dona
y en son despit los atrevits s' avancen;
son avorrits e quasi 'l mon los dubta,
loch te cascu en lo mon hon s' aloja.
No hi ha raho l' ordenador al seure,
no hi seura 'lgu si espera bon orde;
no contra fa la taula de Perusa,
orde no hi es, mas error sempiterna.

Rey no regint ne 'ls pobles obeeixen,
no se qui es pus culpable al altre;
degun estat al altre no impugne,
car no 's algu que sa fi no desvie.
Si algun hom es qui la regla rompa,
tant poca part al tot punt no altera:
ab tot aço resta la regla ferma,
un Oroncl l' estiu no denuncia.

O gent del mon, obriu los ulls per veure
com no 's tot ver lo que veritat sembla,
e que honors, los diners e la fama
per les virtuts per null temps s' atengueren.
Lo cobejos cruel e ple de pompa,
astucios, importu, sens Deu tembre,
aquest les gents per virtuos lo jutjen,
donchs, per bondat no 's guanya bona fama.

L' hom que virtut ab sol entendre toca
y en algun tant pot gloria 'consegre
es coneixent e la favor menysprea
vehent los folls com en aquell' entenen:
no es tan bo que si los bons l' havien
no la volguessen ab rahonable 'stima;
no es tan foll qu' en estrem lo cobeje,
l' entendre ha, mas a virtut no basta.

O quant son pochs qui de general regla
sabrien fer als fets singulars regles,
e aplicar aquelles a la vida
e fer juhis molt certs e necessaris.
Tots los juhins qui 's fan entre los homens
affectio la sentença ordena;
d' hon tinch per foll qui en gloria 's munta
per lo juhi qui tal jutge la dona.

Causen les gents esta error comuna
puix en lo mon tal enteniment troben,
ans de haver del ver la conexença
han engendrats habits de mals conceptes.
No ha molt fet qui 'n conexença basta,
mas lo qui ha que la part bona prenga,
als homens flachs par obra impossible
per qu' ab ull flach miren cosa difficil.

FI DELS CANTS MORALS

CANT ESPIRITUAL

ESTRAMPS

Puix que sens tu algu a tu no basta
dona 'm la ma o pels cabells me lleva,
si no estench la mia vers la tua
quasi forçat a tu mateix me tira.
Yo vull anar en vers tu al encontre,
no se per que no faç lo que volrria
e no se que aquest voler empatxa
puix yo so cert haver voluntat franca.

Llevar mi vull e prou no mi esforce;
ço fa lo pes de mas horribles colpas:
ans que la mort lo proces a mi cloga
placia 't Deu, puix teu vull ser, que 'm vulles.
Fes que ta sanch mon cor dur amolleixca,
de semblant mal guari ella molts altres;
ja lo tardar ta yra 'm denuncia,
ta pietat no trob' en mi que obre.

Tan clarament en l' entendre no peque
com lo voler he carregat de colpa.
Ajuda 'm Deu; mas follament te pregue.
Car tu no vals sino al qui s' ajuda,
y a tots aquells qui a tu se apleguen
no 'ls pot fallir, e mostren ho tos braços,
¿que fare yo, que no meresch m' ajudes,
car tant com puch conech que no 'm esforçe?

Perdona 'm Deu si follament te parle,
de passio partexen mes paraules:
yo sent pahor d' infern al qual faç via,
girar la vull e no hi disponch mos passos.
Mas yo 'm recort que meritist lo lladre
tant quant hom veu no hi bastaven ses obres;
ton esperit lla hon li plau espera;
com, ne per que no 'u sab qui en carn visca.

Ab tot que so mal chrestia per obra
yra no tinch ne de res yo t' encolpe,
yo so ben cert que per tostemps be obres
e fas tant be donant mort com la vida.
Tot es egual quant surt de ta potença,
d' hon tinch per foll qui 'n contra tu murmura;
amor de mal e de be ignorança
es la raho que 'ls homens no 't coneixen.

A tu deman que lo cor m' enforteixques
si que 'l voler ab ta voluntat lligue,
e puix so cert que 'l mon no 'm profita
dona 'm esforç que del tot l' abandone:
e del delit que 'l bon hom de tu gusta
fes me 'n sentir una poca centilla,
per que la part menor que 'm es rebetle
haja 'falach que tan fort no 'm contraste.

Ajuda 'm Deu, que sens tu no 'm puch moure
per que 'l meu cors es mes que paralitich:
tant son en mi envellits los mals habits
que la virtut al gustar m' es amarga.
O Deu, merce revolta 'n mi natura
que mala es per la mia gran colpa,
e si per mort yo puch rembre ma falta
esta sera ma dolça penitença.

Yo tem a tu mes que no 't so amable,
e davant tu confes la colp' aquesta;
torbada es la mia esperança
e dintre mi sent terrible baralla.
Yo veig a tu just e misericorde,
veig ton voler qui sens merits gracia,
dones e tols de grat lo do sens merits,
qual es tan just quant mes yo no tremole.

Si Job lo just, por de Deu lo prenia,
¿que fare yo qui dins les colpes nade?
Com pens d' infern, que temps no si esmenta,
lla es mostrat tot quant sentiments temen.
L' arma qui es contemplar Deu electa
en contr' aquell blasfemant se rebetla,
no es en hom de tan gran mal estima.
Donchs ¿com esta que vers tal part camina?

Prech te, Senyor, que la vida m' abreujes
ans que pijors casos a mi segueixquen;
en dolor visch fahent vida perversa
e tem la Mort que es per tostemps longa.
Donchs mal de ça, e de llá mal sens terme,
pren me al punt que millor en mi trobes;
lo detardar no se a que 'm serveixca,
no te repos qui te a fer viatje.

Yo 'm dolch per que tant com vull no 'm puch dolre
del infinit damnatje lo qual dubte;
e tal dolor no la recull natura,
ne 's pot asmar e menys sentir pot l' home.
E, donchs, aço sembl' a mi flaca 'scusa
com de mon dany tant com es no 'm espante,
si 'l cel deman no li do bast' estima,
fretura pas de por e de 'sperança.

Per be que tu irascible te mostres,
ço es defalt de nostra conexença;
lo teu voler tostemps clemença guarda,
ton semblant mal es be enestimable.
Perdona 'm Deu si t' he donada colpa,
car yo confes esser aquell colpable
ab ulls de carn he fets los teus judicis,
vulles dar lum a la vista de l' arma.

Lo meu voler al teu es molt contrari
e 'm so 'nemich pensant me amich esser.
Ajuda 'm Deu, puix me veus en tal pressa,
yo 'm desesper si mos demerits guardes.
Yo 'm enuig molt la vida com allongue
e dubte molt que aquella fineixca;
en dolor visch, car mon voler no 's ferma
e ja en mi alterat es l' arbitre.

Tu es la fi hon totes fins termenen,
e no es fi si en tu no termena:
tu es lo be hon tot altre 's mesura,
e no es bo qui a tu, Deu, no sembla.
Al qui 't complau, tu aquell, Deu, nomenes;
per tu semblar, major grau d' home 'l muntes,
d' hon es gran dret de qui sembla 'l diable
prenga lo nom d' aquell ab qui 's conforma.

S' alguna fi en aquest mon se troba
no 's vera fi, puix que no fa l' hom felix,
es lo començ per hon l' altre s' acaba
segons lo cors qu' entendre pot un home.
Los philosophs qui aquella posaren
en si mateixs son esser vists discordes;
senyal es cert qu' en veritat no 's funda,
per conseguent al home no contenta.

Bona per si no fon la ley judàyca;
en paradis per ella no s' entrava,
mas tant com fon començ d' aquesta nostra,
de que 's pot dir d' aquestes dues una.
Axi la fi de tot en tot humana
no da repos al apetit o terme,
mas tan poch l' hom sens ella no ha l' altra;
sant Joan fon senyalant lo Messias.

No te repos qui en altra fi guarda,
car en res als lo voler no reposa
ço fent cascu, e no hi cal subtilesa,
que fora tu lo voler no s' atura.
Si com los Rius a la Mar tots acorren,
axi les fins totes en tu se 'n entren:
puix te conech, esforça 'm que yo t' ame,
vença l' amor a la por que yo 't porte.

E si l' amor tanta com vull no 'm entra
creixmela por, si que tement no peque,
car no peccant yo perdre aquells habits
que son estats, per que no t' am, la causa.
Muyren aquells que de tu m' apartaren,
puix som mig mort e 'm fan que no revisca.
O senyor Deu, fes que la vida 'llargue,
puix me apar qu' en vers tu yo m' acoste.

¿Qui 'm mostrara davant tu fer escusa
quant haure dar del mal ordenat compte?
Tu m' has donat disposicio no mala
e yo he fet del regle falç molt corba.
Dreçar la vull, mas he mester ta' juda:
ajuda 'm Deu, car ma força es flaca.
Tu es primer en tota bona obra,
¿com sera, donchs, qui primer de tu passe?

No 't prech que 'm dons sanitat de persona
ne bens alguns de natura y fortuna,
mas solament que a tu, Deu, sols ame,
car yo so cert que 'l major be si causa.
Per conseguent delectacio alta
yo no la sent, per que dispost no 'm trobe,
mas per saber un home grosser jutja
que 'l major be sus tots es delitable.

Qual sera 'l jorn que la mort yo no tema
e sera quant de t' amor yo 'm inflame,
e no 's pot fer sens menyspreu de la vida
e que per tu aquella yo menysprehe.
Lla donchs seran jus mi totes les coses
que de present me veig sobre los muscles;
lo qui no tem del fort Leo les ungles
molt menys tembra lo fiblo de la Vespa.

Prech te, Senyor, que 'm faças insensible
e qu' en null temps alguns delits yo senta,
no solament los leigs qui 't venen contra,
mas tots aquells qu' indiferents se troben.
Aço desig per que sol en tu pense
e pusc' haver la via qu' en tu 's dreça:
fes ho, Senyor, e si per temps me 'n torne,
haje per cert trobar t' orella sorda.

Tol me dolor com me veig perdre 'l segle,
car mentre 'm dolch com vull yo no t' ame;
e vull ho fer, mas l' habit me contrasta,
en temps passat me carregui la colpa.
Tant te cost yo com molts qui no 't serviren,
e tu 'ls has fet no menys que yo 't demane;
per que 't suplich que dins lo cor tu m' entres,
puix es entrat en pus abominable.

Catholich so, mas la fe no 'm escalfa
que la fredor lenta dels senys apague,
car yo leix ço que mos sentiments senten,
e Paradis crech per fe y raho jutje.
Aquella part del esperit es prompta,
mas la dels senys rocegant la 'm acoste,
donchs tu senyor ab foch de fe m' acorre
tant que la part que 'm porta fret abrase.

Tu creist mi per que l' ánima salve,
e pot se fer de mi sabs lo contrari.
Si es axi, ¿per que, donchs, me creaves,
puix fon en tu lo saber infallible?
Torna no res, yo 't suplich, lo meu esser,
car mes me val que tostemps l' escur carcer;
yo crech a tu com volguist dir de Judes,
que 'l fora bo no fos nat al mon home.

Par mi segur havent rebut batisme
no fos tornat als braços de la dida,
mas a la mort hagues retut lo deute
e de present yo no viuria 'n dubte.
Major dolor d' infern los homens senten,
qui los delits del Paradis no jutjen;
lo mal sentit es d' aquell altr' exemple
e Paradis sens lo sentir se jutja.

Dona 'm esforç que prenga de mi venja:
yo 'm trob offes contra tu ab gran culpa,
e si no hi bast, tu de ma carn te farta
ab que no 'm tochs l' esperit qu' a tu sembla.
E sobre tot ma fe que no vacille
e no tremol la mia esperança;
puix que no 'm fall charitat, elles fermes
e de la carn si 't suplich no me 'n hojes.

¿O, quant sera que regare les galtes
d' aygua de plor ab les lagrimes dolces?
Contricio es la font d' hon emanen,
aquell es clau que 'l cel tancat nos obre.
D' atrictio parteixen les amargues
per que 'n temor mes qu' en amor se funden,
mas tals quals son de aquestes m' abunda,
puix son cami e via per les altres.

FI

TAULA

	Planes
Lahors en honor de mossen Ausías March.	5
CANTS DE AMOR.	7
Estramps.	148
Esparces.	162
Demanda feta per mossen Ausías March á la senyora Na Tecla de Borja. . . .	164
Resposta de la dita dama.	Id.
Demanda feta per mossen Fenollar. . .	Id.
Resposta de mossen Ausías March. . . .	165
Altra resposta feta per Rodrigo Diez. . .	Id.
CANTS DE MORT.	167
Estramps.	194
CANTS MORALS.	198
Estramps.	239
CANT ESPIRITUAL.	248

A inmortalitat del
facundo Ausías March y á honor de la antiga llengua
catalana, fou acabada d' estampar la present
obra, á despeses de N' Antoni Bulbena y
Tusell, en la ciutat de Barcelona.
Diada del gloriós cavaller Sant
Jordi, patró de Catalunya.
Any M.DCCC.lxxxviij.

ERRADES

Plana	Ratlla	Hont diu	Deu dir.
8	9	gens	gents.
36	13	fortuna	fortunal.
38	24	si	fi.
55	23	,mentent	meten.
68	5	don,	don'.
91	35	afusta	asusta.
190	18	'arma	s' arma.
194	10	nos	no.
210	20	sons	son.
224	23	sens	ses.

OBRA PUBLICADA

Historias e conquestas dels excellentissims e catolics Reys de Arago, e de llurs antecessors los Comtes de Barcelona, per Pere Tomich.

EN PREPARACIÓ

Obres, séries del Dr. Vicent García, rector de Vallfogona.

JARDINET DE ORATS. Fragments inédits d' un M. S. del XV.en segle.

124930

LaCat.
M315

Author March, Auzias

Title Las obras (del Valeros Cavaller y elegentissim poeta)

DATE.

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

Do not
remove
the card
from this
Pocket.

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File."
Made by LIBRARY BUREAU